Llywodraeth Cymru
Y Cynllun Cyllid Seilwaith
2026 – 2027

Tachwedd 2025

Mae'r Cynllun Cyllid Seilwaith hwn yn dyrannu mwy na £3bn o gyllid cyfalaf i gefnogi ein buddsoddiad mewn seilwaith adeiledig a naturiol dros gyfnod cyllideb un flwyddyn 2026-2027.

OGL © Hawlfraint y Goron 2025, Llywodraeth Cymru, WG53302, ISBN digidol 978-1-80633-575-6
Rydym yn croesawu gohebiaeth a galwadau ffôn yn Gymraeg

Cynnwys

Pennod 1 **Cyd-destun Strategol ac Ariannol** 2
Pennod 2 **Tai** 7
Pennod 3 **Trafnidiaeth** 14
Pennod 4 **Adfywio** 18
Pennod 5 **Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol** 20
Pennod 6 **Datgarboneiddio** 23
Pennod 7 **Natur a’r Amgylchedd** 27
Pennod 8 **Datblygu Economaidd** 32
Pennod 9 **Diwylliant, Twristiaeth a Chwaraeon** 42
Pennod 10 **Amaethyddiaeth, Pysgodfeydd a Bwyd** 48
Pennod 11 **Cymunedau** 51
Pennod 12 **Llywodraeth Leol** 53
Pennod 13 **Llifogydd a Dŵr** 54
Pennod 14 **Addysg** 57
Pennod 15 **Gweinyddiaeth Llywodraeth Cymru** 59

Pennod 1 Cyd-destun Strategol ac Ariannol

Trosolwg

1.1 Fe wnaethom gyhoeddi ein Strategaeth Buddsoddi yn Seilwaith Cymru ym mis Rhagfyr 2021. Mae'r strategaeth yn nodi'r canlyniadau y dylai ein buddsoddiad mewn seilwaith eu galluogi dros y deng mlynedd hyd 2031.

1.2 Roedd Strategaeth Buddsoddi yn Seilwaith Cymru yn ein hymrwymo i ddatblygu cyfres o Gynlluniau Cyllid Seilwaith i roi'r strategaeth ar waith. Dyma ein trydydd Cynllun Cyllid Seilwaith ac mae'n dyrannu dros £3 biliwn o gyllid cyfalaf i gefnogi ein cynlluniau seilwaith dros flwyddyn gyllideb 2026-2027. Mae hefyd yn nodi'r buddsoddiadau rydym yn eu cynllunio mewn seilwaith cyhoeddus a fydd yn cael eu cyflawni drwy ein rhaglenni wedi eu cyllido gan adnoddau dros yr un cyfnod.

1.3 Mae Llywodraeth Cymru wedi nodi ymrwymiadau uchelgeisiol i fynd i'r afael â heriau'r byd modern a gwella bywydau pobl ledled Cymru. Bydd y meysydd buddsoddi a nodir yn y Cynllun Cyllid Seilwaith hwn yn ei gwneud hi'n bosibl cyflawni amrediad eang o'r ymrwymiadau hyn. O gynnal a chadw ac uwchraddio ein ffyrdd, i ddatgarboneiddio rhagor o gartrefi cymdeithasol drwy waith ôl-osod, mae'r meysydd buddsoddi sy'n cael eu disgrifio yn y Cynllun Cyllid Seilwaith hwn yn ddull hanfodol o gyflawni'r weledigaeth o Gymru fwy teg, fwy gwyrdd a mwy llwyddiannus sy'n cyflawni addewid y Nodau Llesiant.

1.4 Mae rhai o'r ymrwymiadau yn ymwneud â meysydd penodol o fuddsoddiad mewn seilwaith, ac mae eraill yn ymrwymiadau ehangach lle gall ein buddsoddiad mewn seilwaith chwarae rôl alluogi. Yn y ddau achos, mae'r Cynllun Cyllid Seilwaith hwn yn nodi rôl pob maes buddsoddi o ran cyflawni ein hymrwymiadau.

Buddsoddiadau o dan Gynllun Cyllid Seilwaith blaenorol 2025/26

1.5 Mae penderfyniadau seilwaith a wneir heddiw yn cael effaith hirdymor ar fywydau a bywoliaeth pobl Cymru. Am ddegawdau i ddod, byddwn yn adeiladu ar ein buddsoddiadau arfaethedig yn y Cynllun Cyllid Seilwaith hwn, yn union fel rydym yn adeiladu ar fuddsoddiadau a wnaed o dan Gynllun Cyllid Seilwaith 2025-26.

1.6 Cynorthwywyd seilwaith a darparu gwasanaethau yng Nghymru gan dros £3 biliwn o fuddsoddiad cyfalaf yn ystod 2025-26.

1.7 Dyrannwyd £957 miliwn i'r sector tai i gynorthwyo cartrefi cynhwysol a hygyrch o ansawdd da. Roedd hyn yn barhad o'r buddsoddiad mwyaf erioed mewn tai a welwyd dros y 6ed Senedd. O ganlyniad, parhaodd Llywodraeth Cymru i ddarparu tai fforddiadwy ar y gyfradd uchaf ers dechrau casglu data yn 2007.

1.8 Cafodd seilwaith y GIG £613 miliwn o dan Gynllun Cyllid Seilwaith 2025-26. Canolbwyntiodd y buddsoddiad ar ddarparu gwasanaethau diogel a chynaliadwy mewn asedau presennol i sicrhau diogelwch cleifion, staff ac ymwelwyr. Mae'r buddsoddiad parhaus a sylweddol hwn yn cynnwys

adeiladau, seilwaith digidol, offer a cherbydau. Mae hefyd yn cynnwys gwelliannau clinigol, cynlluniau trawsnewid a chamau gweithredu i ddatgarboneiddio ystâd y GIG, a fydd yn rhoi modd i ddarparu gwasanaethau yn fwy economaidd ac effeithlon.

1.9 Dyrannwyd £372 miliwn yn 2025-26 i seilwaith addysg sy'n cael ei fuddsoddi o dan ymbarél ein Rhaglen Cymunedau Dysgu Cynaliadwy. Mae effaith y rhaglen yn ymestyn o ddarpariaeth Gofal Plant a'r Blynyddoedd Cynnar yr holl ffordd i addysg i oedolion a sefydliadau Addysg Uwch. Mae ail gam ein buddsoddiad gwerth £3.7 biliwn mewn ysgolion a cholegau wedi cyllido 129 o brosiectau newydd mewn ysgolion a cholegau, neu waith adnewyddu. Mae ein gofyniad am BREEAM Rhagorol a sero net ar waith yn yr ail gam wedi arwain at amcangyfrif o 190,000 t/CO2e o arbedion ac wedi lleihau costau refeniw cyfleustodau i ysgolion a cholegau.

1.10 Dyrannwyd £523 miliwn i drafnidiaeth i barhau i gyflawni'r ymrwymiad yn Llwybr Newydd: Strategaeth Drafnidiaeth Cymru. Gan gwmpasu Ffyrdd Strategol, Rheilffyrdd, Bysiau a Thrafnidiaeth Ranbarthol, roedd y buddsoddiadau'n ceisio gwella cyflwr ein seilwaith trafnidiaeth, er mwyn darparu dewisiadau teithio modern, hygyrch a chynaliadwy ar gyfer gwaith a hamdden. Mae buddsoddiadau'n ceisio mynd i'r afael â newid yn yr hinsawdd drwy ddarparu dewisiadau trafnidiaeth gynaliadwy a chynnwys darparu asedau bioamrywiaeth drwy waith fel y fenter Coridorau Gwyrdd. £181.6 miliwn o gyllid cyfalaf ar gyfer Rhaglen Trawsnewid Llinellau Craidd y Cymoedd, sydd wedi darparu uwchraddiadau a oedd yn golygu bod modd cyflwyno trenau a thramiau trydan.

1.11 Dyrannwyd £62.7 miliwn tuag at Lifogydd ac Ansawdd Dŵr. Aeth £36 miliwn tuag at reoli perygl llifogydd ac erydu arfordirol i ymateb i risgiau cynyddol. Roedd hyn yn parhau â'n gwaith i ddiogelu 45,000 o gartrefi erbyn diwedd y 6ed Senedd, drwy gyfanswm o dros £200 miliwn o fuddsoddiad. Mae ein dull gweithredu wedi cynnwys atebion rheoli sy'n seiliedig ar natur ym mhob dalgylch afonydd mawr, gan ehangu cynefinoedd gwlyptiroedd a choetiroedd. Bydd tri chynllun mawr a fydd yn dod i ben yn 2025-26 yn diogelu 3134 o gartrefi a 180 o fusnesau; cynllun amddiffyn yr arfordir gwerth £26 miliwn ym Mhrestatyn, cynllun amddiffyn yr arfordir gwerth £26.5 miliwn yn y Mwmbwls a chynllun gwerth £69 miliwn yng Nghanol y Rhyl.

1.12 Mae Deddf Tomenni Mwyngloddiau a Chwareli Nas Defnyddir (Cymru) yn galluogi mwy o weithredu ar etifeddiaeth canrifoedd o gloddio a sicrhau diogelwch tomenni glo. Cyn i'r ddeddfwriaeth ddod i rym, rydym wedi dyrannu £33.3 miliwn yn ystod 2025-26 ar gyfer y Cynllun Grant Diogelwch Tomenni Glo presennol i gefnogi gwaith cynnal a chadw ac adfer i sicrhau bod yr ystad tomenni nas defnyddir yn cael ei rheoli'n effeithiol ac i liniaru'r bygythiad i les pobl.

Y Cyllid sydd ar Gael

Grant Bloc

1.13 Cafodd Llywodraeth Cymru setliad cyfalaf 4 blynedd yn Adolygiad o Wariant Llywodraeth y Deyrnas Unedig ym mis Mehefin 2025. Mae hyn yn rhoi

sicrwydd i'w groesawu o ran y rhagolygon ar gyfer gwariant cyfalaf dros weddill y degawd.

1.14 Gan dybio y defnyddir benthyciadau cyfalaf Llywodraeth Cymru yn llawn, mae'r gyllideb gyfalaf gyffredinol yn 2026-27 2.2% yn uwch mewn termau real nag yn 2025-26 ac 8.6% yn uwch na'r alldro ar gyfer 2023-24. Fodd bynnag, disgwylir iddo ostwng 11% mewn termau real rhwng 2026-27 a 2029-30.

1.15 Er gwaethaf hynny, mae'n werth nodi bod y cynnydd cymharol fawr mewn cyfalaf yn 2025-26 ac yn 2026-27 yn cadw'r gyllideb yn llawer uwch na'r disgwyl yn seiliedig ar amcanestyniadau cyfalaf cyffredinol y Deyrnas Unedig a gyhoeddwyd yng nghyllideb Llywodraeth flaenorol y Deyrnas Unedig ym mis Mawrth 2024.

1.16 Cyrhaeddir y terfyn stoc cyffredinol o £1 biliwn ar gyfer benthyca cyfalaf ar ddiwedd y cyfnod, os defnyddir y terfyn blynyddol bob blwyddyn. O ganlyniad, bydd benthyca cyfalaf yn 2029-30 yn is nag mewn blynyddoedd blaenorol. Mae hyn yn cyfrannu at y gostyngiad a ragwelir yn y gyllideb gyfalaf dros weddill y degawd hwn.

Cyfalaf Trafodiadau Ariannol

1.17 Rydym yn parhau i wneud y mwyaf o'n dyraniad presennol o Gyfalaf Trafodiadau Ariannol. Cawsom £85.3 miliwn o Gyfalaf Trafodiadau Ariannol gan Lywodraeth y DU ar gyfer 2026-27, ac rydym yn disgwyl cael £13.2 miliwn arall mewn ad-daliadau o fuddsoddiadau blaenorol. Byddwn yn defnyddio hyn i fuddsoddi dros £130 miliwn mewn amrywiaeth o sectorau, a fydd yn fuddiol i nifer o rannau o'n cymdeithas a'n heconomi.

Benthyca Cyfalaf

1.18 Mae'r dyraniadau i'r meysydd buddsoddi yn y Cynllun Cyllid Seilwaith hwn yn adlewyrchu'r defnydd gorau posibl o'n capasiti benthyca, gan ein galluogi i ariannu rhagor o fuddsoddiadau mewn seilwaith. Byddai defnyddio'r proffil benthyca yng Nghyllideb Ddrafft 2026-27 yn arwain at gost adnoddau ychwanegol o £4.4 miliwn y flwyddyn ar gyfartaledd i dalu am y benthyca.

Buddsoddi mewn Seilwaith gydag Arian Adnoddau

1.19 Er bod y Cynllun Cyllid Seilwaith hwn yn adlewyrchu dyfarniadau cyllideb cyfalaf Cyllideb Ddrafft 2026-27, rydym yn parhau i gyllido amrywiaeth o fuddsoddiadau mewn seilwaith drwy gynlluniau wedi eu cyllido gan adnoddau, sy'n creu gwerth cyfalaf sylweddol.

1.20 Mae ein Model Buddsoddi Cydfuddiannol, sy'n cael ei gyllido'n breifat, yn parhau i gyflawni prosiectau seilwaith mawr. Gan ddefnyddio'r model, rydym wedi denu £1.14 biliwn o fuddsoddiad ychwanegol gan gynnwys cwblhau adrannau 5 a 6 o brosiect deuoli'r A465 a, thrwy ein Rhaglen Cymunedau Dysgu Cynaliadwy, darparu tair ysgol gynradd newydd yn Rhondda Cynon Taf a champws ysgol pob oed newydd yn Sir y Fflint sy'n darparu cyfleusterau addysgol modern, carbon sero net i dros 2,400 o ddysgwyr. Mae Canolfan

Ganser newydd Felindre yng Nghaerdydd a phrosiect dau gampws ar gyfer Coleg Caerdydd a'r Fro wrthi'n cael eu hadeiladu a disgwylir iddynt gael eu cwblhau yn 2027.

1.21 Rydym yn parhau i ddarparu'r Fenter Benthyca Llywodraeth Leol ar gyfer Rheoli Priffyrdd sy'n galluogi awdurdodau lleol i gyllido tua £120 miliwn o fuddsoddiad cyfalaf ar gyfer cynnal a chadw ffyrdd i drwsio ffyrdd lleol dros ddwy flynedd y cynllun.

Buddsoddiadau Llywodraeth y Deyrnas Unedig

1.22 Yn Adolygiad o Wariant 2025 y Deyrnas Unedig, cawsom £118 miliwn o gyllid ychwanegol ar gyfer diogelwch tomenni glo. Mae hyn yn adeiladu ar ein cyllid presennol i gynnal a chadw tomenni glo a'u cadw'n ddiogel. Mae Llywodraeth Cymru a Llywodraeth y Deyrnas Unedig yn awr yn buddsoddi dros £220 miliwn i fynd i'r afael â gwaddol tomenni glo, gan gefnogi a diogelu cannoedd o gymunedau sy'n byw mewn hen ardaloedd glofaol a buddsoddi yn eu dyfodol.

1.23 Cyhoeddodd Adolygiad Gwariant y Deyrnas Unedig £445 miliwn o welliannau rheilffyrdd i Gymru. Gan adeiladu ar ein buddsoddiad ein hunain mewn rheilffyrdd, bydd hyn yn cyflawni prosiectau rheilffyrdd allweddol yng Nghymru ac yn dod â manteision economaidd nodedig, gan gynnwys uwchsgilio'r gweithlu lleol a chyfleoedd cyflogaeth ychwanegol. Byddwn yn parhau i weithio gyda Llywodraeth y Deyrnas Unedig i sicrhau bod cyfran deg Cymru o gyllid rheilffyrdd yn parhau i gael ei hystyried yn llawn.

1.24 Cadarnhaodd Llywodraeth y Deyrnas Unedig gyllid o grant gwerth £500 miliwn i Tata Steel ym Mhort Talbot fel rhan o'r fargen trawsnewid gwerth £1.25 biliwn. Dyma un o'r prosiectau trawsnewid diwydiannol mwyaf yn y Deyrnas Unedig, a fydd yn lleihau allyriadau carbon diwydiannol cyfan y Deyrnas Unedig 8%, a Phort Talbot 90%, gan osod meincnod mewn cylcholdeb drwy ddefnyddio metel sgrap y Deyrnas Unedig.

1.25 Rydym wedi cydnabod arwyddocâd ein porthladdoedd yng Nghymru i gynorthwyo'r gwaith o gyflawni prosiectau gwynt ar y môr, gan gynnwys y cyfleoedd a ddarperir ym Mhort Talbot. Cadarnhaodd Llywodraeth y Deyrnas Unedig ei hymrwymiad drwy ddyrannu hyd at £80 miliwn dros gyfnod yr Adolygiad o Wariant ar gyfer buddsoddi mewn porthladdoedd. Bydd y cyllid hwn yn galluogi'r porthladd i ddarparu'r seilwaith sydd ei angen i ategu cyfleoedd ar gyfer gwynt arnofiol ar y môr. Byddwn yn parhau i weithio gyda Llywodraeth y Deyrnas Unedig i sicrhau dull gweithredu cydgysylltiedig i fodloni gofynion y diwydiant newydd hwn yng Nghymru.

Cynlluniau Buddsoddi

Canlyniadau

Amgylcheddol		Cymdeithasol		Economaidd		Diwylliannol	
1.Datgarboneiddio a lleihau nwyon tŷ gwydr	Datgarboneiddio	5. Gwella a diogelu iechyd corfforol, diogelwch a llesiant pobl Cymru	Lles Corfforol	9. Cymorth i godi lefelau cyflogaeth ledled Cymru	Cyflogaeth	13. Gwella mynediad at y Gymraeg a chynyddu'r defnydd ohoni	Y Gymraeg
2. Buddsoddi mewn Bioamrywiaeth a Chyfalaf Naturiol	Bioamrywiaeth	6. Gwella a diogelu iechyd meddwl a llesiant pobl Cymru	Lles Meddyliol	10. Cymorth i wella cynhyrchiant busnesau	Cynhyrchiant Busnesauau	14. Hybu mynediad at weithgareddau diwylliannol a chyfranogiad ynddynt, gan gynnwys y celfyddydau a threftadaeth	Gweithgareddau Diwylliannol
3. Gwella ansawdd aer a dŵr	Ansawdd Aer a Dŵr	7. Lleihau anghydraddoldeb cymdeithasol	Anghydraddoldeb Cymdeithasol	11. Cynyddu incwm gwirioneddol aelwydydd	Incwm Aelwydydd	15. Codi lefelau cyfranogiad mewn chwaraeon a hamdden	Chwaraeon
4. Lleihau defnyddio adnoddau naturiol mewn modd anghynaliadwy	Defnydd Anghynaliadwy	8. Gwella mynediad at wasanaethau cyhoeddus allweddol	Gwasanaethau Allweddol	12. Gwella canlyniadau addysgol	Gwella Deilliannau Addysgol	16. Gwella'r buddsoddiad mewn cymunedau ar hyd a lled Cymru	Buddsoddi yng Nghymru

1.26 Mae pob un o'r canlyniadau strategol yn y Strategaeth Buddsoddi yn Seilwaith Cymru wedi eu trefnu o dan y pedwar maes llesiant. Mae'r canlyniadau hynny'n seiliedig ar amrywiaeth o gamau buddsoddi. Mae'r Cynllun Cyllid Seilwaith hwn yn dangos bod gan y meysydd buddsoddi yn y Cynllun y potensial i gyflawni amrywiaeth o ganlyniadau ar draws y meysydd, ac mae gan bob un rôl i'w chwarae yn mynd i'r afael â'r argyfyngau hinsawdd a natur.

1.27 Mae'r ddogfen hon yn nodi'r prif gamau y mae ein buddsoddiad ym mhob maes buddsoddi yn eu cyflawni. Er nad oes bwriad i'r prif gamau hyn fod yn rhestr gynhwysfawr, maen nhw'n dangos y llu o ganlyniadau y mae ein buddsoddiadau'n cyfrannu atynt. Rydym hefyd yn cysylltu'r buddsoddiadau â'r ymrwymiad perthnasol gan Lywodraeth Cymru ac yn cydnabod y rôl y mae'r buddsoddiad yn ei chwarae yn cyfrannu at ein targedau sero net.

1.28 Mae'r Atodiad i'r ddogfen hon yn cynnwys map canlyniadau manwl, sy'n crynhoi sut mae'r buddsoddiadau a wneir drwy'r ddogfen hon yn cyflawni yn erbyn yr amrediad o ganlyniadau strategol yn y Strategaeth Buddsoddi yn Seilwaith Cymru.

Pennod 2 Tai

Maes Buddsoddi	2026-27 (£,000)
Diogelwch Adeiladau	130,224
Datgarboneiddio Cartrefi Cymru	207,060
Cymorth Prynu	4,080
Cronfa Tai â Gofal ac Addasiadau	87,210
Tai'r Farchnad Agored	83,640
Y Sector Rhentu Preifat	3,570
Tai Cymdeithasol	471,495
Cyfanswm y Sector Tai	**987,279**

Diogelwch Adeiladau

Iechyd Meddwl	Bydd ein buddsoddiad mewn rhaglenni diogelwch adeiladau yn diogelu ac yn gwella iechyd a llesiant meddyliol pobl sy'n byw mewn adeiladau uchel iawn
Iechyd Corfforol	Bydd ein buddsoddiad mewn rhaglenni diogelwch adeiladau yn diogelu ac yn gwella iechyd a llesiant corfforol pobl sy'n byw mewn adeiladau uchel iawn
Anghydraddoldebau Cymdeithasol	Bydd ein buddsoddiadau'n sicrhau bod gan bobl yng Nghymru fynediad at dai addas, fforddiadwy o ansawdd da

2.1 Mae'r Atodiad i'r ddogfen hon yn cynnwys map canlyniadau manwl, sy'n crynhoi sut mae'r buddsoddiadau a wneir drwy'r ddogfen hon yn cyflawni yn erbyn yr amrediad o ganlyniadau strategol yn y Strategaeth Buddsoddi yn Seilwaith Cymru. Mae'r gronfa wedi cynorthwyo gwaith arolygu i nodi materion diogelwch tân mewn adeiladau 11 metr ac uwch yn y sector preifat a chymdeithasol. Mae ail gam Rhaglen Adfer Diogelwch Adeiladau Cymru'n cefnogi gwaith i fynd i'r afael â phroblemau o ran diogelwch tân, gan roi cymorth ariannol i wneud hyn. Mae llwybr adfer ar gyfer pob adeilad yng Nghymru sy'n 11 metr ac uwch.

2.2 Ar hyn o bryd mae 459 o adeiladau yn y rhaglen. Mae gwaith wedi cael ei gwblhau ar 83 o adeiladau, yn amodol ar gymeradwyaeth derfynol. Mae gwaith yn mynd rhagddo ar 120 o adeiladau gyda 221 arall yn y camau cynllunio. Mae yna 29 o adeiladau sydd heb gynlluniau ar waith. Mae swyddogion wedi nodi 117 adeilad arall a allai fod yn gymwys ac mae gwaith yn mynd rhagddo i gynnwys pob adeilad cymwys yn y rhaglen.

2.3 Mae'r rhaglen hon yn cyflawni'n uniongyrchol ymrwymiad y Llywodraeth i wella diogelwch adeiladau er mwyn i bobl deimlo'n ddiogel yn eu cartrefi drwy greu cronfa diogelwch tân i gartrefi sy'n bodoli'n barod.

2.4 Rydym wedi ymrwymo i gefnogi'r gwaith i adfer pob adeilad cymwys yng Nghymru. Mae hon yn rhaglen hirdymor ac wrth i ni gael mwy a mwy o ddealltwriaeth o anghenion adfer yr adeiladau yn y rhaglen, gallwn broffilio'r gyllideb yn fwy cywir i gyd-fynd â'r proffil gwario. Gan hynny, mae Cyllideb ddrafft 2026-27 wedi dyrannu £130.224 miliwn i'r rhaglen.

Datgarboneiddio Cartrefi Cymru

Datgarboneiddio	Rhaid i fuddsoddiad newydd yn y stoc tai cymdeithasol gyflawni'r targedau yn Cymru Sero Net
Datgarboneiddio	Byddwn yn buddsoddi mewn datgarboneiddio cartrefi sy'n bodoli eisoes drwy fesurau ôl-osod
Anghydraddoldeb Cymdeithasol	Bydd ein buddsoddiadau'n sicrhau bod gan bobl yng Nghymru fynediad at dai addas, fforddiadwy o ansawdd da

2.5 Mae'r Llywodraeth hon wedi nodi ei huchelgais yn glir i ddatgarboneiddio rhagor o gartrefi drwy fesurau ôl-osod, ac rydym wedi neilltuo £207 miliwn yng Nghyllideb Ddrafft 2026-27 i barhau i wella a datgarboneiddio stoc tai cymdeithasol Cymru.

2.6 Yn 2020, roedd cartrefi Cymru yn cynhyrchu tua 11% o'r holl allyriadau nwyon tŷ gwydr uniongyrchol ac yn defnyddio 27% o'r holl ynni a ddefnyddiwyd yng Nghymru. Bydd y cyllid hwn yn gwella effeithlonrwydd ynni cartrefi ac yn cynorthwyo'r newid i systemau gwresogi carbon isel. Bydd y gostyngiad mewn allyriadau carbon sy'n deillio o hynny yn ein helpu i gyrraedd targedau carbon sy'n gyfreithiol rwymol, yn ogystal ag ymrwymiad y Llywodraeth i ddatgarboneiddio cartrefi preswyl. Bydd ein strategaeth a'n buddsoddiad yn blaenoriaethu tai cymdeithasol, yn dangos yr arferion gorau, ac yn datblygu cadwyni cyflenwi a sgiliau a fydd yn ysgogi'r farchnad, ac yn llywio strategaeth rhaglenni ôl-osod ar gyfer cartrefi sy'n eiddo i berchen-feddianwyr. Bydd yn mynnu bod landlordiaid cymdeithasol, eu tenantiaid, busnesau bach a chanolig, cyrff cyllido a rhanddeiliaid allweddol eraill yn cydweithio i sicrhau canlyniadau sy'n fuddiol i bawb.

2.7 Bydd y cyllid yn cynorthwyo landlordiaid cymdeithasol i sicrhau bod eu cartrefi'n cyrraedd Safon Ansawdd Tai Cymru 2023, sy'n nodi'r safon ar gyfer cartrefi cymdeithasol yng Nghymru yn y dyfodol gan sicrhau bod ein cartrefi cymdeithasol o'r ansawdd uchaf ac yn darparu cynhesrwydd fforddiadwy. Mae ein Rhaglen Ôl-osod er mwyn Optimeiddio yn parhau i fuddsoddi mewn datgarboneiddio tai cymdeithasol, gan fabwysiadu dull profi a dysgu i lywio'r gwaith ôl-osod tymor hirach ar gyfer pob cartref, ar draws pob math o ddeiliadaeth. Bydd buddsoddiad parhaus yn rhoi hwb i ffyniant lleol drwy dwf busnesau bach a chanolig a datblygiad cadwyni cyflenwi, ac yn cefnogi'r gwaith o rannu gwybodaeth a'r arferion gorau.

Cymorth Prynu

Anghydraddoldebau Cymdeithasol	Bydd ein buddsoddiadau'n sicrhau bod gan bobl yng Nghymru fynediad at dai addas, fforddiadwy o ansawdd da
Buddsoddi yng Nghymru	Byddwn yn sicrhau bod ein buddsoddiad strategol mewn tai yn darparu cymunedau cynaliadwy â lleoedd o ansawdd uchel i fyw ynddynt.

2.8 Mae ein cynllun Cymorth Prynu yn helpu pobl i fod yn berchen ar eu cartref eu hunain drwy rannu ecwiti, ac mae ar gael ar gyfer cartrefi presennol. Mae'r cynllun yn gynllun llwyddiannus sydd wedi cael ei gynnig, ar raddfa fach, ers blynyddoedd lawer, ac mae'n boblogaidd mewn ardaloedd gwledig, lle nad yw cartrefi a adeiledir o'r newydd ar gael yn rhwydd.

2.9 Mae'r Llywodraeth hon wedi nodi ei hymrwymiad yn glir i fynd i'r afael â fforddiadwyedd mewn ardaloedd lle mae nifer fawr o ail gartrefi. Mae Cymorth Prynu yn rhan greiddiol o'n hymateb ac mae'n unigryw o ran ei fod yn cynnig cymorth i brynu tai sydd eisoes ar y farchnad, yn hytrach na chartrefi a adeiladir o'r newydd. Mae Cymorth Prynu yn rhan o becyn i fynd i'r afael â materion sy'n ymwneud â fforddiadwyedd drwy dargedu a theilwra rhaglenni tai presennol.

2.10 Mae'r cynllun yn cynnig cymorth o 30–50% o bris prynu cartref, ac fe gaiff ei ad-dalu pan fydd yr eiddo'n cael ei werthu. Mae'n agored i bawb, ac yn cael ei reoli gan awdurdodau lleol a Landlordiaid Cymdeithasol Cofrestredig a all osod gofynion ychwanegol ar ymgeiswyr, megis yr angen am gyswllt lleol. Felly, ystyrir bod y cynllun yn allweddol er mwyn cefnogi'r gwaith o liniaru materion fforddiadwyedd mewn rhai cymunedau, sy'n aml yn waeth yn sgil y niferoedd uchel o ail gartrefi.

2.11 Mae'r cynllun Cymorth Prynu yn mynd ati'n bennaf i gefnogi pobl sy'n dymuno prynu cartref presennol yn eu cymuned eu hunain, ond sydd heb yr adnoddau ariannol llawn i wneud hynny, felly, mae'n cefnogi pobl o gefndiroedd economaidd-gymdeithasol is.

2.12 Gan adeiladu ar fuddsoddiadau blaenorol, dyrannodd Cyllideb Ddrafft 2026-27 £4.08 miliwn i'r maes buddsoddi hwn.

Cronfa Tai â Gofal ac Addasiadau

Iechyd Corfforol	Byddwn yn buddsoddi mewn tai a llety arloesol i fodloni anghenion gofal
Anghydraddoldebau Cymdeithasol	Bydd ein buddsoddiadau'n sicrhau bod gan bobl yng Nghymru fynediad at dai addas, fforddiadwy o ansawdd da
Buddsoddi yng Nghymru	Byddwn yn sicrhau bod ein buddsoddiad strategol mewn tai yn darparu cymunedau cynaliadwy â lleoedd o ansawdd uchel i fyw ynddynt.

2.13 Mae helpu pobl ag anghenion gofal uwch i fyw'n annibynnol am gyfnod hirach yn gam gweithredu allweddol i'r llywodraeth hon. Mae hyn wedi'i danlinellu gan ein hymrwymiad i gynorthwyo'r gwaith o ddatblygu tai arloesol i fodloni anghenion gofal plant sydd ag anghenion cymhleth, pobl hŷn a phobl sydd ag anabledd corfforol neu ddysgu. Rydym wedi dyrannu £87.210 miliwn yng Nghyllideb Ddrafft 2026-27 i gefnogi prosiectau tai, iechyd a gofal.

2.14 Nod y Gronfa Tai â Gofal yw cynyddu'r stoc tai i fodloni anghenion pobl ag anghenion gofal a chymorth, ac i ddarparu lleoliadau gofal canolraddol yn y gymuned er mwyn i bobl y mae angen gofal a chymorth adsefydlu arnynt allu mynd yn ôl i fyw'n annibynnol neu gynnal yr annibyniaeth sydd ganddynt. Mae'r gronfa'n adeiladu ar y Gronfa Gofal Integredig flaenorol.

2.15 Mae'r Gronfa Tai â Gofal yn rhaglen atal. Ei nod yw lleihau'r galw am ofal preswyl hirdymor, y costau sy'n gysylltiedig â mynd i'r ysbyty a lleoliadau drud, a darparu atebion sy'n seiliedig ar lety i fodloni anghenion plant a phobl ifanc ag anghenion cymhleth. Yn ystod y cam adeiladu, mae buddsoddiadau'r

Gronfa Tai â Gofal yn rhoi hwb i dwf economaidd drwy greu a diogelu swyddi, a chefnogi prentisiaethau, busnesau lleol a chadwyni cyflenwi. Rhaid i gynlluniau'r Gronfa Tai â Gofal ystyried ein polisïau ar gyfer creu lleoedd a'n polisi Canol Trefi yn Gyntaf, a hybu teithio llesol.

2.16 Drwy ein rhaglen addasiadau, byddwn yn addasu cartrefi pobl hŷn a phlant ac oedolion anabl i wella eu hiechyd a'u llesiant. Mae addasu cartrefi yn gallu atal cwympiadau, lleihau derbyniadau i'r ysbyty a hwyluso'r broses o ryddhau cleifion, lleihau'r ddibyniaeth ar ofal, osgoi'r angen i symud i ofal preswyl, a gwella ansawdd bywyd a llesiant unigolion, eu teuluoedd a'u gofalwyr yn sylweddol.

2.17 Rydym yn cyllido nifer o gynlluniau grant i addasu cartrefi o dan y Rhaglen Addasiadau Brys, ac yn rhoi cyfalaf i awdurdodau lleol er mwyn darparu Grantiau Cyfleusterau i Bobl Anabl. Drwy'r sector Gofal a Thrwsio, mae'r cynllun Rhaglen Addasiadau Brys yn targedu darpariaeth addasiadau cyflym, yn bennaf er mwyn osgoi derbyniadau i'r ysbyty, galluogi rhyddhau cleifion o'r ysbyty a lleihau oedi wrth drosglwyddo gofal. Mae'r Grant Addasiadau Ffisegol ar gyfer cymdeithasau tai traddodiadol yn lleihau'r pwysau ar Grantiau Cyfleusterau i Bobl Anabl awdurdodau lleol, ac mae'r grant Galluogi yn helpu awdurdodau lleol i ddarparu addasiadau bach a chanolig yn gyflym heb orfod defnyddio'r prawf modd Grantiau Cyfleusterau i Bobl Anabl cymhleth sy'n cymryd llawer o amser.

2.18 Mae'r Gronfa Tai â Gofal a'n rhaglenni addasu hefyd yn ategu ein hymrwymiad i gyrraedd sero net erbyn 2050, oherwydd bydd pob adeilad newydd yn gorfod cyrraedd safonau newydd beiddgar i sicrhau cartrefi fforddiadwy cynaliadwy drwy effeithlonrwydd ynni a lleihau'r ddibyniaeth ar losgwyr tanwydd ffosil.

Tai'r Farchnad Agored

Anghydraddoldebau Cymdeithasol	Bydd ein buddsoddiadau'n sicrhau bod gan bobl yng Nghymru fynediad at dai addas, fforddiadwy o ansawdd da
Buddsoddi yng Nghymru	Byddwn yn sicrhau bod ein buddsoddiad strategol mewn tai yn darparu cymunedau cynaliadwy â lleoedd o ansawdd uchel i fyw ynddynt.

2.19 Drwy gefnogi pobl sy'n dymuno bod yn berchen ar eu cartref eu hunain, ond sydd angen cymorth ariannol i wneud hynny, mae ein hymyriadau o ran tai'r farchnad yn gwneud cyfraniad allweddol i fynd i'r afael ag anghenion o ran tai yng Nghymru, yn ogystal â rhoi hwb i'r diwydiant adeiladu tai a'r cadwyni cyflenwi cysylltiedig.

2.20 Mae Cymorth i Brynu - Cymru yn cynnig benthyciad rhannu ecwiti sydd ar gael ar gyfer cartrefi a adeiledir o'r newydd hyd at uchafswm gwerth o £300,000. Rydym wedi ymrwymo i barhau â'r cynllun gyda £58.14 miliwn o Gyfalaf Trafodiadau Ariannol wedi ei ddyrannu i'r cynllun yng Nghyllideb Ddrafft 2026-27.Bydd y buddsoddiad hwn yn cefnogi'r gwaith o gyflwyno Cymru'r Dyfodol a symud i'r farchnad perchnogaeth breifat yn helpu i leihau'r pwysau ar y sectorau rhentu Cymdeithasol a Phreifat. Gall pawb sy'n datblygu tai o'r newydd ymuno â chynllun Cymorth i Brynu - Cymru, sydd ar gael ledled Cymru.

2.21 Mae benthyciadau o hyd at 20% o werth yr eiddo ar gael i gwsmeriaid cymwys sy'n prynu cartrefi hyd at uchafswm gwerth o £300k. Caiff y benthyciad ei ad-dalu pan fydd cwsmeriaid yn ad-dalu eu morgais neu'n gwerthu eu cartref; mae hynny'n golygu bod Llywodraeth Cymru yn adennill ei buddsoddiad cychwynnol ac y gall ddefnyddio unrhyw arian dros ben, llai'r costau rhedeg, ar gyfer blaenoriaethau eraill.

2.22 Bydd ein buddsoddiad yn nhai'r farchnad yn canolbwyntio hefyd ar y Gronfa Cartrefi Gwag. Rydym wedi neilltuo £25.5 miliwn yng Nghyllideb Ddrafft 2026-27 i ddarparu benthyciad neu gyllid grant i roi bywyd newydd i dai gwag anodd eu llenwi. Eiddo gwag anodd eu llenwi yw'r rheini sydd wedi bod yn wag ers dros 2 flynedd, ac mae hyd at £25,000 ar gael i berchen-feddianwyr (neu ddarpar berchen-feddianwyr) i dalu am gost gwaith adfer eiddo fel bod modd byw ynddo, ar yr amod bod y sawl sy'n ceisio am yr arian yn byw yn yr eiddo am o leiaf bum mlynedd.

2.23 Er ein bod wedi ymrwymo i ddarparu mwy o dai cymdeithasol, mae angen parhaus am dai'r farchnad agored yng Nghymru ac mae'n bwysig bod creu safleoedd tai deiliadaeth gymysg yn parhau i gael cymunedau gwirioneddol gynaliadwy. Mae Cymorth i Brynu - Cymru a'r Gronfa Cartrefi Gwag yn ganolog i fynd i'r afael â'r angen hwn yn ogystal â helpu i godi safonau tai'r farchnad agored. Bydd yn rhaid i adeiladau newydd sydd ar gael drwy'r rhaglen Cymorth i Brynu - Cymru fodloni'r lefelau effeithlonrwydd ynni sylfaenol a'r arferion gorau o ran safonau perfformiad ynni, gan gefnogi targedau sero net Cymru a bodloni Gofynion Ansawdd Dylunio Cymru.

Y Sector Rhentu Preifat

Datgarboneiddio	Byddwn yn helpu'r sector rhentu preifat i wella effeithlonrwydd ynni eiddo
Anghydraddoldebau Cymdeithasol	Bydd ein buddsoddiadau'n sicrhau bod gan bobl yng Nghymru fynediad at dai addas, fforddiadwy o ansawdd da
Buddsoddi yng Nghymru	Byddwn yn sicrhau bod ein buddsoddiad strategol mewn tai yn darparu cymunedau cynaliadwy â lleoedd o ansawdd uchel i fyw ynddynt.

2.24 Nod Cynllun Prydlesu Cymru yw prydlesu eiddo yn y Sector Rhentu Preifat i'w defnyddio gan awdurdodau lleol i gyflawni eu dyletswyddau mewn cysylltiad â digartrefedd. Mae'r tenantiaid yn cael cynnig yr un lefel o gefnogaeth a ddisgwylir yn y sector cymdeithasol, ac mae'r rhent yn cael ei gyfyngu i gyfraddau Lwfans Tai Lleol. Mae cymhellion yn cael eu cynnig i berchnogion i wella ansawdd eu heiddo, gan gynnwys eu gwneud yn fwy ynni-effeithlon. Mae cymhellion uwch ar gael os oedd yr eiddo arfer bod yn wag. Mae'r cynllun yn cynnig cyfle gwerthfawr i awdurdodau lleol gynyddu'r stoc a'r amrywiaeth o dai sydd ar gael iddynt er mwyn cyflawni eu dyletswyddau mewn cysylltiad â digartrefedd ac atal digartrefedd.

2.25 Mae'r cynllun yn cyflawni ein hymrwymiad i ddatblygu cynllun cenedlaethol sy'n cyfyngu rhent i lefelau lwfans tai lleol ar gyfer teuluoedd a phobl ifanc sy'n ddigartref neu sydd mewn perygl o fod yn ddigartref. Mae'n rhan o ddull arloesol gan awdurdodau lleol i ymdrin â digartrefedd fel rhan o'r broses o newid i ddulliau ailgartrefu cyflym ar gyfer mynd i'r afael â digartrefedd. Yn

ogystal, mae'r cynllun yn gwella llesiant cymdeithasol tenantiaid, gan roi cartrefi o ansawdd uchel iddynt am gyfnod hirach, a'u galluogi i elwa ar y lefel o gymorth i denantiaid y byddent yn ei ddisgwyl mewn tai cymdeithasol.

2.26 Mae'r cynllun hwn ar gael i bob awdurdod lleol yng Nghymru. Mae gan bob un darged dros dro i brydlesu 1% o'u heiddo sector rhentu preifat drwy'r cynllun erbyn blwyddyn pump (2027). Mae £3.57 miliwn yn cael ei ddyrannu i'r cynllun yng Nghyllideb Ddrafft 2026-27.

2.27 Mae Llywodraeth Cymru'n sicrhau rhent ar y gyfraddau Lwfans Tai Lleol i berchnogion eiddo am hyd y brydles, yn ogystal ag atgyweiriadau ar gyfer unrhyw ddifrod neu atgyweiriadau i eiddo o ganlyniad i draul arferol.

2.28 Yn ogystal â sicrhau bod rhagor o dai fforddiadwy ar gael, mae'r cynllun hefyd yn cyfrannu at wella safonau eiddo yn y sector rhentu preifat drwy gynnig grantiau hyd at £5,000 i wella cyflwr yr eiddo, neu hyd at £25,000 ar gyfer eiddo gwag, naill ai i sicrhau bod yr eiddo'n cyrraedd safonau gorfodol y cynllun neu i wella'r sgôr EPC i C o leiaf.

2.29 Bydd mesurau effeithlonrwydd ynni yn fesur hollbwysig o ran cyflawni'r Gyllideb Garbon a'n targed sero net. Mae gan Gymru 1.4 miliwn o gartrefi o bob lliw a llun, gan gynnwys cyfran sylweddol o adeiladau hŷn. Bydd ein buddsoddiadau yng nghynllun prydlesu'r sector rhentu preifat yn rhan hollbwysig o sbarduno effeithlonrwydd ynni'r sector hwn.

Tai Cymdeithasol

Anghydraddoldebau Cymdeithasol	Bydd ein buddsoddiadau'n sicrhau bod gan bobl yng Nghymru fynediad at dai addas, fforddiadwy o ansawdd da
Buddsoddi yng Nghymru	Byddwn yn sicrhau bod ein buddsoddiad strategol mewn tai yn darparu cymunedau cynaliadwy â lleoedd o ansawdd uchel i fyw ynddynt.
Datgarboneiddio	Rhaid i fuddsoddiad newydd yn y stoc tai cymdeithasol gyflawni'r targedau yn Cymru Sero Net
Defnydd Anghynaliadwy	Byddwn yn parhau i archwilio a defnyddio technolegau adeiladu tai carbon isel newydd, gan gynnwys 'Dulliau Adeiladu Modern'

2.30 Mae'r Llywodraeth hon yn nodi ei hymrwymiad i adeiladu 20,000 o dai i'w rhentu yn y sector cymdeithasol er mwyn mynd i'r afael â phrinder tai ac allyriadau nwyon tŷ gwydr y genedl, a chyflawni'r ymrwymiad i ddiwygio gwasanaethau digartrefedd yn sylfaenol er mwyn canolbwyntio ar atal digartrefedd ac ailgartrefu cyflym. Roedd lefel y buddsoddiad mewn tai o dan y Cynllun Cyllid Seilwaith blaenorol yn uwch nag erioed. Serch hynny, mae'r gwaith o gyflenwi rhagor o dai yng Nghymru wedi wynebu heriau sylweddol, gan gynnwys cynnydd sylweddol mewn costau. Rydym wedi gweithio'n agos gyda'r sector i nodi a lliniaru effaith heriau lle bo hynny'n bosibl. Mae Cyllideb Ddrafft 2026-27 wedi dyrannu £471 miliwn arall i'r maes buddsoddi hwn, gan wneud buddsoddi mewn mwy o gartrefi yr uchaf erioed o dan y Cynllun Buddsoddi mewn Seilwaith hwn sy'n flwyddyn o hyd.

2.31 I ategu ein Rhaglen Grant Tai Cymdeithasol, sydd wedi ei sefydlu'n dda, ac i helpu'r sector i ganolbwyntio ar gyflenwi rhagor o dai yn gyflym i fodloni'r angen brys am dai, byddwn yn parhau i gyllido'r Rhaglen Gyfalaf ar gyfer Llety Dros Dro, a gafodd ei chyflwyno yn 2021.

2.32 Bydd y rhaglen hon yn adeiladu ar waith datgarboneiddio tai cymdeithasol, gyda gwaith adfer ôl-osod ar dai cymdeithasol, i'n helpu ni i gyrraedd targedau sero net Cymru. Yn 2020, roedd cartrefi Cymru yn cynhyrchu tua 11% o'r holl allyriadau nwyon tŷ gwydr uniongyrchol ac yn defnyddio 27% o'r holl ynni a ddefnyddiwyd yng Nghymru. Ein nod yw sicrhau nad yw'r cartrefi newydd rydym yn eu cyllido yn y sector rhentu cymdeithasol yn gwaethygu'r sefyllfa hon. Bydd tai cymdeithasol yng Nghymru'n cael eu hadeiladu yn unol â safonau inswleiddio a gofod uwch na'r rhai sydd wedi eu gosod ar gyfer cartrefi ar y farchnad agored, fel y nodir yng Ngofynion Ansawdd Dylunio Cymru. Bydd disgwyl i ychwanegiadau at y stoc tai cymdeithasol hirdymor gyrraedd ein Safonau Ansawdd Tai Cymru dros amser.

2.33 Mae Gofynion Ansawdd Dylunio Cymru yn mynnu bod pob cartref newydd sy'n cael ei adeiladu gyda grant cymorth Llywodraeth Cymru yn cyrraedd safonau beiddgar sy'n rhagori ar y rhai a nodir mewn Rheoliadau Adeiladu, gan gynnwys cyflawni EPC A. Gall buddsoddi mewn gwella effeithlonrwydd ynni mewn tai newydd a thai presennol helpu i leihau tlodi tanwydd a dibyniaeth ar fudd-daliadau, ac amcangyfrifir y bydd pob £1 sy'n cael ei gwario ar effeithlonrwydd ynni yn arbed tua 0.42c mewn costau iechyd.

2.34 Bydd y Gronfa Datblygu Tir ac Adeiladau sy'n werth £15 miliwn yn parhau i ategu'r gwaith o ddatblygu tir ac adeiladau segur mewn perchnogaeth gyhoeddus yn gyflym er mwyn darparu tai cymdeithasol a fforddiadwy y mae mawr eu hangen ar gymunedau ledled Cymru. Mae'r cynllun yn ategu'r uchelgais ar gyfer datblygiadau carbon isel, ynni-effeithlon ar raddfa fach, ac mae'n canolbwyntio'n benodol ar ddatgloi cynlluniau a fydd yn defnyddio dulliau adeiladu modern a thechnolegau arloesol, ac yn darparu atebion yn gyflym.

2.35 Mae'r Uned Tir hefyd yn rheoli tua 25 o safleoedd sydd â gwerth llyfr o tua £50 miliwn. Mae'r parseli tir hyn ar wahanol gamau yn eu datblygiad a byddant yn darparu tua 6,000 o gartrefi newydd, y bydd tua 2,500 ohonynt yn fforddiadwy ac yn bodloni Gofynion Ansawdd Dylunio Cymru, dros y tymor byr i'r tymor hir. Ers 2021 mae tir wedi cael ei werthu gan Lywodraeth Cymru i gynorthwyo'r gwaith o adeiladu tua 1,000 o gartrefi, ac roedd 500 ohonynt yn fforddiadwy.

Pennod 3 Trafnidiaeth

Maes Buddsoddi	2026-27 (£,000)
Rhwydwaith Ffyrdd Strategol	195,320
Rheilffyrdd	180,333
Bysiau	39,920
Trafnidiaeth Ranbarthol	130,800
Cyfanswm y Sector Trafnidiaeth	**546,373**

Rhwydwaith Ffyrdd Strategol

Llesiant Corfforol	Byddwn yn buddsoddi mewn cynnal a chadw ein rhwydwaith ffyrdd strategol er mwyn cyflawni rhwymedigaethau statudol a sicrhau diogelwch a diogelu bywydau.
Cyflogaeth	Bydd buddsoddi yn ein rhwydwaith ffyrdd strategol yn adlewyrchu ein hierarchaeth buddsoddi mewn trafnidiaeth ac yn cefnogi creu cyfleoedd cyflogaeth.
Bioamrywiaeth	Pan fydd ein buddsoddiadau hanfodol mewn seilwaith yn cael effaith anorfod ar fioamrywiaeth a'n hamgylchedd naturiol, byddwn yn buddsoddi mewn mesurau gwrthbwyso i leihau a lliniaru'r effeithiau hynny.
Bioamrywiaeth	Bydd ein buddsoddiadau Rhwydwaith Ffyrdd Strategol yn cynorthwyo bioamrywiaeth a chadernid ecosystemau.

3.1 Mae ein buddsoddiadau yn y Rhwydwaith Ffyrdd Strategol yn cyd-fynd yn llwyr â chyflawni ein blaenoriaethau strategol, Llwybr Newydd: Strategaeth Drafnidiaeth Cymru a'r Strategaeth Buddsoddi yn Seilwaith Cymru. Prif nodau ein buddsoddiadau yw parhau â'n gwaith i fynd i'r afael â newid yn yr hinsawdd a dal i gynnal a gwella ein hasedau bioamrywiaeth, ond mae'n bwysig cydnabod yr angen i gynnal a gwella cyflwr ein hased mwyaf er diogelwch pobl Cymru.

3.2 Drwy Gyllideb Ddrafft 2026-27, rydym yn dyrannu £195.3 miliwn i'n rhaglenni Rhwydwaith Ffyrdd Strategol, sy'n cynnwys cyllid i gyflawni gwaith a fydd yn ceisio osgoi dirywiad pellach yn y rhwydwaith. Mae cadw llwybrau ein Rhwydwaith Ffyrdd Strategol yn agored, yn ddiogel ac yn rhedeg yn ddidrafferth yn hanfodol er mwyn cysylltu ein cymunedau a galluogi'r twf economaidd mae cysylltedd yn ei gefnogi.

3.3 Mae'r buddsoddiad hwn hefyd wedi ei gynllunio i sicrhau bod y sector seilwaith hwn hefyd yn cyfrannu at y gwaith o fynd i'r afael â'r argyfyngau hinsawdd a natur drwy amrywiaeth o raglenni, gan gynnwys parhau â'n "menter Coridorau Gwyrdd" i blannu coed a llwyni brodorol ar draws yr ystad feddal bresennol, ac ymgymryd â gwaith adfer y dirwedd a gwella cynefinoedd, plannu bylbiau brodorol a phlanhigion ifanc brodorol.

3.4 Fe wnaethom gyhoeddi ein cynllun Bioamrywiaeth, gan ddangos ein gwelliant parhaus o ran rheoli bioamrywiaeth a'n cyfraniad at wrthdroi'r dirywiad mewn bioamrywiaeth yn gyffredinol.

3.5 Mae ein ffocws parhaus ar adnewyddu a chynnal asedau, yn ogystal â'n buddsoddiad mewn mesurau bioamrywiaeth, yn dyst i'n hymrwymiad i fynd i'r afael â'r argyfwng hinsawdd a natur. Ar ben hynny, rydym yn meincnodi cyfraniad carbon y Rhwydwaith Ffyrdd Strategol er mwyn gosod targedau i leihau hyn, a datblygu cynllun clir i'w gyflawni.

Rheilffyrdd

Cyflogaeth	Bydd ein buddsoddiad strategol mewn seilwaith trafnidiaeth gyhoeddus yn gwella mynediad at gyfleoedd swyddi ac yn ei gwneud hi'n bosibl lleoli swyddi'n gynaliadwy
Datgarboneiddio	Bydd ein buddsoddiadau mewn trafnidiaeth yn cefnogi'r rôl y gall newid dulliau teithio ei chwarae o ran cefnogi datgarboneiddio
Cynhyrchiant Busnesau	Bydd ein buddsoddiad mewn seilwaith trafnidiaeth gyhoeddus yn ei gwneud hi'n bosibl sicrhau'r buddion o ran cynhyrchiant sy'n gysylltiedig â datblygiadau busnes newydd sy'n canolbwyntio ar ganol trefi
Y Gymraeg	Gall ein buddsoddiadau ar draws sectorau seilwaith gynorthwyo cymdeithas ac economi sy'n hybu ac yn cynyddu'r defnydd o'r Gymraeg

3.6 Mae elfennau sylweddol o'r seilwaith rheilffyrdd yng Nghymru yn dal i gael eu neilltuo i Lywodraeth y Deyrnas Unedig, ac yn y meysydd hynny, byddwn yn parhau i bwyso ar Lywodraeth y Deyrnas Unedig am gyfran deg o'r seilwaith rheilffyrdd hanfodol ac i fuddsoddi mewn ymchwil a datblygu ar gyfer Cymru, gyda cheisiadau am fuddsoddiad parhaus yn dilyn setliad Adolygiad o Wariant y Deyrnas Unedig.

3.7 Fe wnaeth trosglwyddo Llinellau Craidd y Cymoedd i Lywodraeth Cymru a pherchnogaeth masnachfraint Cymru a'r Gororau roi cyfle i ni ddefnyddio buddsoddiad mewn seilwaith fel cyfrwng i gyflawni'r amcanion yn Strategaeth Buddsoddi yn Seilwaith Cymru, yn ogystal â chyflawni ein hymrwymiadau. Mae'r rhain yn cynnwys darparu gwerth £800 miliwn o gerbydau newydd ar gyfer ein rheilffyrdd a sicrhau bod 95% o deithiau trên ar drenau newydd erbyn 2026. Rydym yn parhau i weithio tuag at ein targed o 45% o deithiau drwy ddulliau cynaliadwy erbyn 2040 a gwneud ein system trafnidiaeth gyhoeddus yng Nghymru yn fwy hygyrch i bobl anabl.

3.8 I ategu'r uchelgeisiau hyn, mae Cyllideb Ddrafft 2026-27 yn dyrannu £180.3 miliwn o gyllid cyfalaf er mwyn gallu parhau â Rhaglen Trawsnewid Llinellau Craidd y Cymoedd. Mae'r rhaglen hon yn cyflawni'r gwaith uwchraddio o ran traciau, signalau a thrydaneiddio sy'n fodd o ddarparu rhagor o wasanaethau, a'r rheiny'n rhai cyflymach. Mae'r seilwaith yn elfen allweddol o Fetro De Cymru sydd eisoes yn darparu gwell mynediad a chysylltedd rhwng cymunedau'r cymoedd a Chaerdydd. Ar ôl cwblhau'r gwaith, bydd oddeutu 170 cilomedr o gledrau wedi eu trydaneiddio, gyda 2,500 o strwythurau llinell uwchben wedi eu gosod.

3.9 Yn fwy cyffredinol, mae ein hymrwymiad i gerbydau newydd yn darparu trenau newydd, cyflymach a mwy cyfforddus, a mwy o wasanaethau amlach a llwybrau newydd. Mae'r fflyd Stadler tri-modd ar gyfer gwasanaethau Llinellau Craidd y Cymoedd a'r fflyd diesel newydd ar gyfer llwybrau heb eu trydaneiddio yn rhoi mwy o gysur ac yn gwella effeithlonrwydd.

3.10 Nod ein buddsoddiad yn seilwaith y rheilffyrdd yw sicrhau arbedion allyriadau cronnol hyd at 2040 drwy annog newid dulliau teithio. Ar hyn o bryd, mae bwriad i 71% o wasanaethau Trafnidiaeth Cymru weithredu gyda fflyd newydd. Ar Ganghennau Gogledd Cymru, mae 100% o deithiau eisoes yn cael eu gweithredu gan fflyd newydd.

Bysiau

Gwasanaethau Allweddol	Byddwn yn buddsoddi mewn seilwaith sy'n galluogi rhwydwaith sefydlog a chydlynol o wasanaethau trafnidiaeth gyhoeddus
Cyflogaeth	Bydd ein buddsoddiad strategol mewn seilwaith trafnidiaeth gyhoeddus yn gwella mynediad at gyfleoedd swyddi ac yn ei gwneud hi'n bosibl lleoli swyddi'n gynaliadwy
Datgarboneiddio	Bydd ein buddsoddiadau mewn trafnidiaeth a'r newid moddol cysylltiedig yn cynorthwyo'r gwaith o adnewyddu a datgarboneiddio'r fflyd bysiau
Cynhyrchiant Busnesau	Bydd ein buddsoddiad mewn seilwaith trafnidiaeth gyhoeddus yn ei gwneud hi'n bosibl sicrhau'r buddion o ran cynhyrchiant sy'n gysylltiedig â datblygiadau busnes newydd sy'n canolbwyntio ar ganol trefi

3.11 Mae ein buddsoddiad mewn seilwaith bysiau yn cwmpasu dau faes eang: adnewyddu a datgarboneiddio'r fflyd bysiau gwasanaeth, depos a datblygiadau at fasnachfreinio ym mhob rhan o Gymru.

3.12 Rydym wedi neilltuo £39.9 miliwn yng Nghyllideb Ddrafft 2026-27, sy'n cynnwys:

- £8.9 miliwn o fuddsoddiad parhaus cyn cyflwyno masnachfreinio
- parhau i ddisodli fflyd bysiau Cymru sy'n heneiddio, gyda bysiau diesel allyriadau is mwy newydd a cherbydau di-allyriadau
- seilwaith i helpu i gynorthwyo gwaith datgarboneiddio a moderneiddio.

3.13 Dros amser, bydd y buddsoddiad hwn yn cynorthwyo system trafnidiaeth gyhoeddus Cymru i ddod yn fwy gwyrdd ac yn fwy hygyrch i bob carfan o gymdeithas.

Trafnidiaeth Ranbarthol

Datgarboneiddio	Bydd ein buddsoddiadau mewn trafnidiaeth yn cefnogi'r rôl y gall newid dulliau teithio ei chwarae o ran cefnogi datgarboneiddio
Ansawdd Aer a Dŵr	Bydd ein buddsoddiadau mewn trafnidiaeth yn caniatáu ar gyfer newid dulliau teithio, a'r gwelliannau cysylltiedig mewn ansawdd aer
Llesiant Corfforol	Byddwn yn blaenoriaethu buddsoddi mewn seilwaith cerdded, olwyno a beicio, sy'n gallu arwain at fanteision iechyd sylweddol
Anghydraddoldebau Cymdeithasol	Bydd ein buddsoddiad mewn trafnidiaeth gyhoeddus a'r seilwaith ffyrdd a cherdded ac olwyno yn ystyried y buddion y gall cynlluniau eu sicrhau drwy hybu defnydd ar draws pob grŵp cymdeithasol
Gwasanaethau Allweddol	Byddwn yn buddsoddi mewn seilwaith sy'n galluogi rhwydwaith sefydlog a chydlynol o wasanaethau trafnidiaeth gyhoeddus
Cyflogaeth	Bydd ein buddsoddiad strategol mewn seilwaith trafnidiaeth gyhoeddus yn gwella mynediad at gyfleoedd swyddi ac yn ei gwneud hi'n bosibl lleoli swyddi'n gynaliadwy

3.14 Mae trafnidiaeth yn cynhyrchu 17% o allyriadau nwyon tŷ gwydr Cymru. Bydd buddsoddi mewn trafnidiaeth ranbarthol yn canolbwyntio ar annog newid dulliau teithio i ddulliau teithio mwy cynaliadwy er mwyn cynyddu cyfran y teithiau drwy ddull teithio cynaliadwy.

3.15 Mae Cyllideb Ddrafft 2026-27 yn dyrannu £130.8 miliwn i drafnidiaeth ranbarthol. Mae'r rhan fwyaf o'r cyllid hwn ar gyfer buddsoddiadau gan awdurdodau lleol mewn seilwaith trafnidiaeth. Yn 2026-27 byddwn yn moderneiddio ein grantiau trafnidiaeth awdurdodau lleol, drwy gyfuno ein grantiau presennol yn un ffynhonnell gyllid i helpu i gyflawni'r Cynlluniau Trafnidiaeth Rhanbarthol newydd. Mae gan bob rhanbarth yng Nghymru Gynlluniau Trafnidiaeth Rhanbarthol 5 mlynedd sy'n darparu cynllun strategol ar gyfer cyflawni Llwybr Newydd: Strategaeth Drafnidiaeth Cymru yn y rhanbarth hwnnw.

3.16 Mae'r buddsoddiad hwn yn cynnwys buddsoddi mewn seilwaith cerdded, olwyno a beicio, seilwaith bysiau, seilwaith gwefru cerbydau trydan, mesurau diogelwch ar y ffyrdd ac addasu'r rhwydwaith ffyrdd i newid yn yr hinsawdd. Mae hefyd yn cynnwys mesurau cenedlaethol fel Trafnidiaeth Cymru yn datblygu llwyfan digidol a fydd yn integreiddio dulliau trafnidiaeth.

Pennod 4 Adfywio

Maes Buddsoddi	2026-27 (£,000)
Trawsnewid Canol Trefi	40,800
Diogelwch Tomenni Glo	35,317
Cyfanswm y Sector Adfywio	**76,117**

Trawsnewid Canol Trefi

Gwasanaethau Allweddol	Bydd ein buddsoddiadau mewn adfywio yn gwella gwead canol trefi ac yn hybu gwasanaethau cyhoeddus hygyrch
Buddsoddi yng Nghymru	Wrth fuddsoddi'n strategol yn ein rhaglenni adfywio, byddwn yn sicrhau bod agwedd Cymru gyfan yn cael ei mabwysiadu
Bioamrywiaeth	Bydd ein buddsoddiadau, gan gynnwys ein hagenda trawsnewid trefi, yn ehangu mannau gwyrdd Cymru
Cyflogaeth	Byddwn yn buddsoddi yng nghanol ein trefi i ganiatáu i fusnesau weithio ar y cyd a manteisio ar gadwyni cyflenwi lleol i gefnogi creu swyddi

4.1 Mae gennym ymrwymiad cadarn i ganol ein trefi, gyda ffocws clir ar sicrhau eu bod yn gallu bod yn fwy economaidd ystwyth yn ogystal ag ehangu trefniadau i greu neu wella mannau gwyrdd yn sylweddol. Mae Cyllideb Ddrafft 2026-27 yn nodi dyraniad o £40.8 miliwn i drawsnewid canol ein trefi.

4.2 Mae ein rhaglen Trawsnewid Trefi yn seiliedig ar egwyddorion creu lleoedd ac uwchgynlluniau cadarn sy'n cydnabod cyd-destun newydd trefi. Mae'n hybu trefi defnydd cymysg fel mannau i fyw ynddynt, i weithio ynddynt, i ymweld â nhw ac i aros ynddynt.

4.3 Mae prif elfennau gweithgareddau 'creu lleoedd' yn cynnwys cyfraniad cryf gan y gymuned, llesiant, gwella mannau sy'n bodoli eisoes, a chynnal eu hunaniaeth unigryw. Mae Trawsnewid Trefi yn becyn cymorth cydlynol. Hwn yw buddsoddiad adfywio craidd Llywodraeth Cymru yng nghanol trefi. Bydd trefi unigol yn elwa drwy ganfod y cymysgedd o ymyriadau sy'n gweddu orau i'w nodweddion penodol, eu cryfderau, eu diwylliant a'u treftadaeth leol.

4.4 Mae'r buddsoddiad yn galluogi awdurdodau lleol i fynd i'r afael ag eiddo gwag yng nghanol trefi, ac yn darparu benthyciadau a chyllid grant i ailddechrau defnyddio adeiladau masnachol gwag a rhai nad ydynt yn cael eu defnyddio ddigon. Mae cyllid grant ar gyfer gwneud mannau cyhoeddus yn fwy gwyrdd er mwyn gwella'r amgylchedd naturiol a bioamrywiaeth yn rhan allweddol o'r buddsoddiad, gan wella mynediad pobl at fannau gwyrdd a gwneud trefi'n lleoedd mwy deniadol.

4.5 Un o flaenoriaethau Trawsnewid Trefi yw cynnig ffyrdd eraill o ddefnyddio safleoedd ac adeiladau yng nghanol trefi, gan gynnwys datblygu economi gylchol, drwy weithio gyda phartneriaid awdurdodau lleol i chwilio am gyfleoedd i gefnogi canolfannau cymunedol ac atgyweirio ac ailddefnyddio canolfannau. Bydd y pecyn buddsoddi hwn yn sicrhau bod lleoliadau addas ar gael, ac yn cynnig dyfodol mwy cynaliadwy i ganol ein trefi.

4.6 Gwyddom fod 50% o'r holl garbon mae adeilad yn ei greu drwy gydol ei oes yn cael ei gynhyrchu yn ystod y cyfnod adeiladu, felly mae ailgylchu'r adeiladau hyn drwy ein buddsoddiad adfywio ynddo'i hun yn ymyriad cadarnhaol ar gyfer y newid yn yr hinsawdd. Mae pob prosiect sy'n cael ei gyllido drwy Trawsnewid Trefi yn cael ei ddylunio, ei gynllunio a'i adeiladu'n ofalus iawn i'r safonau amgylcheddol uchaf (e.e. BREEAM, sgôr EPC A ac ati), a chaiff y safonau dylunio eu hadolygu gan Gomisiwn Dylunio Cymru mewn achosion priodol. Bydd cyllid yn cael ei flaenoriaethu ar gyfer prosiectau sy'n ailddatblygu ac yn adeiladu eiddo carbon isel.

Diogelwch Tomenni Glo

Llesiant corfforol	Lle bo angen, byddwn yn buddsoddi mewn rhaglenni adfer tomenni glo
Ansawdd Aer a Dŵr	Lle bo angen, byddwn yn buddsoddi mewn rhaglenni adfer seilwaith

4.7 Cafodd ein Tasglu Diogelwch Tomenni Glo ei greu i oruchwylio rhaglen waith i fynd i'r afael â'r materion sy'n ymwneud â diogelwch tomenni glo nas defnyddir, a ddaeth i'r amlwg gyda thirlithriad Tylorstown.

4.8 Mae angen rhaglen sylweddol o waith a buddsoddiad i gynnal sefydlogrwydd tomenni glo a helpu i atal rhagor o ddigwyddiadau posibl ac, wrth wneud hynny, helpu i ddiogelu seilwaith critigol, eiddo a'r amgylchedd, a chyfrannu at gymunedau iach a chydnerth.

4.9 Cyflwynwyd Bil Tomenni Mwyngloddiau a Chwareli Nas Defnyddir (Cymru) i'r Senedd i ddelio â gwaddol canrifoedd o fwyngloddio a sicrhau diogelwch tomenni glo, gan gryfhau pwerau i ddiogelu'r cyhoedd a'r amgylchedd, a bydd yn darparu ar gyfer sefydlu Awdurdod Tomenni Nas Defnyddir Cymru.

4.10 Fodd bynnag, cyn i'r ddeddfwriaeth ddod i rym, byddwn yn parhau i fuddsoddi yn y Cynllun Grant Diogelwch Tomenni Glo presennol i gefnogi gwaith cynnal a chadw ac adfer i sicrhau bod yr ystad tomenni nas defnyddir yn cael ei rheoli'n effeithiol ac i liniaru'r bygythiad i les pobl. Rydym wedi dyrannu £35.3 miliwn i'r cynllun yng Nghyllideb Ddrafft 2026-27. Bydd hyn yn adeiladu ar y gwaith sydd wedi ei gwblhau hyd yma. Mae'r dyraniad hwn yn cynnwys £25 miliwn o fuddsoddiad cyfalaf gan Lywodraeth y Deyrnas Unedig.

4.11 Ar ben hynny, mae Gweinidogion wedi cytuno ar ddyfarniad grant amlflwyddyn i gynnal diogelwch tomenni glo drwy gyflawni gwaith hanfodol, a fydd yn trosglwyddo buddsoddiad Llywodraeth y Deyrnas Unedig mewn diogelwch tomenni glo.

4.12 Bydd y buddsoddiad hwn yn parhau i gyllido rhaglenni cynnal a chadw ar yr ystad tomenni glo nas defnyddir a bydd yn canolbwyntio ar ddod â thomenni risg uwch i gyflwr sefydlog. Prif bwrpas y buddsoddiad yw lleihau tirlithriadau posibl i ddiogelu bywydau a seilwaith hanfodol. Gallai rhagor o dirlithriadau gael effeithiau negyddol o ganlyniad i raglenni glanhau ac ailadeiladu sy'n arwain at lawer o allyriadau carbon.

Pennod 5 Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol

Maes Buddsoddi	2026-27 (£,000)
Seilwaith ac Offer GIG Cymru	516,000
Digidol yn GIG Cymru a Gofal Cymdeithasol	40,000
Seilwaith Gofal Sylfaenol a Chymunedol	70,000
Cyfanswm y Sector Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol	**626,000**

Seilwaith ac Offer GIG Cymru

Llesiant corfforol	Byddwn yn parhau i fuddsoddi mewn seilwaith iechyd a gofal cymdeithasol modern o ansawdd uchel
Llesiant Meddyliol	Bydd ein buddsoddiad mewn seilwaith yn y sector iechyd a gofal cymdeithasol yn adlewyrchu'r dull gweithredu cyfannol ar gyfer gofal iechyd meddwl a chorfforol
Incwm Aelwydydd	Byddwn yn sicrhau bod ein buddsoddiad strategol mewn seilwaith sefydliadau angori lleol yn galluogi buddsoddiad o ansawdd uchel gan y sector preifat.
Datgarboneiddio	Wrth ddatblygu pob cynnig seilwaith, rhaid i'n hymateb ymgorffori ein hymrwymiad i fynd i'r afael â'r argyfwng hinsawdd a natur

5.1 Gwella perfformiad y GIG yng Nghymru yw un o brif flaenoriaethau Llywodraeth Cymru, ac rydym wedi dyrannu £516 miliwn yng Nghyllideb Ddrafft 2026-27 i seilwaith ac offer. Mae cyflawni'r flaenoriaeth hon yn dibynnu ar gynnal a gwella seilwaith yr ystad, buddsoddi yn y technolegau digidol diweddaraf, yn ogystal ag argaeledd offer modern a dibynadwy sy'n addas i'r diben.

5.2 Mae ein buddsoddiad cyfalaf yn ystad y GIG yn cynnwys amrywiaeth o raglenni, gan gynnwys: cynnal a chadw'r seilwaith presennol gan gynnwys gofynion statudol; diweddaru ac adnewyddu ein hystad; a diweddaru sut mae gofal iechyd yn cael ei ddarparu. Er enghraifft, rydym yn manteisio i'r eithaf ar gyfleoedd datgarboneiddio a seilwaith cyfleusterau ac yn buddsoddi mewn seilwaith i alluogi datblygu gwasanaethau GIG Cymru, gan gynnwys Gwasanaethau Iechyd Meddwl.

5.3 Bydd ein buddsoddiadau yn canolbwyntio ar ddarparu gwasanaethau diogel a chynaliadwy mewn asedau presennol i sicrhau diogelwch cleifion, staff ac ymwelwyr. Ar ben hynny, bydd buddsoddiadau dewisol ac wedi eu targedu i atal methiannau adeiladu a seilwaith a chefnogi'r gwaith o atal colli cynhyrchiant yn GIG Cymru. Pan fo'n bosibl, byddwn yn gwneud buddsoddiadau wedi eu targedu sy'n gysylltiedig â lleihau amseroedd aros drwy fynd i'r afael â pha mor fregus a chynaliadwy yw'r seilwaith.

5.4 Byddwn yn parhau i gynnal y sylfaen asedau offer i sicrhau bod diagnosteg gywir ar gael yn well, gan arwain at ganlyniadau gwell i gleifion a chefnogi recriwtio a chadw staff drwy argaeledd y dechnoleg ddiweddaraf.

5.5 Yn yr un modd â'r holl raglenni rheoli ystadau, rhaid i ni weithio gyda GIG Cymru i gyflawni ei gyfrifoldebau statudol a sicrhau bod yr adeiladau'n ddiogel i

gleifion, staff ac ymwelwyr. Mae hyn yn gofyn am fuddsoddiad parhaus mewn "eitemau craidd gofynnol" sy'n gysylltiedig (er enghraifft) â Thân, Concrit Awyredig Awtoclafiedig Cyfnerth (RAAC) a Chydymffurfiaeth Statudol**.**

5.6 Bydd ein buddsoddiad yn ystad GIG Cymru yn parhau i fwrw ymlaen i gyflawni'r ymrwymiadau a'r targedau uchelgeisiol a nodir yng Nghynllun Cyflenwi Strategol Datgarboneiddio GIG Cymru, yn unol â tharged deddfwriaethol sero net 2050 ac uchelgais gweinidogol i'r sector cyhoeddus fod yn sero net ar y cyd erbyn 2030. Yn ogystal â buddsoddi mewn mentrau lleihau carbon wedi eu targedu, bydd angen i achosion busnes sy'n benodol i waith clinigol, gan gynnwys y rhai ar gyfer offer cyfalaf, fynegi sut bydd hyn yn cael effaith ar allyriadau carbon fel rhan o'r broses gwneud penderfyniadau.

Digidol yn GIG Cymru a gofal cymdeithasol

Llesiant corfforol	Byddwn yn buddsoddi mewn seilwaith iechyd a gofal cymdeithasol modern o ansawdd uchel
Llesiant Meddyliol	Bydd ein buddsoddiad mewn seilwaith yn y sector iechyd a gofal cymdeithasol yn adlewyrchu'r dull gweithredu cyfannol ar gyfer gofal iechyd meddwl a chorfforol
Datgarboneiddio	Wrth ddatblygu pob cynnig seilwaith, rhaid i'n hymateb ymgorffori ein hymrwymiad i fynd i'r afael â'r argyfwng hinsawdd a natur

5.7 Mae'n hanfodol bod seilwaith digidol effeithlon ac effeithiol yn sail i ddarparu'r holl wasanaethau iechyd a gofal. Mae'n ategu'r gwaith o ddarparu gwasanaethau mwy cadarn, diogel a hygyrch i staff, cleifion a'r cyhoedd, gan arwain at ganlyniadau iechyd a gofal gwell ledled Cymru. Mae buddsoddi mewn seilwaith digidol hefyd yn helpu i leihau'r gwahaniaeth o ran mynediad at wasanaethau gofal iechyd.

5.8 Mae Cyllideb Ddrafft 2026-27 yn dyrannu buddsoddiad o £40 miliwn ar gyfer y Gronfa Buddsoddi mewn Blaenoriaethau Digidol, gan adeiladu ar y cyllid a ddarparwyd yn 2025-26. Bydd y buddsoddiad hwn yn parhau i sbarduno cyflymder trawsnewid digidol ym maes iechyd a gofal, gan ategu ein blaenoriaethau allweddol a chyflawni ein hymrwymiadau i ymestyn y defnydd o dechnolegau newydd. Mae hyn yn cynnwys defnyddio e-bresgripsiynu ar draws GIG Cymru ac archwilio deallusrwydd artiffisial i ganfod afiechydon yn gywir; gall hynny helpu i ddarparu cyngor a thriniaeth yn gyflym ac yn effeithiol.

5.9 Mae angen buddsoddi yn ein hystad GIG Cymru er mwyn cyflawni'r targedau lleihau allyriadau uchelgeisiol sydd wedi eu nodi yng Nghynllun Cyflenwi Strategol Datgarboneiddio GIG Cymru. Yn unol â'n Strategaeth Ddigidol i Gymru a chan adeiladu ar fuddion datgarboneiddio'r camau tuag at fwy o rith-ymgynghoriadau a chyswllt â chleifion allanol yn ystod y pandemig, mae cyfleoedd i gynyddu'r ddarpariaeth ddigidol, gan ddefnyddio llai o garbon o ganlyniad i leihau'r angen i deithio neu ddarparu gwasanaethau gofal iechyd.

Seilwaith Gofal Sylfaenol a Chymunedol

Llesiant corfforol	Byddwn yn buddsoddi mewn seilwaith iechyd a gofal cymdeithasol modern o ansawdd uchel
Llesiant Meddyliol	Bydd ein buddsoddiad mewn seilwaith yn y sector iechyd a gofal cymdeithasol yn adlewyrchu'r dull gweithredu cyfannol ar gyfer gofal iechyd meddwl a chorfforol
Datgarboneiddio	Wrth ddatblygu pob cynnig seilwaith, rhaid i'n hymateb ymgorffori ein hymrwymiad i fynd i'r afael â'r argyfwng hinsawdd a natur

5.10 Rydym wedi ymrwymo i fuddsoddi mewn cenhedlaeth newydd o ganolfannau iechyd a gofal cymdeithasol integredig ledled Cymru. Mae ein hymrwymiadau'n cynnwys datblygu canolfannau cymunedol lleol i gydleoli gwasanaethau iechyd a gofal cymdeithasol rheng flaen a gwasanaethau eraill. Fe wnaethom sefydlu'r Gronfa Integreiddio ac Ailgydbwyso Cyfalaf i ategu'r uchelgais hwn yn uniongyrchol. Mae 36 o brosiectau, a gyflawnir drwy'r Byrddau Partneriaeth Rhanbarthol, wedi cael cyllid drwy'r Gronfa Gyfalaf Integreiddio ac Ailgydbwyso hyd yma, sy'n dod i gyfanswm o £114 miliwn.

5.11 Bydd y maes buddsoddi hwn yn cynorthwyo'r Byrddau Partneriaeth Rhanbarthol ymhellach i fwrw ymlaen â'u prosiectau iechyd a gofal cymdeithasol sy'n cael blaenoriaeth o dan y Gronfa Gyfalaf Integreiddio ac Ailgydbwyso iechyd a gofal cymdeithasol. Roedd Cyllideb 2025-26 wedi dyrannu £70 miliwn i'r maes buddsoddi hwn, a bydd hyn yn parhau i 2026-27. Byddwn yn sicrhau ein bod yn dysgu o'n profiadau â'r biblinell bresennol, ac yn blaenoriaethu'r angen i gynnal astudiaethau dichonoldeb ac ymgysylltu â rhanddeiliaid er mwyn sicrhau'r buddion cyd-leoli mwyaf posibl fel rhan hanfodol o'r gwaith cynnar. Mae amrywiaeth o ofynion buddsoddi yn debygol o ddatblygu, a bydd rhai ohonynt yn gofyn am fuddsoddiadau sylweddol mewn adeiladau newydd, ond byddwn hefyd yn mynd ar ôl cyfleoedd i weithio gydag eraill drwy adnewyddu ac ail-bwrpasu asedau.

5.12 Mae canllawiau'r Gronfa Integreiddio ac Ailgydbwyso Cyfalaf ar gyfer ymgeiswyr yn nodi'n glir ymrwymiad y rhaglen i bolisïau sero net Cymru, gan gynnwys ei gwneud yn ofynnol i bob prosiect adeiladu newydd fod yn sero net a gweithredu safonau BREEAM priodol.

Pennod 6 Datgarboneiddio

Maes Buddsoddi	**2026-27 (£,000)**
Tlodi Tanwydd	38,250
Ynni Lleol	22,400
Gwasanaethau Ynni Llywodraeth Cymru a Byw'n Glyfar	22,200
Cyfanswm y Sector Datgarboneiddio	**82,850**

Tlodi Tanwydd

Anghydraddoldebau Cymdeithasol	Byddwn yn parhau i wneud buddsoddiadau cyfalaf strategol i liniaru tlodi tanwydd.
Incwm Aelwydydd	Gall ein buddsoddiad mewn cefnogi cynhyrchu ynni adnewyddadwy dan berchnogaeth leol chwarae rhan yn y gwaith o gynyddu incwm aelwydydd
Datgarboneiddio	Byddwn yn buddsoddi mewn datgarboneiddio cartrefi sy'n bodoli eisoes drwy fesurau ôl-osod

6.1 Yn 2020, roedd cartrefi Cymru yn cynhyrchu tua 11% o'r holl allyriadau nwyon tŷ gwydr uniongyrchol ac yn defnyddio 27% o'r holl ynni a ddefnyddiwyd yng Nghymru. Mae datgarboneiddio cartrefi Cymru yn rhan hanfodol o fynd i'r afael â newid yn yr hinsawdd, ac mae hefyd yn arbed arian i drigolion, gallai helpu i fynd i'r afael â thlodi tanwydd, rhoi hwb i'r economi sylfaenol a chreu swyddi.

6.2 Mae gan ein cynllun tlodi tanwydd 2021-2035 dargedau clir sy'n diwallu ein rhwymedigaethau o dan Ddeddf Cartrefi Cynnes ac Arbed Ynni 2000. Er mai cyfyngedig yw gallu Llywodraeth Cymru i ddylanwadu ar benderfynyddion ehangach tlodi tanwydd, mae ein cynllun yn cynnwys targedau ystyrlon ond heriol, gan ystyried y gwersi sydd wedi cael eu dysgu dros y deng mlynedd diwethaf.

6.3 Mae targedau'r cynllun yn datgan erbyn 2035:

- Nid amcangyfrifir bod unrhyw aelwydydd yn byw mewn tlodi tanwydd difrifol neu barhaus i'r graddau sy'n rhesymol ymarferol.
- Nid amcangyfrifir bod mwy na 5% o aelwydydd yn byw mewn tlodi tanwydd ar unrhyw un adeg i'r graddau sy'n rhesymol ymarferol.
- Bydd nifer yr holl aelwydydd sydd "mewn perygl" o fod mewn tlodi tanwydd yn llai na hanner yr amcangyfrif ar gyfer 2018.

6.4 Ar hyn o bryd amcangyfrifir bod 63,000 o aelwydydd yn byw mewn tlodi tanwydd difrifol, sy'n cyfateb i 5% o'r holl aelwydydd. Er mwyn cyflawni uchelgeisiau o ran yr hinsawdd a thlodi tanwydd, bydd angen llawer iawn o fuddsoddiad ar draws cartrefi sy'n dlawd o ran tanwydd.

6.5 Y Rhaglen Cartrefi Clyd fu ein prif ymyriad mewn ymdrechion i leihau tlodi tanwydd ers ei lansio yn 2009-10, gyda fersiwn diweddaraf y cynllun Cartrefi Clyd yn cael ei lansio ym mis Ebrill 2024.

6.6 Mae'r Rhaglen Cartrefi Clyd yn mabwysiadu dull gweithredu 'ffabrig yn gyntaf', gan asesu anghenion pob cartref yn annibynnol cyn argymell camau tymor byr, tymor canolig a thymor hirach i'w cymryd i ddatgarboneiddio'r cartref ac i leihau cost biliau i berchnogion cartrefi. Mae'r camau a gymerwyd yn cynnwys ffenestri a drysau newydd, inswleiddio waliau allanol neu geudod, gosod pympiau gwres ffynhonnell aer a phaneli solar ffotofoltäig ar gyfer 1500-2000 o gartrefi y flwyddyn. Gan hynny, mae cyllideb Ddrafft 2026-27 yn dyrannu £38.25 miliwn ar gyfer trydedd flwyddyn y rhaglen saith mlynedd hon.

Ynni Lleol

Datgarboneiddio	Byddwn yn buddsoddi mewn cynhyrchu ynni adnewyddadwy dan berchnogaeth gyhoeddus a lleol
Incwm Aelwydydd	Gall ein buddsoddiad mewn cefnogi cynhyrchu ynni adnewyddadwy dan berchnogaeth leol chwarae rhan yn y gwaith o gynyddu incwm aelwydydd.

6.7 I ategu ein hymrwymiad i drawsnewid i economi sero net, rhaid inni leihau'r ddibyniaeth ar danwydd ffosil a defnyddio mwy o drydan o ffynonellau carbon isel ac adnewyddadwy. Un o'r dylanwadau allweddol yw mynd ar drywydd arloesi mewn technolegau adnewyddadwy newydd. Gan gydnabod ein targed i gynhyrchu 100% o'r trydan sy'n cael ei ddefnyddio drwy ddulliau adnewyddadwy erbyn 2035 ac ar gyfer 1.5 Gigawat o gynhyrchu dan berchnogaeth leol, rydym yn cefnogi cyfleoedd i ddatblygu cyfleoedd ynni adnewyddadwy newydd ledled Cymru.

6.8 Drwy Ynni Cymru, rydym yn buddsoddi £10 miliwn mewn prosiectau ynni adnewyddadwy cymunedol. Bydd y buddsoddiad hwn yn cadw buddion drwy gynyddu incwm i berchnogion prosiectau a darparu trydan rhatach a gwyrddach i fusnesau lleol, i gartrefi ac i asedau cymunedol wrth i ni gefnogi'r gwaith o ddatblygu Systemau Ynni Lleol Clyfar.

6.9 Rydym yn cefnogi'r gwaith o gyflawni'r Strategaethau Ynni Rhanbarthol drwy gynlluniau ynni ardal leol. Bydd y buddsoddiad a nodir yn y strategaethau hynny'n cefnogi datgarboneiddio cartrefi, busnesau a chymunedau ledled Cymru ac yn cefnogi 200,000 o swyddi gwyrdd. Eleni, rydym yn edrych ar opsiynau cyllido i fuddsoddi £12.4 miliwn mewn prosiectau ynni yng Nghymru sy'n cael eu darparu'n lleol.

6.10 Mae cefnogi datblygu a defnyddio technolegau cynhyrchu ynni carbon isel yn gallu creu buddion sylweddol o ran carbon, gan gyfrannu'n gadarnhaol at fynd i'r afael â'r argyfwng hinsawdd.

Gwasanaeth Ynni Llywodraeth Cymru a Byw'n Glyfar

Datgarboneiddio	Byddwn yn buddsoddi mewn cynhyrchu ynni adnewyddadwy dan berchnogaeth gyhoeddus a lleol
Incwm Aelwydydd	Gall ein buddsoddiad mewn cefnogi cynhyrchu ynni adnewyddadwy dan berchnogaeth leol chwarae rhan yn y gwaith o gynyddu incwm aelwydydd.

6.11 Mae Gwasanaeth Ynni Llywodraeth Cymru yn rhan annatod o gyflawni ymrwymiadau y Rhaglen Lywodraethu i ehangu cynhyrchu ynni adnewyddadwy ac arloesi mewn technoleg adnewyddadwy yn y sector cyhoeddus a thrwy grwpiau cymunedol, yn ogystal â bod yn sail i'n hymrwymiadau ehangach ar yr hinsawdd. Mae'r Gwasanaeth yn alluogwr allweddol sy'n darparu cymorth, cyngor ac arbenigedd i brosiectau ynghyd â buddsoddiad sylweddol mewn prosiectau na fyddent, heb gymorth, yn ariannol hyfyw. Mae'r gwasanaeth hefyd yn darparu cymorth technegol, cymorth prosiect a chymorth ariannol i brosiectau mwy a all leihau allyriadau yn y sectorau cyhoeddus a chymunedol.

6.12 Yn 2024-25 fe wnaethom ymrwymo £11.25 miliwn o fuddsoddiad mewn benthyciadau a oedd yn cynorthwyo prosiectau datgarboneiddio'r sector cyhoeddus. Ar ben hynny, cafodd ad-daliadau benthyciadau eu hailgylchu i gynorthwyo prosiectau datgarboneiddio newydd. Rydym hefyd wedi darparu £20 miliwn o gyllid ar gyfer prosiectau effeithlonrwydd ynni ac ynni adnewyddadwy yn y sector addysg uwch ac addysg bellach.

6.13 Mae Cyllideb Ddrafft 2026-27 wedi dyrannu £22.2 miliwn i alluogi'r gwaith hwn i barhau. Mae datblygiadau lleol a chymunedol a pherchnogaeth ar ynni yn arwain at nifer o fanteision y tu hwnt i gadw elw yn yr economi leol a lleihau allyriadau. Mae'n rhoi pobl mewn cysylltiad â thechnolegau adnewyddadwy ac yn eu normaleiddio. Mae cymryd rhan yn y prosiectau'n cynnig swyddi diogel sy'n talu'n dda, yn datblygu sgiliau ac yn darparu cydlyniant a chydnerthedd cymunedol. Mae gweld pobl leol yn perchnogi ac yn elwa ar y prosiectau hyn yn cynyddu llythrennedd ynni ac yn cynyddu parodrwydd y cyhoedd i'w derbyn, a fydd yn hanfodol er mwyn cyrraedd targedau sero net.

6.14 Rhwng 2018 a 2024, gosododd prosiectau a gynorthwywyd gan Wasanaeth Ynni Llywodraeth Cymru 44.5 MW o gapasiti ynni adnewyddadwy newydd yng Nghymru - digon i bweru tua 18,000 o gartrefi. Bydd y prosiectau hyn yn arbed tua 857,120 tunnell o CO2e yn ystod eu hoes.

6.15 Mae'r cynllun Byw'n Glyfar ar flaen y gad o ran arloesi ar gyfer datgarboneiddio. Mae'n cyllido cysyniadau cynnar a gwaith dichonoldeb ochr yn ochr â chynlluniau peilot a gwrthdystwyr i ddangos sut gall Cymru, drwy integreiddio gwres, pŵer, trafnidiaeth a fectorau eraill, ddarparu systemau sero net sy'n gwasanaethu anghenion y boblogaeth yn well yn y mannau lle maent yn byw. Mae'n canolbwyntio ar brosiectau yn y sector cyhoeddus gan ddefnyddio Contractau Menter Ymchwil Busnesau Bach, gan weithio'n agos gydag awdurdodau lleol a denu cyllid o ffynonellau eraill. Yn y gorffennol, mae

dros 85% o’r prosiectau cysyniad cychwynnol wedi cael eu mabwysiadu a’u datblygu gan randdeiliaid eraill, gan ddenu dros £47 miliwn o gyllid cyhoeddus a phreifat ychwanegol.

6.16 Ers 2020, mae Byw’n Glyfar wedi rhoi dros £5 miliwn o gyllid cyfalaf tuag at Gontractau ar gyfer Heriau Arloesi Menter Ymchwil Busnesau Bach i gynorthwyo cynllun peilot datgarboneiddio systemau cyfan a hydrogen. Ar ôl gwerthuso, lansiodd y cynllun raglen piblinell Menter Ymchwil Busnesau Bach systemau cyfan ailadroddus hirdymor Rhaglen Ymchwil ac Arloesi Systemau Cyfan ar gyfer Datgarboneiddio yn ddiweddar, gan gyllido pum Perchennog Her datgarboneiddio Dichonoldeb Cam 1 newydd ledled Cymru. Bydd Arddangoswyr Cam 2 yn cael eu dewis drwy gystadleuaeth am hyd at £500,000 o gymorth fesul Her yn 2025-26.

Pennod 7 Natur a'r Amgylchedd

Maes Buddsoddi	2026-27 (£,000)
Ansawdd Aer	2,686
Bioamrywiaeth	11,500
Grantiau Amgylcheddol	12,564
Tirweddau a Hamdden Awyr Agored	8,900
Rhaglen Weithredu Genedlaethol ar Fawndiroedd	5,200
Strategaeth Ddiwydiannol Pren a Choedwig Genedlaethol	9,310
Cyfanswm Sector Natur a'r Amgylchedd	**50,160**

Ansawdd Aer

Ansawdd Aer a Dŵr	Lle bo angen, byddwn yn buddsoddi mewn rhaglenni adfer seilwaith.

7.1 Mae iechyd pobl Cymru yn dibynnu ar ansawdd yr amgylchedd rydym yn byw ynddo, ac mae aer o ansawdd gwael yn berygl sylweddol i iechyd pobl. Mae gennym ardaloedd lle mae ansawdd yr aer ymhlith y gorau yn y Deyrnas Unedig – fodd bynnag, mae'n hanfodol bod pawb yng Nghymru yn gallu mwynhau manteision aer glân.

7.2 Mae llygryddion nid yn unig yn arwain at ganlyniadau negyddol i iechyd ein poblogaeth, ond maent hefyd yn gallu cael eu cludo drwy'r awyr i dir a chyrff dŵr. Gall hyn, yn ei dro, olygu eu bod yn cael effaith negyddol ar blanhigion ac anifeiliaid neu'n achosi newidiadau i gynefinoedd tir a dŵr, sy'n cael effaith niweidiol ar ein bioamrywiaeth gyfoethog.

7.3 Rydym wedi ymrwymo i ddatblygu ein huchelgeisiau a nodir yn y cynllun Aer Glân drwy gyflwyno Deddf Aer Glân i Gymru ac ymestyn y ddarpariaeth o fonitro ansawdd aer. Er y bydd elfennau sylweddol o'r cynllun hwn yn cael eu cyflawni drwy ddefnyddio dulliau rheoleiddio ehangach, mae gan fuddsoddiad cyfalaf rôl allweddol i'w chwarae hefyd.

7.4 Mae £3.020 miliwn (£2.431 miliwn o refeniw a £582,000 o gyfalaf) wedi ei ymrwymo i alluogi Cyngor Caerdydd i barhau â'r gwaith o liniaru nitrogen deuocsid (NO2) yn Heol y Castell, Caerdydd. Bydd y buddsoddiad hwn yn parhau i gefnogi cynlluniau seilwaith ffyrdd yng nghanol y ddinas, gan leihau mynediad cyffredinol i gerbydau a chynorthwyo teithio llesol a chysylltiadau trafnidiaeth gyhoeddus. Bydd y cynllun yn sicrhau cydymffurfiaeth â'r gwerth terfyn cymedrig blynyddol ar gyfer NO2 ac yn ei gwneud hi'n llai tebygol i'r cyhoedd ddod i gysylltiad â deunydd gronynnol (PM2.5).

7.5 Ar ben hynny, bydd yn cyllido'r gwasanaeth Rheoli Digwyddiadau Ansawdd Aer drwy Cyfoeth Naturiol Cymru, a fydd yn ein galluogi i ganfod ac i fynd i'r afael ag effeithiau llygredd ar aelodau agored i niwed ein cymunedau, y mae ansawdd aer gwael yn effeithio arnynt fwyaf.

7.6 Mae llygredd aer yn aml yn tarddu o'r un ffynonellau â nwyon tŷ gwydr, sy'n cyfrannu at newid hinsawdd. O ganlyniad, gall y camau a gymerir i leihau llygredd aer hefyd fynd i'r afael ag allyriadau nwyon tŷ gwydr lle ceir cyd-fanteision.

Bioamrywiaeth

Bioamrywiaeth	Byddwn yn buddsoddi mewn rhwydweithiau ecolegol cadarn
Bioamrywiaeth	Byddwn yn gwella mynediad at ein tirweddau dynodedig a'r defnydd o asedau amgylcheddol
Llesiant Meddyliol	Wrth fuddsoddi yn ein hasedau naturiol, byddwn yn mynd ati i gynyddu'r buddion iechyd ehangach y gallant eu sicrhau

7.7 Yn ogystal â mynd i'r afael â'r argyfyngau hinsawdd a natur drwy newid y ffordd rydym yn buddsoddi mewn seilwaith traddodiadol, mae rôl hollbwysig y gall buddsoddi parhaus mewn "seilwaith gwyrdd" ei chwarae i sicrhau bod ein hamgylchedd naturiol amrywiol yn cael ei ddiogelu ar gyfer cenedlaethau'r dyfodol. Mae datrysiadau sy'n seiliedig ar natur yn hanfodol i wrthdroi effeithiau colli bioamrywiaeth ac mae angen iddynt fod wrth galon addasu i newid hinsawdd.

7.8 Mae bioamrywiaeth yn sail i weithrediad iach ecosystemau a'u gallu i barhau i ddarparu gwasanaethau ecosystem hanfodol neu fanteision i'n llesiant. Mae colli bioamrywiaeth yn parhau i ddiraddio'r gwasanaethau hyn, fel darparu dŵr glân, dylanwadu ar yr hinsawdd, perygl llifogydd, iechyd pridd i gynhyrchu bwyd a llawer mwy. Bydd adfer natur yn sicrhau bod gennym blaned iach sy'n sicrhau manteision sy'n hanfodol i bawb. Bydd buddsoddi mewn seilwaith gwyrdd hefyd yn cynorthwyo'r gwaith o gyflawni ein hymrwymiadau rhyngwladol a nodir yn y Fframwaith Bioamrywiaeth Byd-eang ac yn ein Bil arfaethedig ar yr Amgylchedd (Egwyddorion, Llywodraethiant a Thargedau Bioamrywiaeth).

7.9 Bydd yr £11.5 miliwn a ddyrennir drwy Gyllideb Ddrafft 2026-27 yn parhau i fuddsoddi'n uniongyrchol yn ein huchelgais i gynnal ac i wella bioamrywiaeth ar draws ein gwlad. Bydd ein rhaglen Rhwydweithiau Natur yn parhau i wella cyflwr, cysylltedd a chadernid ein rhwydwaith o safleoedd gwarchodedig, gan annog pobl i gysylltu â byd natur, ar yr un pryd â chreu cyfleoedd i'n rhywogaethau sydd mewn perygl ffynnu.

Grantiau Amgylcheddol

Bioamrywiaeth	Byddwn yn gwella mynediad at ein tirweddau dynodedig a'r defnydd o asedau amgylcheddol
Bioamrywiaeth	Bydd ein buddsoddiadau, gan gynnwys ein hagenda trawsnewid trefi, yn ehangu mannau gwyrdd Cymru.
Llesiant Meddyliol	Wrth fuddsoddi yn ein hasedau naturiol, byddwn yn mynd ati i gynyddu'r buddion iechyd ehangach y gallant eu sicrhau

7.10 Fe wnaethom sefydlu'r rhaglen Lleoedd Lleol ar gyfer Natur i gyflawni ein hymrwymiad i greu ac i wella ein mannau gwyrdd er mwyn i'n hadnoddau naturiol cyfoethog fod ar gael am genedlaethau i ddod.

7.11 Mae £12.564 miliwn wedi ei dyrannu ar gyfer Lleoedd Lleol ar gyfer Natur yng Nghyllideb Ddrafft 2026-27 i barhau i gyflawni'r rhaglen. Mae'r rhaglen yn canolbwyntio'n glir ar wella ac adfer bioamrywiaeth a chyfalaf naturiol, gan gefnogi plannu coed, ehangu cyfleoedd cymunedol a hamdden ar yr un pryd â gwella ansawdd yr amgylchedd adeiledig trefol a gwledig.

7.12 Bydd yn cyflawni nifer o allbynnau, gan gynnwys cynlluniau peilot presgripsiynu cymdeithasol, creu rhandiroedd, tyfu bwyd yn lleol a chreu mannau gwyrdd hygyrch yn lleol.

Tirwedd a Hamdden Awyr Agored

Bioamrywiaeth	Byddwn yn gwella mynediad at ein tirweddau dynodedig a'r defnydd o asedau amgylcheddol
Chwaraeon a Hamdden	Bydd ein buddsoddiadau cyfalaf strategol yn ein tirweddau naturiol yn adlewyrchu'r rôl allweddol maen nhw'n ei chwarae yn galluogi hamdden.
Bioamrywiaeth	Byddwn yn buddsoddi mewn rhwydweithiau ecolegol cadarn

7.13 Mae'r amgylchedd naturiol yn chwarae rhan hollbwysig yn y gwaith o gefnogi llesiant corfforol a meddyliol y genedl. Mae ganddo hefyd rôl bwysig yn ein hymateb i'r argyfyngau hinsawdd a natur. Byddwn yn parhau i fuddsoddi mewn Tirweddau Cynaliadwy, Lleoedd Cynaliadwy a rhaglen y Gronfa Datblygu Cynaliadwy, er mwyn i'n Tirweddau Dynodedig a'n seilwaith mynediad ehangach i gefn gwlad allu chwarae eu rhan yn effeithiol.

7.14 Mae Cyllideb Ddrafft 2026-27 wedi dyrannu £8.9 miliwn i'n rhaglen Tirweddau Cynaliadwy, Lleoedd Cynaliadwy ac ein rhaglen Cronfa Datblygu Cynaliadwy. Mae elfen Tirwedd Ddynodedig y rhaglen Tirweddau Cynaliadwy, Lleoedd Cynaliadwy yn cynnwys amrywiaeth eang o weithgareddau sy'n canolbwyntio ar ddatgarboneiddio, adfer natur a phrosiectau twristiaeth gynaliadwy yn ein Parciau Cenedlaethol a'n Tirweddau Cenedlaethol (sydd hefyd yn cael eu galw yn Ardaloedd o Harddwch Naturiol Eithriadol, neu AHNE). Mae 60% o'r cyllid yn cael ei glustnodi ar gyfer prosiectau datgarboneiddio ac adfer natur, a 40% ar gyfer prosiectau sy'n cynorthwyo cymunedau a thwristiaeth gynaliadwy.

7.15 Mae elfen hamdden awyr agored Tirweddau Cynaliadwy, Lleoedd Cynaliadwy yn rhoi buddsoddiad i gefnogi'r gwaith o ddatblygu Llwybr Arfordir Cymru, Llwybrau Cenedlaethol, rhwydwaith Hawliau Tramwy Cyhoeddus, tir mynediad agored a mannau gwyrdd. Mae Llwybr Arfordir Cymru a'n Llwybrau Cenedlaethol yn darparu rhai o brif gynnyrch twristiaeth Cymru a byddwn yn parhau i sicrhau bod yr asedau cenedlaethol hyn yn cael eu cynnal a'u hyrwyddo'n ganolog. Ochr yn ochr â hyn, bydd rhagor o fuddsoddiadau yn ein rhwydwaith Hawliau Tramwy Cyhoeddus yn cynnal ac yn uwchraddio ein rhwydwaith o lwybrau hamdden sy'n cael ei werthfawrogi'n fawr ac sydd ar gael yn rhad ac am ddim. Byddwn hefyd yn cefnogi buddsoddiad mewn rhandiroedd lleol sy'n arwain at fanteision iechyd corfforol a meddyliol i ddefnyddwyr, yn ogystal â mynediad at fwyd iach.

7.16 Bydd ein Tirweddau Dynodedig yn cefnogi ein hymrwymiad i gyflawni economi sero net drwy weithio i fod yn garbon niwtral erbyn 2030. Byddant hefyd yn

cefnogi ein targed bod 45% o deithiau'n cael eu gwneud drwy ddulliau cynaliadwy erbyn 2040 drwy annog pobl i ddefnyddio trafnidiaeth gyhoeddus a hyrwyddo cerdded a beicio i staff, i ymwelwyr ac i ddefnyddwyr gwasanaethau.

Rhaglen Weithredu Genedlaethol ar Fawndiroedd

Bioamrywiaeth	Buddsoddi mewn bioamrywiaeth a chyfalaf naturiol i wella bioamrywiaeth, ein rhwydwaith safleoedd dynodedig, rhywogaethau, a'u gallu i addasu i newid yn yr hinsawdd.
Ansawdd Aer a Dŵr	Adfer hydroleg mawndiroedd i wella cyflenwad, storio ac ansawdd dŵr, gan leihau'r risg o danau gwyllt a'u difrifoldeb.
Datgarboneiddio	Datgarboneiddio a lleihau nwyon tŷ gwydr drwy adfer hydroleg mawndiroedd, diogelu carbon sydd wedi ei storio a lleihau'r risg o danau gwyllt a'u difrifoldeb.

7.17 Ers 2020, mae'r Rhaglen Weithredu Genedlaethol ar Fawndiroedd wedi adfer dros 3,600ha o fawndiroedd ac wedi gwella'r cynefin ar draws 8,000ha arall. Mae hyn wedi arwain at ddiogelu amcangyfrif o 2.2 miliwn tunnell o garbon wedi ei storio a lleihau allyriadau blynyddol o'r cynefin hanfodol hwn.

7.18 Bydd ein Rhaglen Weithredu Genedlaethol ar Fawndiroedd yn parhau â'n gwaith adfer ar 600-800ha o fawndir sydd wedi dirywio yn 2026-27 er mwyn atal allyriadau, rhoi modd i fawndiroedd ddal a storio carbon, a diogelu tua 400,000 tunnell arall o garbon wedi ei storio. Mae mawndiroedd gwlyb ac iach sydd mewn cyflwr da yn darparu amrywiaeth eang o wasanaethau ecosystem bioamrywiaeth, rhywogaethau, dŵr a'r amgylchedd hanesyddol, a nhw sydd yn y sefyllfa orau i addasu i hinsawdd sy'n newid.

7.19 Mawndiroedd yw'r storfa ddaearol fwyaf o garbon fesul uned, gydag amcangyfrif o 70 miliwn tunnell o garbon yn cael eu storio ledled Cymru mewn mawn dwfn, ac o hynny mae 7 miliwn tunnell o garbon yn cael ei storio ar draws ystad Cyfoeth Naturiol Cymru a Llywodraeth Cymru. Bydd rhagor o fuddsoddiad yn cynnal y storfa garbon hon ac yn sicrhau bod mawndiroedd yn aros yn iach.

Strategaeth Ddiwydiannol Pren a Choedwig Genedlaethol

Bioamrywiaeth	Byddwn yn buddsoddi mewn creu a gwella coetiroedd Cymru
Ansawdd Aer a Dŵr	Byddwn yn hyrwyddo gwelliannau ansawdd aer wrth fuddsoddi mewn coetiroedd.
Datgarboneiddio	Bydd buddsoddi mewn cyfalaf naturiol yn cefnogi'r gwaith o atafaelu a storio carbon
Chwaraeon a Hamdden	Bydd ein buddsoddiadau cyfalaf strategol yn ein tirweddau naturiol yn adlewyrchu'r rôl allweddol maen nhw'n ei chwarae yn galluogi hamdden.
Llesiant Meddyliol	Wrth fuddsoddi yn ein hasedau naturiol, byddwn yn mynd ati i gynyddu'r buddion iechyd ehangach gallant eu sicrhau

7.20 Yn unol â'n hymrwymiad i greu Coedwig Genedlaethol o ogledd Cymru i dde'r wlad, fe wnaethom ddechrau cyflwyno ein rhaglen Coedwig Genedlaethol

Cymru yn 2020. Mae'r rhaglen yn creu rhwydwaith o goetiroedd ledled Cymru a fydd yn:

- Rhoi lle ar gyfer hamdden a natur
- Helpu i ddal a storio carbon
- Darparu pren – adnodd cynaliadwy i adeiladu.
- Diogelu natur a mynd i'r afael â cholli bioamrywiaeth.

7.21 Mae Cyllideb Ddrafft 2026-27 yn dyrannu £9.3 miliwn i gefnogi ehangu'r Goedwig Genedlaethol yn ogystal â buddsoddi yn y sector coedwigaeth. Bydd cyllid yn cael ei roi i Cyfoeth Naturiol Cymru i barhau i gyflawni'r cynllun Statws Coedwig Genedlaethol. Bydd rhagor o fuddsoddiadau'n cael eu gwneud hefyd i'r Grant Buddsoddi mewn Coetir sy'n cefnogi'r gwaith o greu, adfer ac ehangu coetiroedd yng Nghymru. Bydd cynllun Tirwedd Coedwig Genedlaethol yn cyflawni amcanion y Goedwig Genedlaethol yn strategol drwy brosiectau cydweithredol ar raddfa tirwedd. Bydd Cyfoeth Naturiol Cymru yn dal i gael cyllid i gynorthwyo'r gwaith o gynnal a chadw a gwella safleoedd presennol yng Nghoedwig Genedlaethol Cymru ac sy'n dod i mewn iddi o dan gynllun Ystad Coetir Llywodraeth Cymru.

7.22 Mae buddsoddi yn ein hasedau naturiol yn gyfle unigryw i fynd i'r afael ag allyriadau sy'n cael eu creu drwy sectorau seilwaith eraill ochr yn ochr â gwelliannau mewn bioamrywiaeth a mynediad at natur.

Pennod 8 Datblygu Economaidd

Maes Buddsoddi	2026-27 (£,000)
Cymorth Busnes	55,493
Economi Gylchol	37,653
Bargeinion Dinesig a Bargeinion Twf	110,477
Banc Datblygu Cymru	29,800
Seilwaith Digidol	20,000
Seilwaith Eiddo	33,014
Gwyddoniaeth ac Arloesi	15,000
Seilwaith Strategol	6,783
Y Cymoedd Technoleg	5,000
Cyfanswm y Sector Datblygu Economaidd	**313,220**

Cymorth Busnes

Cyflogaeth	Byddwn yn cryfhau ein cymorth cyfalaf strategol i fusnesau er mwyn sicrhau bod swyddi a bywoliaethau yn cael eu creu, a'u diogelu
Datgarboneiddio	Bydd ein buddsoddiad mewn busnesau yng Nghymru yn cefnogi'r newid i economi carbon sero net
Anghydraddoldebau Cymdeithasol	Byddwn yn cefnogi busnesau i sicrhau'r diogelwch, y sefydlogrwydd a'r cyfleoedd y gall gwaith teilwng a theg eu darparu
Defnydd Anghynaliadwy	Byddwn yn cefnogi busnesau preifat i fuddsoddi mewn seilwaith i gefnogi economi ddiwastraff
Incwm Aelwydydd	Byddwn yn defnyddio ein cymorth cyfalaf uniongyrchol i fusnesau yng Nghymru i gynyddu incwm aelwydydd

8.1 Mae ein Cronfa Dyfodol yr Economi yn parhau i fod yn hanfodol o ran cefnogi busnesau ar hyd a lled Cymru. Mae'r gronfa yn darparu buddsoddiadau amrywiol i helpu i greu swyddi drwy gyllid penodol i sectorau a chyllid ad-daladwy i fusnesau bach a chanolig. Ers ei lansio yn 2018, mae'r gronfa wedi cefnogi dros 600 o brosiectau gan fusnesau o bob maint ledled Cymru, gyda gwerth cyfun o dros £183 miliwn.

8.2 Mae'r prosiectau hyn yn cwmpasu amrywiaeth o sectorau gan gynnwys y diwydiannau creadigol, twristiaeth, gweithgynhyrchu, ynni a'r amgylchedd, arloesi a TGCh. Mae'r canlyniadau a rhagwelir yn cynnwys creu 4,165 o swyddi newydd a diogelu 4,744 o swyddi presennol, gwariant sy'n gysylltiedig â phrosiectau yng Nghymru o dros £1.054 biliwn, a thua £439 miliwn o wariant Cymru gan brosiectau cynhyrchu creadigol.

8.3 Mae Cenhadaeth Economaidd Llywodraeth Cymru wedi cael effaith sylweddol ar ddatblygu economaidd ledled Cymru. Mae hyn wedi bod yn fframwaith ar gyfer integreiddio polisi, sydd wedi ei lunio o gwmpas pedair blaenoriaeth strategol. Nod y blaenoriaethau hyn yw creu economi ffyniannus, wyrddach a mwy cyfartal, sy'n cyd-fynd â Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru). Dyma nhw:

- Pontio Teg a Ffyniant Gwyrdd
- Llwyfan ar gyfer Pobl Ifanc, Gwaith Teg, Sgiliau a Llwyddiant

- Partneriaethau Cryfach ar gyfer Rhanbarthau Cryfach a'r Economi Bob Dydd
- Buddsoddi ar gyfer Twf

8.4 Rydym wedi neilltuo £55.493 miliwn arall i Gronfa Dyfodol yr Economi yng Nghyllideb Ddrafft 2026-27 i barhau i gefnogi busnesau ledled Cymru. Bydd y Gronfa Dyfodol yr Economi yn hwyluso buddsoddiadau busnes wedi eu targedu mewn meysydd blaenoriaeth, gan ganolbwyntio’n benodol ar greu economi fwy teg, gwyrdd a chynaliadwy i Gymru. Ffactor cyfrannol pwysig yw defnyddio technolegau digidol, ac rydym wedi ymrwymo i greu amgylchedd a fydd yn galluogi technoleg, a busnesau sy’n defnyddio technoleg, i ffynnu.

8.5 Er bod Cronfa Dyfodol yr Economi wedi ei dylunio’n bennaf i sicrhau buddion ariannol, mae’n rhan annatod o gryfhau ein Contract Economaidd. Mae’r contract yn herio busnesau i wneud mwy i gyfrannu at ein blaenoriaethau strategol, gan gynnwys cynnig cyflogaeth deg o ansawdd uchel; galluogi pobl i gael mynediad at incwm teg heb unrhyw gamfanteisio na thlodi; a chynorthwyo’r newid i economi carbon isel sy’n gallu dygymod â’r newid yn yr hinsawdd.

8.6 Rydym yn gweithio gyda busnesau i gyflwyno achosion ar gyfer buddsoddi sy’n cyd-fynd â’r Fframweithiau Economaidd Rhanbarthol y cytunwyd arnynt mewn partneriaeth ag awdurdodau lleol i fynd i’r afael â blaenoriaethau penodol sy’n seiliedig ar leoedd. Mae hyn yn golygu cefnogi prosiectau sy’n cyd-fynd â’r camau i ddatgarboneiddio’r diwydiant ar yr un pryd â chreu swyddi lleol gwerth uchel.

8.7 Rydym wedi hwyluso buddsoddiad sylweddol dros y 12 mis diwethaf, gan gynnwys £5 miliwn i Vishay Intertechnology i hwyluso’r gwaith o ail-adeiladu cyfleuster saernïo haenellau Casnewydd.

Economi Gylchol

Ansawdd Aer a Dŵr	Bydd ein buddsoddiadau yn yr economi gylchol yn arwain at wella ansawdd aer a datgarboneiddio.
Defnydd Anghynaliadwy	Byddwn yn cefnogi busnesau preifat i fuddsoddi mewn seilwaith i gefnogi economi ddiwastraff
Defnydd Anghynaliadwy	Byddwn yn buddsoddi mewn seilwaith atgyweirio ac ailddefnyddio i hyrwyddo egwyddorion economi gylchol
Gwasanaethau Allweddol	Byddwn yn buddsoddi mewn seilwaith cymunedol sy’n helpu dinasyddion i leihau gwastraff.

8.8 Gan fod tua 45% o’n hallyriadau defnydd yn dod o’r nwyddau a’r cynnyrch rydym yn eu defnyddio bob dydd, mae trawsnewid i economi gylchol yn rhan greiddiol o’r camau sydd eu hangen i fynd i’r afael â’r argyfyngau hinsawdd a natur a chyflawni ein hymrwymiad i ‘adeiladu economi gryfach a gwyrddach wrth inni ddatgarboneiddio cymaint â phosibl’. Mae hyn yn arbennig o bwysig o ystyried y cyfleoedd sylweddol i gyfrannu at dwf gwyrdd, gan adeiladu ar ailgylchu o’r radd flaenaf yng Nghymru.

8.9 Ein hamcan yw symud i economi gylchol, sero net drwy ein rhaglenni gwaith, a'r rhai sy'n cynnwys cydweithio â llywodraethau eraill. Rydym yn defnyddio'r hierarchaeth gwastraff i lywio ein camau gweithredu wrth i ni weithio i drawsnewid yr economi gyfan. Mae hyn yn cynnwys mynd i'r afael â'r allyriadau sy'n gysylltiedig â'r sector gwastraff ei hun, sydd ag ôl troed carbon domestig o tua 1.5 MtCO2e o allyriadau blynyddol yn ogystal â bod yn allweddol i alluogi datgarboneiddio ar draws pob sector.

8.10 Mae Cyllideb Ddrafft 2026-27 wedi dyrannu £37.65 miliwn i'r maes buddsoddi hwn, wedi ei anelu'n bennaf at awdurdodau lleol. Mae buddsoddiadau mewn seilwaith yn cynnwys cymysgedd o'r gweithgareddau a ganlyn, gan gynnwys buddsoddi mewn: Gorsafoedd Trosglwyddo Deunyddiau; cerbydau allyriadau isel iawn; seilwaith ailgylchu; cyfleusterau atgyweirio ac ailddefnyddio; seilwaith ynni adnewyddadwy i ddatgarboneiddio gweithrediadau gwastraff ac ailgylchu; a datblygu seilwaith arall sydd ei angen i gynorthwyo'r gwaith o gyflawni mentrau polisi fel casglu ffilm blastig ar wahân.

8.11 O ganlyniad i'n buddsoddiadau mewn seilwaith, amcangyfrifir bod y perfformiad ailgylchu a gyflawnir gan awdurdodau lleol Cymru yn arbed 400,000 tunnell o allyriadau carbon deuocsid bob blwyddyn.

8.12 Rydym hefyd yn annog buddsoddiad gan y sector preifat mewn meysydd allweddol o'r seilwaith economaidd sydd ei angen i bontio i economi gylchol ac, yn benodol, ailbrosesu deunyddiau allweddol fel y dangosir gan gyfraniad Jayplas yn Abertawe, sy'n gwmni ailgylchu plastigau.

Bargeinion Dinesig a Bargeinion Twf

Buddsoddi yng Nghymru	Wrth fuddsoddi'n strategol yn ein rhaglenni adfywio, byddwn yn sicrhau bod agwedd Cymru gyfan yn cael ei mabwysiadu.

8.13 Mae Bargeinion Dinesig a Thwf sy'n cael eu harwain gan bartneriaid rhanbarthol yn buddsoddi mewn adeiladau a chyfleusterau i gefnogi swyddi presennol a diwydiannau a gwasanaethau'r dyfodol. Maent yn buddsoddi i adeiladu economïau cryfach a gwyrddach wrth i ni symud tuag at ddyfodol sero net a datgarboneiddio, gan ddiogelu swyddi ar yr un pryd. Mae pedwar cytundeb twf dinesig a rhanbarthol yng Nghymru, Bargen Ddinesig Prifddinas-Ranbarth Caerdydd, Bargen Ddinesig Dinas-Ranbarth Bae Abertawe, Bargen Twf Gogledd Cymru a Bargen Twf Canolbarth Cymru.

8.14 At ei gilydd, rydym wedi ymrwymo i fuddsoddi dros £795 miliwn dros 15-20 mlynedd yn y pedwar cytundeb yng Nghymru. Mae Llywodraeth y Deyrnas Unedig wedi ymrwymo hefyd i fuddsoddi £791 miliwn yn y cytundebau dros 10-15 mlynedd. Rhagwelir y bydd cyfanswm y buddsoddiad, yn gyhoeddus a phreifat, ar draws y pedwar cytundeb dros £7.5 biliwn.

8.15 Mae Cyllideb Ddrafft 2026-27 wedi dyrannu £22 miliwn ar gyfer y pedwar cytundeb. Mae Llywodraeth y Deyrnas Unedig wedi darparu £78.4 miliwn arall, gan ddod â chyfanswm y buddsoddiad arfaethedig yn 2026-27 i £100.4 miliwn ar draws y pedwar cytundeb. Mae'r cyfraniad hwn yn cynorthwyo pwyllgorau

rhanbarthol i gyflawni'r canlyniadau a'r allbynnau a nodir yng nghytundebau'r bargeinion, a'r achosion busnes portffolio perthnasol.

Banc Datblygu Cymru

Cyflogaeth	Drwy ein buddsoddiadau a wneir drwy Fanc Datblygu Cymru, byddwn yn sicrhau bod ein cymorth i fusnesau yn gwireddu'n glir weledigaeth y Llywodraeth o economi werdd a chynhwysol
Cynhyrchiant Busnesau	Byddwn yn parhau i ddefnyddio ein buddsoddiad cyfalaf strategol mewn busnesau yng Nghymru i sicrhau gwelliannau yng nghynhyrchiant ein diwydiannau

8.16 Fe wnaethom sefydlu Banc Datblygu Cymru (y Banc Datblygu) i gefnogi economi Cymru, gan ei gwneud hi'n haws i fusnesau gael y cyllid sydd ei angen arnynt i gychwyn, i gryfhau ac i dyfu. Mae ein hymrwymiad i amcanion y Banc Datblygu wedi ei nodi'n glir yn ein haddewid i ehangu'r defnydd o gyfalaf tymor estynedig ar gyfer busnesau drwy ddyled ac ecwiti. Mae gan y Banc Datblygu bortffolio o fwy na 3,600 o gwsmeriaid busnesau bach.

8.17 Y gofyniad cyllideb net i dalu am weithgarwch sy'n canolbwyntio ar fusnes gan y banc yn 2026-27 yw £29.8 miliwn. Rhagwelir y bydd cyfanswm gweithgarwch buddsoddi'r banc i fusnesau, ac eithrio eiddo a gwasanaethau eiddo, yn £90.8 miliwn yn 2026/27. Mae'r gofyniad cyllidebol a nodir uchod yn swyddogaeth gweithgarwch buddsoddi newydd, llai derbyniadau o fuddsoddiadau a wnaed mewn blynyddoedd blaenorol, y rhagwelir y byddant yn £61 miliwn. Rhagolygon yw'r ffigurau hyn ac mae'n bosibl y bydd amodau'r farchnad yn effeithio arnynt.

8.18 Yn y cyfnod rhwng etholiad 2021 y Senedd a mis Mawrth 2025, cyfanswm yr effaith economaidd drwy fenthyciadau busnes y Banc Datblygu yw £878 miliwn, gyda buddsoddiad uniongyrchol o £512 miliwn a buddsoddiad ar y cyd o £293 miliwn. Mae 18,800 o swyddi wedi cael eu cefnogi dros y cyfnod hwn. Mae'r Banc Datblygu wedi buddsoddi dros £650 miliwn mewn dyled ac ecwiti i gynorthwyo anghenion busnes, o fuddsoddi micro i gynllunio ar gyfer olyniaeth.

8.19 Mae Adroddiad Blynyddol 2024-25 yn nodi sut mae'r Banc Datblygu yn gwneud cynnydd cadarn tuag at ei dargedau, gyda 502 o fusnesau yn elwa ar 560 o fuddsoddiadau a gyrhaeddodd gyfanswm o £125.2 miliwn y flwyddyn honno. Bydd amrediad a graddfa'r cymorth a gynigir gan ei gronfa hollbwysig, Cronfa Buddsoddi Hyblyg Cymru, yn sicrhau bod gan fusnesau ledled Cymru fynediad parhaus at gyllid ymhell i'r tymor hir.

8.20 Mae llythyr cylch gwaith Llywodraeth Cymru at y Banc Datblygu yn nodi'n glir bod disgwyl i'r Banc Datblygu chwarae ei ran lawn, drwy fynnu bod busnesau'n symud ein heconomi'n bwrpasol tuag at Sero Net a'n nodau amgylcheddol ehangach, gan fanteisio i'r eithaf ar y cyfleoedd economaidd yn y dyfodol o'r gweithgareddau hyn.

8.21 Mae'r Banc Datblygu yn cefnogi'r newidiadau sydd eu hangen i ymddygiad busnesau er mwyn cyflawni nodau sero net, gwreiddio rhinweddau sero net mewn cronfeydd presennol a gweithio gyda thrydydd partïon i ystyried atebion newydd o ran cyllid. Mae'r Banc Datblygu wedi sefydlu Cynllun Benthyciadau

Busnes Gwyrdd. Rhwng 2023 a Mehefin 2025, mae'r cynllun hwn wedi darparu dros £7.9 miliwn o gyllid ad-daladwy i fusnesau bach a chanolig i fuddsoddi mewn technolegau arbed ynni. Mae'r cynllun wedi cael ei ymestyn yn ddiweddar, gan roi cyngor a chymorth i fusnesau yn ogystal â chyllid i wneud gwelliannau effeithlonrwydd ynni, gan leihau eu hallyriadau carbon. Drwy'r cynllun, mae arbediad o dros 28,800 tCO2e wedi cael ei gyflawni.

8.22 Mae gweithredu'r cynllun wedi rhoi'r Banc Datblygu mewn sefyllfa i gymryd rôl arweiniol ym mhrosiect Perseus. Mae'r prosiect hwn yn datblygu cynllun data clyfar traws-sector mwyaf datblygedig y Deyrnas Unedig i alluogi benthyciadau gwyrdd a gefnogir gan adroddiadau awtomatig ar allyriadau. Mae hyn yn tynnu sylw at rôl arloesol a blaengar y banc a sut mae'n cyfrannu at fentrau ar draws y sector.

Seilwaith Digidol

Gwasanaethau Allweddol	Byddwn yn parhau i fuddsoddi mewn seilwaith digidol i ddarparu band eang cyflym a dibynadwy mewn rhannau o Gymru nad yw'r farchnad yn darparu ar eu cyfer
Cynhyrchiant Busnesau	Byddwn yn cefnogi'r gwaith o ddarparu seilwaith digidol mewn cymunedau ledled Cymru er mwyn galluogi busnesau i elwa o gysylltedd digidol cyflym a dibynadwy
Gweithgareddau Diwylliannol	Bydd ein buddsoddiadau mewn seilwaith digidol yn sicrhau bod ein sefydliadau diwylliannol yn y sefyllfa orau i reoli'r newid technolegol parhaus

8.23 Mae cysylltedd digidol cyflym a dibynadwy yn sail i gymdeithas fodern sy'n galluogi busnesau i gyrraedd cwsmeriaid ym mhob cwr o'r byd, gwella effeithlonrwydd a chroesawu ffyrdd newydd o weithio. Mae'n caniatáu i bobl weithio gartref, yn lleihau'r angen i deithio ac allyriadau carbon cysylltiedig, yn helpu i fynd i'r afael ag ynysigrwydd cymdeithasol, ac yn darparu mynediad at amrywiaeth eang o nwyddau a gwasanaethau. Mae'n galluogi gwasanaethau newydd i gael eu datblygu a'u darparu ar gyfer gwasanaethau cyhoeddus a'r trydydd sector.

8.24 Llywodraeth y Deyrnas Unedig sy'n bennaf cyfrifol am seilwaith digidol ledled y Deyrnas Unedig ac mae'n cyflawni ei menter "Prosiect Gigabit" gwerth £5 biliwn yng Nghymru i ddarparu cysylltedd gigabit cyflym i'r cymunedau hynny na fydd y farchnad ar ei phen ei hun yn ei ddarparu. Rydym yn parhau i weithio gyda Llywodraeth y Deyrnas Unedig i sicrhau bod ei buddsoddiad yn diwallu anghenion cartrefi a busnesau yng Nghymru.

8.25 Er nad yw telathrebu wedi ei ddatganoli i Gymru, rydym yn parhau i fuddsoddi mewn atebion i gefnogi'r rheini sydd heb fynediad at fand eang cyflym a dibynadwy. O ganlyniad i gymysgedd o ymyriadau masnachol a sector cyhoeddus, gan gynnwys cyflwyno ffeibr gydag Openreach, a gyflwynodd fand eang ffeibr llawn i fwy na 44,000 o gartrefi a busnesau ledled Cymru, mae dros 79% o gartrefi a busnesau yng Nghymru bellach yn gallu cael band eang ffeibr llawn.

8.26 Roedd y Gronfa Band Eang Lleol, a oedd wedi ei hanelu at awdurdodau lleol a mentrau cymdeithasol, wedi darparu dros £11.6 miliwn i 11 o gynlluniau ledled Cymru i helpu cymunedau lleol i gael mynediad at fand eang cyflym.

8.27 Bydd ein Prosiect Rhwydwaith Ffeibr Llawn Lleol, gyda chymorth cyllid a ddarperir gan Lywodraeth y Deyrnas Unedig, yn dod i ben yn 2026, gan wella ac adeiladu dros 150km o seilwaith pibellau ar gefnffyrdd, gan ddarparu cyfleoedd ar gyfer mynediad masnachol.

8.28 Fodd bynnag, mae yna rai sy'n parhau i gael trafferth gyda hyd yn oed y cysylltiadau mwyaf sylfaenol. Rydym wedi ymrwymo i ddarparu'r Strategaeth Ddigidol i Gymru ac i uwchraddio ein seilwaith digidol a chyfathrebu.

8.29 Mae Cyllideb Ddrafft 2026-27 wedi dyrannu £20 miliwn i'r maes buddsoddi hwn. Mae hyn yn cynnwys buddsoddiad i ddarparu band eang cyflym a dibynadwy i gartrefi a busnesau anoddach eu cyrraedd drwy ymyriad newydd, y prosiect Ehangu Band Eang Cyflym, gan ddefnyddio cyllid a gymerwyd yn ôl o'r prosiect Cyflymu Cymru gwreiddiol.

8.30 Byddwn hefyd yn parhau i gyflawni ein cynllun grant Allwedd Band Eang Cymru, a gafodd ei ailwampio a'i ail-lansio ym mis Mai 2025 ac sy'n darparu grantiau i gyllido, neu i gyllido'n rhannol, gostau gosod cysylltiadau band eang newydd ar gyfer cartrefi a busnesau yng Nghymru y mae angen cymorth cyflym arnynt.

Seilwaith Eiddo

Cyflogaeth	Bydd ein buddsoddiadau strategol yn y sector eiddo masnachol yn ceisio mynd i'r afael â chyflenwad cyfyngedig, gan fanteisio i'r eithaf ar gyfleoedd i ddenu a chadw buddsoddiad
Cynhyrchiant Busnesau	Bydd buddsoddi mewn seilwaith eiddo masnachol sydd wedi ei leoli'n briodol yn galluogi twf yng nghynhyrchiant busnesau
Buddsoddi yng Nghymru	Denu a chadw buddsoddiad na fyddai fel arall yn dod i Gymru nac yn cael ei ailfuddsoddi yng Nghymru.

8.31 Mae'n hollbwysig buddsoddi mewn safleoedd ac eiddo modern i ganiatáu i fusnesau ehangu a thyfu. Gwyddom fod buddsoddi mewn seilwaith eiddo modern yn rhoi cyfle i fusnesau presennol wella cynhyrchiant a gallwn chwarae rhan hollbwysig yn y gwaith o sicrhau bod cyflenwad o eiddo ynni-effeithlon a safleoedd o safon, sy'n barod ar gyfer buddsoddiad, ar gael i fusnesau lleol ac i fewnfuddsoddwyr.

8.32 Bydd dyrannu £33.014 miliwn yng Nghyllideb Ddrafft 2026-27 yn ein galluogi i barhau i fuddsoddi mewn eiddo masnachol, lle mae tystiolaeth o ddiffyg yn y farchnad. Bydd yn ein galluogi i ddenu a chadw buddsoddiad na fyddai'n dod i Gymru nac yn cael ei ailfuddsoddi yng Nghymru fel arall, gan ddylanwadu ar benderfyniadau masnachol er mwyn cyflawni amcanion cymdeithasol, economaidd ac amgylcheddol ehangach. Ar y cyd â phartneriaid cyhoeddus a phreifat, ein nod yw darparu 150,000 troedfedd sgwâr y flwyddyn o arwynebedd

llawr masnachol newydd yn unol â'r cyllid sydd ar gael ar gyfer y Cynllun Cyflenwi Eiddo.

8.33 Nod ein buddsoddiad mewn eiddo masnachol, er ei fod wedi ei ddylunio'n bennaf i gyflawni polisi economaidd, yw cyflawni ystyriaethau polisi ehangach, gan gynnwys datgarboneiddio, manteision amgylcheddol, manteision bioamrywiaeth a dull gweithredu sy'n rhoi canol trefi yn gyntaf. Mae capasiti gweithleoedd uwch mewn, er enghraifft, trefi marchnad ac aneddiadau llai yn sbardun pwysig ar gyfer creu a diogelu bywiogrwydd cymunedau lleol.

8.34 Bydd yr holl brosiectau masnachol sy'n cael eu hadeiladu'n uniongyrchol gan Lywodraeth Cymru drwy ein Cynllun Cyflenwi Eiddo yn ceisio cyrraedd safon carbon sero net ar waith. Bydd rhaid i'r holl brosiectau sy'n cael arian o dan y cynllun gydymffurfio â'n Polisi Adeiladau Cynaliadwy. Gan dybio bod adeiladau o dan y Polisi Adeiladau Cynaliadwy yn gweld gwelliant o 10% a bod y rhai sydd wedi eu hadeiladu i gyrraedd safon carbon sero net ar waith yn cynhyrchu dim allyriadau ar waith, yr asesiad o allyriadau carbon o'r Cynllun Cyflenwi Eiddo dros gyfnod y gyllideb yw tua 300tCO_2 y flwyddyn.

8.35 Mae buddsoddi mewn Seilwaith Eiddo yn cyd-fynd yn agos iawn â ffrydiau buddsoddi mewn seilwaith eraill, er enghraifft, mae safleoedd ac adeiladau sy'n barod ar gyfer buddsoddiad yn rhagofyniad ar gyfer llawer o brosiectau sy'n ceisio cymorth naill ai gan Fanc Datblygu Cymru neu Gymorth Busnes. Er enghraifft, yn ardal y Cymoedd Technoleg, mae buddsoddiadau ategol wedi helpu i greu gofod llawr newydd a gofod llawr wedi'i adnewyddu, sy'n gallu darparu ar gyfer 900 o swyddi.

Gwyddoniaeth ac Arloesi

Cynhyrchiant Busnesau	Byddwn yn parhau i ddefnyddio ein buddsoddiad cyfalaf strategol mewn busnesau yng Nghymru i sicrhau gwelliannau yng nghynhyrchiant ein diwydiannau
Cynhyrchiant Busnesau	Bydd ein buddsoddiad strategol mewn seilwaith yn helpu busnesau yng Nghymru i fod yn fwy effeithlon o ran adnoddau ac i osgoi gwastraff diangen
Datgarboneiddio	Bydd ein buddsoddiad mewn busnesau yng Nghymru yn cefnogi'r newid i economi carbon sero net.
Defnydd Anghynaliadwy	Byddwn yn cefnogi cyrff cyhoeddus i fuddsoddi mewn seilwaith i gefnogi economi ddiwastraff

8.36 Mae parhau i dyfu economi sy'n seiliedig ar wybodaeth ar sail buddsoddiad mewn ymchwil a datblygu, yn ogystal ag arloesi, yn un o'r ffactorau cydnabyddedig sy'n sbarduno cynhyrchiant, gan helpu i greu swyddi o ansawdd a thwf cynaliadwy. Rydym yn parhau i fuddsoddi mewn ymchwil ac arloesi o'r radd flaenaf i gynyddu capasiti a galluogrwydd, yn enwedig pan fydd hynny'n ysgogi mwy o effeithlonrwydd, defnyddio llai o ynni, defnyddio deunyddiau cynaliadwy, llai o wastraff, ac yn arwain at fabwysiadu egwyddorion economi gylchol.

8.37 Rydym wedi ymrwymo i fwrw ymlaen â'n Cenhadaeth i Gryfhau ac Ailadeiladu'r Economi, i gyflawni ein rhaglen y Cymoedd Technoleg 10 mlynedd, ac i helpu

meysydd allweddol o'n heconomi i arloesi, i dyfu ac i leihau eu hôl troed carbon.

8.38 Rydym wedi neilltuo £15 miliwn yng Nghyllideb Ddrafft 2026-27 i barhau i gefnogi ein rhaglen arloesi ac ymchwil, Cymorth Arloesi Hyblyg SMART, i gefnogi meysydd technoleg newydd, gan gynnwys technoleg ynni adnewyddadwy, technolegau sy'n gysylltiedig â bioamrywiaeth, yn ogystal â heriau cymdeithasol eraill sy'n ein hwynebu. Bwriad ein buddsoddiad yw sicrhau bod sefydliadau Cymru yn gallu denu cyd-fuddsoddiad sylweddol i helpu i ddatblygu cynigion o safon i'w cyflwyno i gystadlaethau cyllid. Byddwn yn parhau i fuddsoddi mewn prosiectau trosglwyddo gwybodaeth ac yn cefnogi rhagor o arloesi wrth ddarparu gwasanaethau'r sector cyhoeddus drwy brosesau caffael sydd wedi eu harwain gan her.

8.39 Ers dechrau Cymorth Arloesi Hyblyg SMART ym mis Mehefin 2023, mae 113 o brosiectau wedi cael eu cwblhau ac mae 152 yn parhau, gan ddenu dros £15 miliwn o gyllid sector preifat. Hefyd, mae swm sylweddol o gyllid Ymchwil a Datblygu yn digwydd gyda chwmnïau sydd naill ai wedi eu lleoli mewn buddsoddiadau Seilwaith Eiddo neu fel cydweithrediadau â Sefydliadau Ymchwil a Thechnoleg, er enghraifft, M-Sparc, Ynys Môn ac AMRC, Glannau Dyfrdwy yn y drefn honno.

8.40 Mae'r angen am wyddoniaeth gydlynol a system arloesi ehangach sy'n cynnwys datblygu technegau, cynhyrchion a gwasanaethau newydd i ddarparu Cymru carbon isel i ddigarbon yn rhan greiddiol o'n strategaeth Sero Net a gyhoeddwyd yn ddiweddar. Bydd asesiadau o brosiectau yn cynnwys ystyriaeth fanylach o'r effaith ar yr amgylchedd, ac rydym yn parhau i wella'r offer a ddefnyddiwn i asesu effaith prosiectau o ran yr amgylchedd a charbon.

Seilwaith Strategol

Gwasanaethau Allweddol	Byddwn yn buddsoddi mewn seilwaith sy'n galluogi rhwydwaith sefydlog a chydlynol o wasanaethau trafnidiaeth gyhoeddus
Cyflogaeth	Bydd ein buddsoddiad strategol mewn seilwaith trafnidiaeth gyhoeddus a mathau eraill o seilwaith yn gwella mynediad at gyfleoedd swyddi ac yn ei gwneud hi'n bosibl lleoli swyddi'n gynaliadwy
Cynhyrchiant Busnesau	Bydd ein buddsoddiad mewn seilwaith cyhoeddus yn ei gwneud hi'n bosibl sicrhau'r buddion o ran cynhyrchiant sy'n gysylltiedig â datblygiadau busnes newydd sy'n canolbwyntio ar ganol trefi.

8.41 Mae ein buddsoddiad mewn datblygu seilwaith strategol yn canolbwyntio ar gyflawni prosiectau cyfalaf mawr drwy bartneriaethau a thrafodiadau masnachol, drwy ddefnyddio cyllid gan ffynonellau trydydd parti yn aml, fel Bargen Ddinesig Caerdydd, Llywodraeth y Deyrnas Unedig a'r sector preifat.

8.42 Mae'r prosiectau cyfalaf mawr hyn yn cyflawni cyfres o ymrwymiadau'r Llywodraeth hon, gan gynnwys datblygu'r Ganolfan Ragoriaeth Fyd-Eang ar gyfer Rheilffyrdd yng Nghwm Dulais, buddsoddi mewn gwasanaethau bysiau a chyflawni prosiectau mawr ar gyfer seilwaith bysiau newydd, a bwrw ymlaen â chynlluniau ar gyfer metro yng ngogledd Cymru a Bae Abertawe.

8.43 Rydym wedi neilltuo £6.783 miliwn yng Nghyllideb Ddrafft 2026-27 i'r maes buddsoddiad hwn. Ynghyd â'r gwariant yn y blynyddoedd a fu, bydd hyn yn galluogi buddsoddiad preifat yn y gwaith o ddatblygu technoleg rheilffyrdd newydd drwy'r Ganolfan Ragoriaeth Fyd-Eang ar gyfer Rheilffyrdd, a fydd yn cynnwys datblygu technolegau pŵer i ddisodli diesel a gwella effeithlonrwydd trenau ag injan drydan.

8.44 Gellir defnyddio'r cyllid hefyd i helpu gyda buddsoddiad cyfalaf ym Mhorth Wrecsam. Nod yr ymyriad hwn o ran trafnidiaeth yw gwella ansawdd trafnidiaeth gyhoeddus a'r mynediad ati, a chefnogi'r nod o newid dulliau teithio a symud oddi wrth geir preifat, a fydd yn hanfodol er mwyn cyrraedd targedau lleihau carbon.

Y Cymoedd Technoleg

Datgarboneiddio	Bydd ein buddsoddiad mewn busnesau yng Nghymru yn cefnogi'r newid i economi carbon sero net
Cynhyrchiant Busnesau	Byddwn yn parhau i ddefnyddio ein buddsoddiad cyfalaf strategol mewn busnesau yng Nghymru i sicrhau gwelliannau yng nghynhyrchiant ein diwydiannau
Gwasanaethau Allweddol	Byddwn yn parhau i fuddsoddi mewn seilwaith digidol i ddarparu band eang cyflym a dibynadwy mewn rhannau o Gymru nad yw'r farchnad yn darparu ar eu cyfer
Anghydraddoldebau Cymdeithasol	Byddwn yn cefnogi busnesau i sicrhau'r diogelwch, y sefydlogrwydd a'r cyfleoedd y gall gwaith teilwng a theg eu darparu

8.45 Y Cymoedd Technoleg yw ein hymrwymiad dros y deng mlynedd hyd at 2028 i greu 1,500 o swyddi cynaliadwy, cynyddu cyflog wythnosol cyfartalog a gwerth ychwanegol gros, gan adeiladu economi ar sail egwyddorion gwaith teg, cynaliadwyedd a diwydiannau a gwasanaethau'r dyfodol.

8.46 Mae'r Cymoedd Technoleg yn canolbwyntio ar Flaenau Gwent, gan fanteisio ar gyfleoedd sy'n deillio o'r pedwerydd chwyldro diwydiannol. Mae hyn yn cynnwys annog mabwysiadu technolegau digidol, datblygu technolegau uwch gwerth uchel, cefnogi diwydiannau arloesol fel 5G, technoleg batris ac ymchwil i gerbydau modurol. Mae effaith y buddsoddiad hwn yn cyrraedd holl ardaloedd Cymoedd y de.

8.47 Yn ôl y weledigaeth, erbyn 2027, bydd ardal Cymoedd y de yn cael ei chydnabod yn fyd-eang fel canolfan ar gyfer datblygu technolegau newydd sy'n cefnogi diwydiant arloesol. Mae Cyllideb Ddrafft 2026-27 yn neilltuo £5 miliwn i raglen y Cymoedd Technoleg. Mae'r rhaglen yn canolbwyntio ar greu amgylchedd deniadol er mwyn i gwmnïau technoleg leoli a datblygu. Mae hyn yn cynnwys buddsoddi mewn adeiladau a pharatoi tir i bontio'r bwlch hyfywedd a chreu gofod newydd i entrepreneuriaid a busnesau newydd.

8.48 Drwy fuddsoddi yn y tair colofn sef seilwaith, cymorth busnes a sgiliau, bydd y rhanbarth nid yn unig yn creu amgylchedd ffisegol lle gall cwmnïau

gweithgynhyrchu uwch-dechnoleg ffynnu ond hefyd yn galluogi diwydiannau presennol i symud i ddatblygu.

8.49 Mae buddsoddiad y Cymoedd Technoleg wedi helpu i greu 300,000 troedfedd sgwâr o ofod llawr newydd a gofod llawr wedi'i adnewyddu, gan alluogi 900 o swyddi posibl. Cyflawnwyd hyn drwy alluogi defnydd economaidd o dir segur a gweithio gyda chwmnïau sy'n bodoli'n barod i helpu i wella cynhyrchiant a sgiliau, a thyfu'r hyn a gynhyrchir ar hyn o bryd. Bydd y ffigur hwn yn parhau i dyfu wrth i fwy o brosiectau ddwyn ffrwyth.

8.50 Mae'r Cymoedd Technoleg yn cefnogi gwydnwch, effeithlonrwydd a'r defnydd o dechnoleg mewn busnesau bach a chanolig. Mae'r gwaith yn cynnwys codi ymwybyddiaeth o yrfaoedd sy'n gysylltiedig â STEM a hyrwyddo'r nifer sy'n astudio pynciau STEM yn yr ysgol ac ar ôl 16 oed.

Pennod 9 Diwylliant, Twristiaeth a Chwaraeon

Maes Buddsoddi	2026-27 (£,000)
Celfyddydau, Diwylliant a Threftadaeth	41,700
Cadw	9,196
Creadigol	7,500
Chwaraeon	9,516
Twristiaeth	6,500
Cyfanswm y Sector Twristiaeth	**74,412**

Celfyddydau, Diwylliant a Threftadaeth

Datgarboneiddio	Bydd ein buddsoddiad cyfalaf yn cyfrannu at ddatgarboneiddio adeiladau drwy wella eu hadeiledd, gwella effeithlonrwydd ynni a thrwy ynni a gwres adnewyddadwy.
Iechyd Meddwl	Bydd ein buddsoddiad mewn amgueddfeydd, llyfrgelloedd archifau a'r celfyddydau yn darparu cyfleoedd sy'n cefnogi iechyd meddwl da
Iechyd Corfforol	Bydd ein buddsoddiad cyfalaf yn rhoi cyfleoedd i bobl gymryd rhan mewn gweithgareddau sy'n gwella eu hiechyd a'u lles corfforol
Gwella Canlyniadau Addysgol	Bydd ein buddsoddiad cyfalaf yn cyfrannu at wella canlyniadau addysgol pobl sy'n ymweld â lleoliadau hanesyddol, celfyddydol, amgueddfeydd, a llyfrgelloedd
Gweithgareddau Diwylliannol	Bydd ein buddsoddiadau cyfalaf uniongyrchol yn y sectorau diwylliant a threftadaeth yn darparu'r cyfleusterau o ansawdd uchel a'r mynediad sydd eu hangen i barhau i gyflawni cynnig diwylliannol unigryw Cymru
Gweithgareddau Diwylliannol	Bydd y buddsoddiadau yn ein treftadaeth a'n hasedau diwylliannol yn gwneud y gorau o'u rôl o ran cefnogi'r diwydiant twristiaeth yn ein cymunedau
Gweithgareddau Diwylliannol	Bydd ein buddsoddiadau mewn seilwaith digidol yn sicrhau bod ein sefydliadau diwylliannol yn y sefyllfa orau i reoli'r newid technolegol parhaus
Gweithgareddau Diwylliannol	Bydd ein buddsoddiad mewn asedau treftadaeth a diwylliannol yn adlewyrchu hanes unigryw Cymru, gan gydnabod gwerth cynhenid diogelu asedau o'r fath

9.1 Mae diwylliant yn hanfodol i'n bywydau yng Nghymru ac mae'n cyfrannu'n fawr at lesiant meddyliol a chorfforol holl fywydau Cymru, yn ogystal â'n haddysg, ein hanes, ein twristiaeth a'n lle yn y byd.

9.2 Roedd y Gyllideb Ddrafft ar gyfer 2026-27 yn dyrannu £41.70 miliwn i leoliadau celfyddydol, amgueddfeydd, llyfrgelloedd ac archifau. Mae hyn yn cynnwys buddsoddiad cyfalaf parhaus mewn nifer o brosiectau diwylliant allweddol ac uchel eu proffil sydd eu hangen i ddiogelu a gwarchod trysorau, safleoedd ac asedau cenedlaethol Cymru. Mae'r rhain yn brosiectau sylweddol i Gymru ac maent yn sicrhau cynnig cynaliadwy o ansawdd uchel i bobl ledled Cymru a fydd yn denu twristiaeth o fewn y wlad ac i mewn iddi.

9.3 Buddsoddiad cyfalaf yn y model gwasgaredig ar gyfer CELF - Oriel Celf Gyfoes Genedlaethol Cymru - a gwblhawyd yn ystod 2025. Mae buddsoddiad cyfalaf Llywodraeth Cymru mewn gwaith adeiladu ar gyfer Theatr Clwyd ac Amgueddfa Bêl-droed Cymru hefyd i fod i gael ei gwblhau yn ystod 2025-26.

9.4 Yn ystod 2026-27, bydd buddsoddiad yn parhau yn ein hasedau a'n casgliadau diwylliannol ledled Cymru. Bydd hyn yn cynnwys asedau a chasgliadau a reolir gan ein cyrff diwylliannol a noddir yn ogystal ag amgueddfeydd, archifau, y celfyddydau a llyfrgelloedd lleol drwy ein rhaglenni grantiau diwylliannol. Disgwylir i'r gwaith adeiladu gael ei gwblhau yn Amgueddfa Lechi Cymru yn Llanberis tua diwedd 2026.

9.5 Mae gennym gyfrifoldeb statudol i barhau i gefnogi ein cyrff diwylliannol cenedlaethol a noddir, yn ogystal â'r sectorau diwylliant lleol, sydd i gyd yn chwarae rhan allweddol yn y gwaith o gyflawni ein hymrwymiadau a gweithredu'r Blaenoriaethau ar gyfer Diwylliant ochr yn ochr â blaenoriaethau polisi ehangach. Rydym wedi gofyn i'r cyrff hyn barhau i flaenoriaethu gwella mynediad a mynd i'r afael ag anghydraddoldebau, datgarboneiddio a gwelliannau digidol dros y flwyddyn nesaf, er mwyn cyd-fynd yn glir â diwylliant a blaenoriaethau ehangach.

9.6 Darperir buddsoddiad cyfalaf i'r sector amgueddfeydd, archifau a llyfrgelloedd lleol drwy nifer o fecanweithiau fel ein rhaglenni Blaenoriaethau ar gyfer Diwylliant, Grant Cyfalaf Trawsnewid, a thrwy Gyngor Celfyddydau Cymru i'r sector celfyddydau, gan gynnwys theatrau. Bydd y cynlluniau hyn yn galluogi amrediad ac amrywiaeth ehangach o geisiadau, gan sicrhau gwell cysondeb â blaenoriaethau ehangach Llywodraeth Cymru. Rydym yn parhau i edrych o'r newydd ar y cynlluniau hyn i'w gwella a sicrhau ffocws parhaus ar ddatgarboneiddio a digidol, mynd i'r afael â materion mynediad ac anghydraddoldeb, a chefnogi gwasanaethau i foderneiddio'n gynaliadwy.

9.7 Mae'r holl gyrff a noddir yn parhau i ddarparu gwybodaeth fwy manwl am allyriadau nwyon tŷ gwydr eu safleoedd yn eu hadroddiadau ariannol blynyddol. Mae datgarboneiddio yn ffocws allweddol yn yr asesiad o achosion busnes ar gyfer yr holl fuddsoddiadau cyfalaf mawr a wneir, a bydd yn parhau i fod felly.

Cadw

Gweithgareddau Diwylliannol	Bydd y buddsoddiadau yn ein treftadaeth a'n hasedau diwylliannol yn gwneud y gorau o'u rôl o ran cefnogi'r diwydiant twristiaeth yn ein cymunedau
Llesiant Meddyliol	Bydd ein buddsoddiad mewn seilwaith sy'n cefnogi gweithgareddau diwylliannol yn creu manteision o ran llesiant meddyliol
Gweithgareddau Diwylliannol	Bydd ein buddsoddiadau cyfalaf uniongyrchol yn y sectorau diwylliant a threftadaeth yn darparu'r cyfleusterau o ansawdd uchel a'r mynediad sydd eu hangen i barhau i gyflawni cynnig diwylliannol unigryw Cymru

9.8 Mae Cymru'n elwa ar amrywiaeth helaeth ac unigryw o adeiladau hanesyddol, henebion a safleoedd archaeolegol sy'n dyddio o'r cynfyd i'r Rhyfel Oer. Mae'r asedau hanesyddol hyn yn gyfranwyr allweddol at lesiant diwylliannol. Mae llawer yn atyniadau craidd i dwristiaid hefyd – mae 13% o'r bobl o'r Deyrnas Unedig sy'n ymweld â Chymru am y dydd a 60% o'r rhai sy'n aros yn ymweld â chastell neu heneb hanesyddol. Mae Cadw wedi ymrwymo i gynnal ei gyfrifoldeb i gadw a chynnal a chadw ein henebion a, thrwy wneud hynny, i gyfrannu at y nod o ehangu mynediad at ein treftadaeth.

9.9 Bydd ein dyraniad Cyllideb Ddrafft 2026-27 o £9.196 miliwn yn parhau i gyflawni cynllun cyfalaf Cadw i ofalu am ein lleoedd hanesyddol, gan ysbrydoli cenedlaethau'r presennol a'r dyfodol. Bydd y rhaglen fuddsoddi yn parhau â'r datblygiadau yng Nghastell Caerffili, gan gynnwys y ganolfan groeso a gwelliannau o ran hygyrchedd. Bydd hefyd yn gwella'r seilwaith TGCh mewn canolfannau ymwelwyr sydd â staff. Ar ben hynny, byddwn yn parhau i gyllido rhaglen o grantiau cyfalaf treigl Cadw, gan gefnogi gwaith ar asedau hanesyddol nad ydynt yn rhan o bortffolio uniongyrchol Cadw.

9.10 Roedd adroddiad ôl troed carbon yn 2019 yn awgrymu bod 339 tunnell o CO_2 yn cael ei ryddhau ar draws ystad Cadw. Cafodd pob un o'r 130 o henebion eu hasesu, ac mae Cadw yn ymgymryd â phrosiectau sydd â'r bwriad o leihau ôl troed carbon. Mae'r prosiectau wedi cynnwys trosglwyddo i fflyd drydan gyda phwyntiau gwefru wedi eu gosod mewn depos a meysydd parcio cyhoeddus. Mae Cadw yn parhau i newid boeleri nwy mewn canolfannau ymwelwyr i rai di-allyriadau. Bydd gofyniad i ystyried lleihau carbon yn cael ei gynnwys yn y meini prawf ar gyfer dyfarnu grantiau i adeiladau hanesyddol.

Creadigol

Cynhyrchiant Busnesau	Byddwn yn parhau i ddefnyddio ein buddsoddiad cyfalaf strategol mewn busnesau yng Nghymru i sicrhau gwelliannau yng nghynhyrchiant ein diwydiannau.
Y Gymraeg	Bydd ein cymorth cyfalaf i'r diwydiannau creadigol yn ategu ein targedau ar gyfer y Gymraeg.

9.11 Mae'r diwydiannau creadigol yn sector blaenoriaeth i Lywodraeth Cymru. Yn 2023, cafodd y sectorau sy'n cael cymorth gan Cymru Greadigol drosiant blynyddol o £1.5 biliwn, cynnydd o dros 10% ers y flwyddyn flaenorol. Bydd y £7.5 miliwn a ddyrennir drwy Gyllideb Ddrafft 2026-27 yn canolbwyntio ar nifer o feysydd allweddol ac yn cyfrannu at dwf pellach sectorau blaenoriaeth Cymru Greadigol.

9.12 Drwy ddarparu cymorth cyfalaf i gynyrchiadau creadigol, mae Cymru wedi datblygu yn lleoliad ffafriol iawn ar gyfer cynhyrchu ffilmiau a rhaglenni teledu mawr. Mae ein cyllid cynhyrchu yn cefnogi llif pwysig o gyfleoedd. Ers 2020, mae Cymru Greadigol wedi darparu £30.5 miliwn o gyllid cynhyrchu i 63 o brosiectau ar yr amod y bydd £372 miliwn yn cael ei wario'n ôl yn economi Cymru. Rydym hefyd wedi cefnogi 515 o leoliadau uwchsgilio a lefel mynediad â thâl i hyfforddeion drwy brosiectau wedi eu cyllido gan Cymru Greadigol, gan gynnwys 64 o leoliadau â thâl i brentisiaid. Mae hyn yn helpu i

gefnogi newydd-ddyfodiaid yn ogystal â'r criw presennol i ennill sgiliau a phrofiad gwerthfawr a datblygu eu gyrfaoedd.

9.13 Bydd tua £4 miliwn o'r gyllideb cyfalaf yn cael ei ddefnyddio i gefnogi cyllid cynhyrchu yn 2026-27, sy'n cynnwys teledu, animeiddiadau a gemau.

9.14 Rydym yn cefnogi ffilmiau annibynnol o Gymru, sy'n 'anghonfensiynol, yn uchelgeisiol ac yn gywrain'. Rhoddir cymorth i gymysgedd o ffilmiau byw, dogfennol ac wedi eu hanimeiddio sydd wedi eu harwain gan awduron, cyfarwyddwyr a chynhyrchwyr wedi eu geni neu eu lleoli yng Nghymru. Bydd amcangyfrif o £1 miliwn yn cael ei ddyrannu i'r gweithgarwch hwn yn 2026-27.

9.15 Mae £0.2 miliwn arall wedi cael ei glustnodi ar gyfer ail gylch cyllid cronfa datblygu i'r diwydiant gemau. Mae'r gronfa wedi ei dylunio i ddiwallu anghenion diwydiant gemau Cymru drwy ddarparu cyllid ychwanegol i dyfu a datblygu talent a sgiliau.

9.16 Byddwn yn parhau i ddarparu cyllid cyfalaf i gefnogi'r diwydiant cerddoriaeth. Mae'r Gronfa Gyfalaf Cerddoriaeth yn darparu cyllid i fusnesau bach a chanolig yn y diwydiant cerddoriaeth er mwyn iddynt wella cynaliadwyedd a rhagolygon masnachol y busnes; ac o ganlyniad, cyfrannu at ddatblygiad a thwf y diwydiant cerddoriaeth yng Nghymru. Bydd amcangyfrif o £0.1 miliwn yn cael ei ddyrannu rhwng y gweithgarwch hwn a chynlluniau cyfalaf eraill i gefnogi'r diwydiant cerddoriaeth.

9.17 Yn 2026-27 byddwn yn cynnig cyllid datblygu wedi ei anelu at fusnesau yng Nghymru sy'n datblygu eiddo deallusol ar sail cynnwys i'w ryddhau'n fasnachol, ac mae'n cefnogi ymchwil a datblygu yn y diwydiannau creadigol yn uniongyrchol. Bydd hyn yn cefnogi prosiectau datblygu eiddo deallusol ym meysydd teledu, animeiddio masnachol, gemau fideo a thechnoleg ymgolli. Bydd tua £0.2 miliwn o gyllid cyfalaf yn cael ei ddyrannu i'r gweithgarwch hwn. Bydd y cyllid yn helpu cwmnïau cynhyrchu lleol i ddatblygu prosiectau a chysyniadau yn llawn, gan wneud prosiect yn fwy tebygol o gael ei gomisiynu, ei gymeradwyo a'i gynhyrchu.

9.18 Mae seilwaith stiwdios da yng Nghymru ar hyn o bryd, gan gynnwys Stiwdios Seren Great Point (Gwynllŵg), Stiwdio Blaidd Cymru (Bae Caerdydd), Dragon Studios (Pencoed) a Stiwdios Aria (Ynys Môn). Byddwn yn parhau i fynd ar drywydd prosiectau cyfalaf ar draws yr ystad stiwdios os byddant yn helpu'r diwydiant i dyfu. Bydd £2 miliwn yn cael ei ddyrannu i'r gweithgarwch hwn yn 2026-27.

9.19 Bydd disgwyl i bawb sy'n cael cymorth gan Cymru Greadigol lynu wrth egwyddorion cynaliadwyedd a darparu tystiolaeth o arferion sy'n anelu at ddyfodol di-garbon a di-wastraff.

9.20 Byddwn hefyd yn blaenoriaethu datblygiadau stiwdios sy'n cyrraedd y safonau cynaliadwyedd uchaf, gan gyd-fynd â'n gweledigaeth i ddatblygu pwynt gwerthu unigryw Cymru fel cyrchfan cynhyrchu cynaliadwy sydd gyda'r gorau yn y byd. Mae canfyddiadau'r adroddiad Screen New Deal (2022) yn cael eu defnyddio yng Nghymru drwy weithgarwch wedi ei arwain gan Cymru

Greadigol a Media Cymru. Mae'r gweithgarwch yn cynnwys amrywiaeth o fentrau, fel cyflenwad tanwydd, arlwyo a defnyddio cyd-drefnwyr cynaliadwyedd mewn cynyrchiadau.

Chwaraeon

Chwaraeon	Byddwn yn sicrhau bod ein buddsoddiad strategol yn seilwaith chwaraeon Cymru, sydd gyda'r gorau yn y byd, yn gallu helpu cenedlaethau'r dyfodol i gymryd rhan mewn chwaraeon.
Llesiant Corfforol	Bydd ein buddsoddiad mewn seilwaith chwaraeon yn rhoi hwb i iechyd a llesiant
Chwaraeon	Bydd ein buddsoddiad yn yr ystad addysg yn manteisio i'r eithaf ar gyfleoedd i gymryd rhan mewn chwaraeon a hamdden.

9.21 Mae cymryd rhan mewn chwaraeon ac ymgysylltu â chwaraeon yn bwysig i bobl Cymru. Mae cymryd rhan, rhagori a gwylio chwaraeon yn arwain at fanteision iechyd gwych, yn uno cymunedau, yn cyfrannu at ein hymdeimlad o le yn y byd ac yn chwarae rhan annatod yn ein heconomi.

9.22 Bydd y £9.516 miliwn rydym yn ei ddyrannu i Chwaraeon Cymru yng Nghyllideb Ddrafft 2026-27 yn cael ei fuddsoddi mewn cyfleusterau chwaraeon presennol a newydd, gan gynnwys Caeau Glaswellt Artiffisial, i greu seilwaith chwaraeon modern sy'n gynaliadwy yn ariannol ac yn amgylcheddol.

9.23 Mae adroddiad a gyhoeddwyd gan Brifysgol Sheffield Hallam ym mis Medi 2024 yn amcangyfrif bod chwaraeon yng Nghymru yn helpu i ddarparu £1.9 biliwn mewn Gwerth Ychwanegol Gros (GVA) ar gyfer economi Cymru, gan sicrhau 38,345 o swyddi cyfwerth ag amser llawn. Wrth edrych ar yr effaith ehangach, gan gynnwys yr effaith anuniongyrchol, mae'r ffigurau hynny'n cael eu cyfrifo fel £2.9 biliwn a 58,997 o swyddi.

9.24 Mae chwaraeon hefyd yn adnodd polisi iechyd effeithiol sy'n darparu amcangyfrif o £621 miliwn o fudd iechyd drwy atal dros 113,000 o achosion o salwch, yn ôl adroddiad gan Brifysgol Sheffield Hallam yn 2023. Amcangyfrifir bod cyfanswm yr enillion cymdeithasol ar fuddsoddi mewn chwaraeon yng Nghymru yn £5.98 biliwn y flwyddyn, sy'n golygu bod enillion o £4.44 am bob £1 a fuddsoddir mewn chwaraeon.

9.25 Roedd y Grant Arbed Ynni yn 2022-23 a 2023-24 wedi arbed £3,626 ar filiau ynni i glybiau ar gyfartaledd, gyda 3.9 tunnell o garbon yn cael ei wrthbwyso fesul ymgeisydd. Cyfanswm yr arbedion blynyddol a ddarperir gan y cynllun yw £290,114 a 313tCO_2. Mae'r arbedion hyn yn diogelu cyfleusterau lleol ac yn lleihau'r angen am siwrneiau hirach yn y car i deuluoedd ac unigolion sy'n ceisio cael mynediad at chwaraeon.

Twristiaeth

Y Gymraeg	Bydd ein cymorth cyfalaf i'r sector Twristiaeth yn cefnogi ein targedau ar gyfer y Gymraeg
Gweithgareddau Diwylliannol	Bydd y buddsoddiadau yn ein treftadaeth a'n hasedau diwylliannol yn gwneud y gorau o'u rôl o ran cefnogi'r diwydiant twristiaeth yn ein cymunedau
Gweithgareddau Diwylliannol	Bydd ein buddsoddiad mewn asedau treftadaeth yn adlewyrchu hanes unigryw Cymru, gan gydnabod gwerth cynhenid diogelu asedau o'r fath

9.26 Mae mwy i dwristiaeth yng Nghymru na bod yn un sector economaidd arall. Mae'n chwarae rôl hollbwysig yn hyrwyddo'r pethau sy'n ein gwneud yn unigryw – ein hiaith, ein diwylliant, ein tirweddau a'n treftadaeth.

9.27 Yn dilyn pandemig y Coronafeirws, mae twristiaeth wedi wynebu heriau costau cynyddol, yr argyfwng costau byw a ffactorau sy'n gysylltiedig â'r tywydd. Mae achos cryf dros fuddsoddi yn y sector twristiaeth a bydd buddsoddiad parhaus er mwyn sicrhau bod ein cynnig yn cyd-fynd â lleoliadau eraill.

9.28 Mae'r cynnyrch a'r segmentau sy'n perfformio orau, fel mordeithiau, yn dangos addewid clir ar gyfer y dyfodol. Mae ein strategaeth 'Croeso i Gymru: Blaenoriaethau ar gyfer yr economi ymwelwyr' yn nodi ein huchelgeisiau a'n blaenoriaethau, a byddwn yn parhau i arwain ein buddsoddiad yn 2026-27. Mae ein cymorth cyfalaf ar gyfer twristiaeth yn canolbwyntio ar gefnogi rhaglenni a phrosiectau a fydd yn denu ymwelwyr i Gymru, yn gwella profiad ymwelwyr ac yn cynyddu manteision twristiaeth i gymunedau Cymru. Mae Cyllideb Ddrafft 2026-27 yn dyrannu £6.5 miliwn.

9.29 Bydd tri phrif faes buddsoddi yn 2026-27. Yn gyntaf, bydd rownd newydd o'n rhaglen gyfalaf Pethau Pwysig yn cefnogi awdurdodau lleol a pharciau cenedlaethol i wella seilwaith twristiaeth y cyhoedd. Yr ail faes fydd Cronfa Buddsoddi Cyfalaf Strategol sy'n cefnogi nifer fach o gynnyrch sy'n newid cyrchfannau. Ochr yn ochr â'r rhaglenni hyn, byddwn yn parhau i weithredu Cronfa Buddsoddi mewn Twristiaeth Cymru ar y cyd â Banc Datblygu Cymru. Mae'r gronfa yn darparu benthyciadau a chymorth grant ar y cyd i fusnesau twristiaeth o gronfa £50 miliwn a gyllidir o gyfalaf trafodion ariannol.

9.30 Ar ben hynny, byddwn yn defnyddio'r cais llwyddiannus ar gyfer 'grand depart' y Tour de France gyda rhaglen benodol o fuddsoddi mewn seilwaith twristiaeth beicio i harneisio'r sector hwn sy'n tyfu.

9.31 Mae ein cymorth i fusnesau yn y sector twristiaeth yn amodol ar yr un meini prawf asesu â'r holl gymorth arall i fusnesau, a rhaid dangos cysondeb â'n galwadau i weithredu yn ein Contract Economaidd. Mae angen prosiectau a gefnogir i gyflawni allbynnau Cymraeg ac mae prosiectau sy'n ymwneud ag adeiladau treftadaeth yn cael eu cynrychioli'n dda yn ein buddsoddiadau.

Pennod 10 Amaethyddiaeth, Pysgodfeydd a Bwyd

Maes Buddsoddi	2026-27 (£,000)
Pysgodfeydd a Dyframaethu	1,020
Adnabod Da Byw a Thir Comin	3,111
Buddsoddi Gwledig	76,655
Cyfanswm y Sector Amaethyddiaeth, Pysgodfeydd a Bwyd	**80,786**

Pysgodfeydd a Dyframaethu

Bioamrywiaeth	Byddwn yn cynnal ac yn gwella’r defnydd o’n hasedau amgylcheddol.
Cyflogaeth	Byddwn yn cryfhau ein cymorth strategol i fusnesau er mwyn sicrhau bod swyddi a bywoliaethau yn cael eu creu, a’u diogelu.
Cynhyrchiant Busnesau	Bydd ein buddsoddiad strategol yn helpu busnesau yng Nghymru i fod yn fwy effeithlon o ran adnoddau ac i osgoi gwastraff diangen.

10.1 Mae Cynllun Môr a Physgodfeydd Cymru yn gynllun cyllido i gefnogi twf sy’n gynaliadwy yn amgylcheddol ac yn economaidd yn niwydiant bwyd môr Cymru ac annog cymunedau arfordirol Cymru i ffynnu. Mae’r cynllun yn cynnwys rheoliadau, sylfaen polisi eang a chylchoedd cyllido cyfnodol sy’n targedu amcanion polisi penodol.

10.2 Nod y Cynllun yw rhoi’r cwmpas a’r hyblygrwydd i ni ddarparu cymorth ariannol dros amrywiaeth eang o feysydd pwnc yn sectorau morol, pysgodfeydd a dyframaethu Cymru. Mae hyn yn eu galluogi i fuddsoddi'n strategol er budd hirdymor y sectorau, i addasu i heriau a chyfleoedd tymor byr ac i gefnogi ein cynhyrchwyr bwyd môr, ein cymunedau arfordirol a’n hamgylchedd morol i ffynnu gyda’i gilydd.

10.3 Mae buddsoddi yn y Cynllun hwn yn galluogi pysgodfeydd Cymru i barhau ag arferion cynaliadwy i sicrhau gwydnwch diwydiant pysgota Cymru a chynnal mantais gystadleuol yng nghyd-destun newydd y Deyrnas Unedig ac yn Rhyngwladol. Yn ogystal, ein nod yw gwreiddio ein hymateb i’r argyfyngau hinsawdd a natur ym mhopeth a wnawn ac adeiladu economi sy’n seiliedig ar egwyddorion gwaith teg, cynaliadwyedd ac ar ddiwydiannau a gwasanaethau’r dyfodol.

10.4 Bydd Cynllun Môr a Physgodfeydd Cymru yn helpu i fod yn sail i gyflawni’r dull strategol ar gyfer Cymru sy’n gosod cyfeiriad clir ar gyfer rheoli swyddogaethau statudol a meysydd polisi blaenoriaeth yn gynaliadwy. Yn ogystal, bydd yn cefnogi’r gwaith o gyflawni’r polisïau yn y Cyd-ddatganiad Pysgodfeydd. Mae’r amcanion o ran pysgodfeydd a’r Cyd-ddatganiad Pysgodfeydd yn adlewyrchu ymrwymiad Llywodraeth Cymru i ddarparu pysgodfeydd cynaliadwy, sydd wrth wraidd ein dull o reoli pysgodfeydd, ac mae hyn yn cyd-fynd â’n dyletswyddau o dan Ddeddf Llesiant Cenedlaethau’r Dyfodol (Cymru) 2015 a Deddf yr Amgylchedd (Cymru) 2016, i ymgymryd â

datblygu cynaliadwy wrth gyflawni ein nodau llesiant a sicrhau bod ein hadnoddau naturiol yn cael eu rheoli'n gynaliadwy.

10.5 Mae buddsoddiad cyfalaf mewn systemau Rheoli a Gorfodi yn cefnogi pysgodfeydd Cymru i barhau ag arferion cynaliadwy i sicrhau gwydnwch diwydiant pysgota Cymru.

Adnabod Da Byw a Thir Comin

Cynhyrchiant Busnesau	Bydd ein buddsoddiad strategol mewn seilwaith yn helpu busnesau yng Nghymru i fod yn fwy effeithlon o ran adnoddau ac i osgoi gwastraff diangen
Cynhyrchiant Busnesau	Byddwn yn cefnogi'r gwaith o ddarparu seilwaith digidol mewn cymunedau ledled Cymru er mwyn galluogi busnesau i elwa o gysylltedd digidol cyflym a dibynadwy.
Bioamrywiaeth	Byddwn yn buddsoddi mewn rhwydweithiau ecolegol cadarn
Llesiant Meddyliol	Wrth fuddsoddi yn ein hasedau naturiol, byddwn yn mynd ati i gynyddu'r buddion iechyd ehangach y gallant eu sicrhau

10.6 Mae systemau adnabod a symud da byw yn ddarnau hanfodol o seilwaith i gefnogi'r gwaith o atal a rheoli clefydau, sydd yn ei dro yn cefnogi iechyd y cyhoedd, hyder y cyhoedd a chydymffurfiaeth â Rheoliadau Ewropeaidd sy'n ofynnol gan gyhoeddiad Llywodraeth y Deyrnas Unedig i fod yn gyson â'r Undeb Ewropeaidd.

10.7 Mae Cyllideb Ddrafft 2025-26 yn dyrannu £3.111 miliwn tuag at barhau i ddatblygu system EIDCymru i sicrhau ei bod yn cydymffurfio â newidiadau deddfwriaethol a gofynion polisi. Bydd y system yn dod yn weithredol ym mis Gorffennaf 2026 a dyma fydd y system aml-rywogaeth gyntaf yng Nghymru. Bydd Llywodraeth Cymru a rhanddeiliaid yn gallu olrhain symudiadau a rheoli data cofrestru ar gyfer gwartheg, defaid a moch mewn system unedig. Mae'r system yn cael ei datblygu i gefnogi mesurau rheoli clefydau pellach sy'n dod i rym ym mis Gorffennaf 2026.

10.8 Bydd digideiddio yn galluogi datgarboneiddio drwy gael gwared â ffurflenni papur, gwella effeithlonrwydd, lleihau costau a sbarduno arloesedd i sicrhau llwyddiant. Disgwylir y bydd hyn yn arwain at arbedion sylweddol o ran costau yn y tymor hwy.

10.9 Mae Llywodraeth Cymru wedi ymrwymo i warchod ein tir comin nawr ac ar gyfer cenedlaethau'r dyfodol. Bydd £50,000 yn cael ei ddefnyddio i gyllido datblygiad parhaus y Cofrestrau Electronig ar gyfer Tir Comin a Meysydd Tref a Phentref yng Nghymru. Mae hyn yn galluogi'r cyhoedd i chwilio am y cofrestrau a chael gafael arnynt ar-lein.

Buddsoddi Gwledig

Defnydd Anghynaliadwy	Byddwn yn cefnogi busnesau preifat i fuddsoddi mewn seilwaith i gefnogi economi ddiwastraff
Cyflogaeth	Byddwn yn cryfhau ein cymorth cyfalaf strategol i fusnesau er mwyn sicrhau bod swyddi a bywoliaethau yn cael eu creu, a'u diogelu.
Bioamrywiaeth	Byddwn yn buddsoddi mewn creu a gwella coetiroedd Cymru

10.10 Rydym wedi ymrwymo i gefnogi amaethyddiaeth yng Nghymru, tirfeddianwyr eraill a'r sector bwyd ehangach i gyflawni amrywiaeth o amcanion economaidd, amgylcheddol, hinsawdd ac iechyd a lles anifeiliaid. Rydym wedi ymrwymo i greu system newydd o gymorth i ffermwyr a fydd yn manteisio i'r eithaf ar bŵer amddiffynnol natur drwy ffermio. Mae gan ein Cynllun Ffermio Cynaliadwy hefyd y potensial i gyfrannu at gyflawni ein huchelgeisiau eraill ar goedwigaeth a bioamrywiaeth.

10.11 Mae Cyllideb Ddrafft 2026-27 wedi dyrannu £76.655 miliwn i fuddsoddi mewn cymorth i ffermwyr a datblygu gwledig er mwyn darparu seilwaith a phrosesau allweddol i gefnogi'r gwaith o weithredu'r Cynllun Ffermio Cynaliadwy, mesurau dewisol a chydweithio, a chynlluniau paratoi ynghyd â datblygu system TGCh. Bydd hyn yn cynnwys canolbwyntio ar welliannau amgylcheddol, rheoli tir ar raddfa fferm, cynhyrchiant ac arallgyfeirio. Byddwn hefyd yn targedu rheoli tir ar raddfa tirwedd a chadwyni cyflenwi bwyd.

10.12 Mae'r dyraniad hwn yn ariannu ein cynlluniau Buddsoddi mewn Rheoli Maethynnau a Grantiau Bach - Gorchuddio Iardiau ac yn darparu cymorth ar gyfer gwelliannau i seilwaith ar ffermydd. Mae'n ariannu amrywiaeth o grantiau bach i alluogi ffermwyr i fuddsoddi mewn: creu nodweddion newydd fel gwrychoedd; cynnal nodweddion; ac offer. Mae Cynllun Cynefin Cymru hefyd yn cefnogi'r gwaith o reoli cynefinoedd pwysig ledled Cymru.

10.13 Mae ein cynlluniau Creu Coetir yn darparu cyllid cyfalaf i greu coetiroedd cynaliadwy ac mae'r cynllun Adfer Coetir yn cefnogi'r gwaith o ddisodli coetiroedd y mae clefydau'n effeithio arnynt. Mae'n cynnwys buddsoddi drwy'r Cynllun Gweithredu Cenedlaethol ar Fawndiroedd a chynllun adnoddau naturiol integredig newydd i dreialu ffyrdd y gall ffermydd a rheolwyr tir eraill gydweithio i gyflawni prosiectau ar raddfa tirwedd.

10.14 Mae buddsoddiadau mewn Iechyd a Lles Anifeiliaid yn cynnwys cymorth i godi ymwybyddiaeth, a gweithio tuag at ddileu TB buchol, y clafr a dolur rhydd feirysol buchol, gan leihau'r defnydd o feddyginiaethau milfeddygol i leihau Ymwrthedd Gwrthficrobaidd.

Pennod 11 Cymunedau

Maes Buddsoddi	2026-27 (£,000)
Seilwaith Cymunedol	19,778
Cyfanswm y Sector Cymunedau	**19,778**

Seilwaith Cymunedol

Llesiant Meddyliol	Byddwn yn buddsoddi mewn seilwaith cymunedol sy'n sicrhau gwell canlyniadau iechyd meddwl a llesiant, ac sy'n gwella cydlyniant cymunedol.
Anghydraddoldebau Cymdeithasol	Byddwn yn buddsoddi mewn seilwaith i gefnogi gwasanaethau cymunedol
Buddsoddi yng Nghymru	Byddwn yn sicrhau bod ein buddsoddiad strategol mewn tai yn darparu cymunedau cynaliadwy â lleoedd o ansawdd uchel i fyw ynddynt.
Llesiant corfforol	Byddwn yn buddsoddi mewn seilwaith sy'n galluogi ein Gwasanaethau Tân ac Achub i barhau i ddiogelu bywyd a diogelwch

11.1 Mae buddsoddiad mewn seilwaith cymunedol a seilwaith sy'n eiddo i'r gymuned yn cynnwys amrywiaeth eang o raglenni sy'n adeiladu ar ein gwerthoedd Cymreig unigryw, sef cymuned, cydraddoldeb a chyfiawnder cymdeithasol. Mae ein buddsoddiadau mewn seilwaith cymunedol yn ein galluogi i barhau â'n partneriaeth gref â mudiadau gwirfoddol ar draws ein holl gyfrifoldebau.

11.2 Rydym yn dyrannu £11.530 miliwn yng Nghyllideb Ddrafft 2026-27 i fuddsoddi mewn rhaglenni seilwaith allweddol. Mae hyn yn cynnwys ein Rhaglen Cyfleusterau Cymunedol sy'n cefnogi prynu, datblygu a gwella cyfleusterau cymunedol lleol, gan alluogi darparu gwasanaethau'n lleol ac ailadeiladu cyfalaf cymdeithasol. Mae'r rhaglen yn gweithio ochr yn ochr â'r Gronfa Benthyciadau Asedau Cymunedol, a'r olaf o'r rhain yn defnyddio Cyfalaf Trafodiadau Ariannol.

11.3 Ein nod yw sicrhau mai Cymru yw'r lle mwyaf diogel yn Ewrop i fenywod. Mae Rhaglen Grant Cyfalaf Trais yn erbyn Menywod, Cam-drin Domestig a Thrais Rhywiol (VAWDASV) yn cefnogi sefydliadau statudol a gwirfoddol i gyflawni prosiectau cyfalaf. Mae hyn yn cefnogi gwasanaethau presennol ar gyfer dioddefwyr ac yn darparu ymyriadau i gyflawnwyr. Mae hefyd yn darparu offer diogelwch, gwaith adnewyddu a'r gallu i addasu ar gyfer mynediad cyfartal i ddefnyddwyr gwasanaeth. Mae'r cyllid ar gyfer llety gwasgaredig yn rhoi cyfle i safleoedd newydd, gan gynnwys llochesi amgen, swyddfeydd ar gyfer sefydliadau VAWDASV, ac ati.

11.4 Gwyddom fod diffyg llety addas yn parhau i gael effaith negyddol ar fywydau pobl a chymunedau Sipsiwn a Theithwyr Roma. Rydym wedi dyrannu £3.44 miliwn yng Nghyllideb Ddrafft 2026-27 i fuddsoddi mewn 26 o safleoedd Sipsiwn a Theithwyr ledled Cymru. Bydd y buddsoddiad hwn yn mynd i'r afael

â'r angen hir-ddisgwyliedig hwn i greu lleiniau newydd a gwella lleiniau presennol. Mae hyn yn helpu awdurdodau lleol i gyflawni eu rhwymedigaethau statudol yn Neddf Tai (Cymru) 2014, i ddarparu llety priodol, yn ogystal â chefnogi'r gwaith o ddatblygu mynediad cynaliadwy at gyfleustodau a gwasanaethau priodol i Sipsiwn a Theithwyr sy'n byw ar safleoedd preswyl yng Nghymru, gan sicrhau bod eu safleoedd yn addas i'r diben, yn unol â'n Cynllun Gweithredu Cymru Wrth-hiliol.

11.5 Rydym yn parhau i fuddsoddi mewn trechu tlodi ac rydym wedi dyrannu £1.3 miliwn at y diben hwn yng Nghyllideb Ddrafft 2026-27. Mae hyn yn cynnwys drwy gyllid cyfalaf i awdurdodau lleol ei ddosbarthu i sefydliadau bwyd cymunedol er mwyn gallu darparu cymorth bwyd cynaliadwy a gwydn.

11.6 Mae hefyd angen cyflawni mesurau diogelwch cymunedol hollbwysig drwy osod mesurau diogelwch tân yn y cartrefi hynny sy'n peri'r risg tân mwyaf, a thrwy wella Gallu Cydnerthedd Cenedlaethol ein Gwasanaethau Tân ac Achub. Byddwn yn buddsoddi mewn asedau arbenigol a seilwaith sy'n galluogi Rhwydwaith Gwasanaethau Brys ledled y Deyrnas Unedig, ac yn sefydlu, gwella ac adnewyddu set o gerbydau ac offer arbenigol ar gyfer Cymru gyfan, er mwyn darparu ymateb cyflym ac effeithiol i drychinebau mawr.

Pennod 12 Llywodraeth Leol

Maes Seilwaith	2026-27 (£,000)
Cyllid Cyfalaf Llywodraeth Leol	234,600
Cyfanswm y Sector Llywodraeth Leol	**234,600**

Cyllid Cyfalaf Llywodraeth Leol

Defnydd Anghynaliadwy	Byddwn yn cefnogi cyrff cyhoeddus i fuddsoddi mewn seilwaith i gefnogi economi ddiwastraff
Buddsoddi yng Nghymru	Wrth fuddsoddi'n strategol drwy Awdurdodau Lleol, byddwn yn sicrhau bod agwedd seiliedig ar leoedd, Gymru gyfan yn cael ei mabwysiadu

12.1 Mae llawer o'r buddsoddiadau mewn seilwaith a nodir yn y Cynllun Cyllid Seilwaith hwn yn cael eu cyflawni drwy ein partneriaid yn yr awdurdodau lleol, ac yn cael eu cyd-ariannu ganddynt – er enghraifft, ein hagenda eang i drawsnewid trefi. Mae gan lywodraeth leol rôl hollbwysig i'w chwarae hefyd o ran penderfynu a darparu seilwaith sy'n galluogi gwasanaethau i gael eu darparu'n lleol, ond mae hefyd yn cyfrannu at yr uchelgeisiau mae'r Strategaeth Buddsoddi yn Seilwaith Cymru yn eu gosod ar gyfer seilwaith ledled Cymru.

12.2 Mae Cyllideb Ddrafft 2026-27 yn nodi £234.6 miliwn o gyllid cyfalaf, £115.2 miliwn ar gyfer cyfalaf cyffredinol Llywodraeth Leol, £30.6 miliwn o gymorth grant ar gyfer datgarboneiddio ystâd llywodraeth leol ac £88.8 miliwn o fenthyca â chymorth. Mae'r cyllid cyfalaf uniongyrchol, gan gynnwys cefnogi defnyddio pwerau benthyca, yn cynorthwyo capasiti awdurdodau i gael arian cyfatebol ar gyfer prosiectau maent yn eu harwain o fewn rhaglenni cenedlaethol – er enghraifft, buddsoddi mewn seilwaith newydd a gwell i ysgolion, yn ogystal â chefnogi eu blaenoriaethau a'u huchelgeisiau lleol eu hunain.

12.3 Rydym yn parhau i weithio'n agos gyda Chymdeithas Llywodraeth Leol Cymru a gydag awdurdodau lleol ar newid hinsawdd, o ran datgarboneiddio ac addasu, drwy Banel Strategaeth Hinsawdd Llywodraeth Leol prif weithredwyr Awdurdodau Lleol ac arbenigwyr eraill. Mae rhaglen Cymorth hinsawdd Cymdeithas Llywodraeth Leol Cymru, a ariennir gennym, yn sail i'r gwaith o ddatblygu canllawiau ac offer, lleihau dyblygu a chyflymu cynnydd drwy rannu gwersi ac arferion gorau.

Pennod 13 Llifogydd a Dŵr

Maes Seilwaith	2026-27 (£,000)
Rheoli Perygl Llifogydd ac Arfordiroedd	39,478
Rheoleiddio Cronfeydd Dŵr a Diwygio Diogelwch Cronfeydd Dŵr (gan gynnwys Cronfeydd Dŵr Amddifad)	4,900
Ansawdd Dŵr	16,021
Cyfanswm y Sector Llifogydd a Dŵr	**60,399**

Rheoli Perygl Llifogydd ac Arfordiroedd

Llesiant Corfforol	Bydd ein buddsoddiadau atal llifogydd yn rhoi blaenoriaeth i'r rhai sydd fwyaf mewn perygl
Llesiant Meddyliol	Bydd ein buddsoddiadau rheoli perygl llifogydd yn atal neu'n lliniaru llifogydd, gan leihau'r effeithiau cysylltiedig ar iechyd meddwl
Cynhyrchiant Busnesau	Byddwn yn buddsoddi mewn seilwaith rheoli llifogydd i ddiogelu buddiannau economaidd busnesau yng Nghymru.
Ansawdd Aer a Dŵr	Bydd ein buddsoddiadau mewn amddiffyn rhag llifogydd yn hyrwyddo defnyddio dulliau Rheoli Llifogydd yn Naturiol.

13.1 Gwyddom y bydd newid hinsawdd yn cynyddu'r perygl o lifogydd yn ein cymunedau, oherwydd bod lefel y môr yn codi a hefyd oherwydd stormydd mwy dwys a rheolaidd. Mae angen i ni barhau i fuddsoddi i ymestyn ac i wella ein seilwaith amddiffyn rhag llifogydd ac amddiffyn yr arfordir er mwyn amddiffyn y rhai sydd fwyaf mewn perygl. Rhaid i ni hefyd barhau i adeiladu ein hymyriadau gan ddefnyddio atebion ar sail natur i liniaru dŵr ffo.

13.2 Ymrwymodd Llywodraeth Cymru i ariannu mesurau amddiffyn rhag llifogydd ychwanegol ar gyfer dros 45,000 o gartrefi erbyn diwedd y 6^{ed} Senedd, yn ogystal â darparu atebion rheoli sy'n seiliedig ar natur yn nalgylchoedd pob prif afon, gan ehangu cynefinoedd gwlyptir a choetir. O ystyried y perygl cynyddol o lifogydd sydyn, rydym yn parhau i ariannu ffyrdd gwell a mwy cynaliadwy o reoli dŵr ffo, gan gynnwys gofynion ar gyfer mesurau draenio cynaliadwy ar ddatblygiadau newydd i ddiogelu cymunedau at y dyfodol.

13.3 Mae Cyllideb Ddrafft 2026-27 yn dyrannu £39 miliwn ar gyfer rheoli perygl llifogydd ac erydu arfordirol. Caiff £15 miliwn ei ddyrannu i gefnogi awdurdodau lleol a £22 miliwn i Cyfoeth Naturiol Cymru, ein Hawdurdodau Rheoli Perygl, i ymateb i'r perygl uwch o lifogydd. Mae'r £2 miliwn sy'n weddill yn cael ei ddyrannu i reoli llifogydd yn naturiol. Bydd buddsoddiad yn y 6^{ed} Senedd yn darparu neu'n gwella amddiffyniad i 25,000 – 35,000 o gartrefi. Ar ben hynny, bydd y rhaglen refeniw llifogydd yn cefnogi buddsoddiad cyfalaf drwy awdurdodau lleol drwy'r Rhaglen Rheoli Risgiau Arfordirol, sy'n galluogi £290 miliwn o fuddsoddiad. Drwy'r Rhaglen hon, byddwn yn ceisio lleihau'r perygl i fwy na 14,000 eiddo ar hyd arfordir Cymru.

13.4 Mae'r Strategaeth Addasu i'r Hinsawdd ar gyfer Cymru 2024 yn nodi'r rheidrwydd i fuddsoddi mewn addasu i'r hinsawdd ac yn ceisio cynllunio ar

gyfer a rheoli'r peryglon sy'n deillio o batrymau hinsawdd a thywydd. Er bod y gwaith sy'n cael ei wneud o dan ein rhaglen Rheoli Perygl Llifogydd ac Erydu Arfordirol yn aml yn cynnwys prosiectau adeiladu sylweddol, mae ein Canllawiau ar Achosion Busnes Rheoli Perygl Llifogydd ac Erydu Arfordirol yn mynnu bod ein Hawdurdodau Rheoli Perygl yn ystyried defnyddio atebion rheoli llifogydd yn naturiol wrth ddatblygu opsiynau ar gyfer asedau newydd a chynnal a chadw.

13.5 Bydd tri chynllun mawr yn cael eu cwblhau yn 2025/26:

- Cynllun amddiffyn yr arfordir gwerth £26 miliwn ym Mhrestatyn, i ddiogelu 2297 o gartrefi ac 86 o fusnesau.
- Cynllun amddiffyn yr arfordir gwerth £26.5 miliwn yn y Mwmbwls, i leihau'r perygl o lifogydd i 126 o gartrefi a 50 o fusnesau.
- Bydd cynllun gwerth £69 miliwn yng Nghanol y Rhyl yn diogelu 711 o gartrefi a 44 o fusnesau.

Rheoleiddio Cronfeydd Dŵr a Diwygio Diogelwch Cronfeydd Dŵr (gan gynnwys Cronfeydd Dŵr Amddifad)

Ansawdd Aer a Dŵr	Lle bo angen, byddwn yn buddsoddi mewn rhaglenni adfer seilwaith i sicrhau ansawdd dŵr.
Iechyd Corfforol	Lle bo angen, byddwn yn buddsoddi mewn rhaglenni adfer cronfeydd dŵr i reoli risgiau i iechyd corfforol.

13.6 Mae cynnal a chadw cronfeydd dŵr yn hollbwysig o ystyried y bygythiad maen nhw'n ei beri mewn llifogydd. Mae newid hinsawdd yn cynyddu'r perygl o ddifrod neu gwymp seilwaith ac felly mae angen archwilio, cynnal a chadw ac uwchraddio seilwaith yn barhaus neu leihau'r perygl cyffredinol drwy ddraenio cronfeydd dŵr a chael gwared â seilwaith sy'n agored i ddifrod.

13.7 Mae'r Ddeddf Cronfeydd Dŵr yn rhoi gofynion ar Lywodraeth Cymru fel perchennog cronfeydd dŵr. Mae Cyfoeth Naturiol Cymru yn ymgymryd â gwaith diogelwch cronfeydd dŵr er mwyn i ni reoli unrhyw fygythiad i ddiogelwch y cyhoedd a sicrhau ein bod yn cydymffurfio â rheoliadau. Mae Cyfoeth Naturiol Cymru hefyd yn gallu ymyrryd fel Rheoleiddiwr, i sicrhau bod Cronfeydd Dŵr Amddifad yn cael eu diogelu. Mae'r rhain yn gronfeydd dŵr preifat, lle nad oes perchennog cyfreithiol cyfrifol, ond mae angen gwaith sy'n hanfodol i ddiogelwch er mwyn osgoi trychineb.

13.8 Mae Cyllideb Ddrafft 2026-27 wedi dyrannu £4.9 miliwn i'r maes buddsoddi hwn i gynnal a chadw ac uwchraddio seilwaith i reoli perygl cronfeydd dŵr i les pobl.

Ansawdd Dŵr

Ansawdd Aer a Dŵr	Lle bo angen, byddwn yn buddsoddi mewn rhaglenni adfer seilwaith.
Ansawdd Aer a Dŵr	Bydd ein buddsoddiadau mewn amddiffyn rhag llifogydd yn hyrwyddo defnyddio dulliau Rheoli Llifogydd yn Naturiol.
Bioamrywiaeth	Pan fydd ein buddsoddiadau hanfodol mewn seilwaith yn cael effaith anorfod ar fioamrywiaeth a'n hamgylchedd naturiol, byddwn yn buddsoddi mewn mesurau gwrthbwyso i leihau a lliniaru'r effeithiau hynny.

13.9 Mae poblogaethau sy'n cynyddu a glawiad mwy dwys oherwydd newid hinsawdd yn debygol o greu mwy o bwysau ar ein dŵr gwastraff a'n systemau carthffosiaeth. Gallai hyn arwain at ddirywiad mewn ansawdd dŵr. Mae gan 44% o afonydd Cymru statws ecolegol da, ac mae angen gweithio i wella'r sefyllfa hon.

13.10 Ochr yn ochr â dyletswyddau statudol i wella ansawdd dŵr, gall buddsoddiad cyfalaf chwarae rôl alluogi. Bydd yr £16 miliwn a ddyrannwyd drwy Gyllideb Ddrafft 2026-27 yn rhoi modd i ni gyflawni ein dyletswyddau statudol i wella ansawdd dŵr, gyda gwaith yn canolbwyntio ar amrywiaeth o ymyriadau.

13.11 Bydd y buddsoddiad yn cefnogi gwaith sy'n gysylltiedig â chydymffurfio â'r Gyfarwyddeb Fframwaith Dŵr ac yn gwella ansawdd dŵr drwy: wneud gwelliannau i atal erydu afonydd a chreu cynefinoedd; adfer mwyngloddiau metel; a gwella pysgodfeydd. Cyfoeth Naturiol Cymru fydd yn gwneud y gwaith yma.

13.12 Nod y rhaglenni ansawdd dŵr fydd cael gwared â sylweddau sy'n llygru o ddyfrffyrdd ac o dir lle gallant ddiferu i mewn i ddyfrffyrdd. Mae hyn yn cynnwys gweithio gyda thirfeddianwyr i atal sylweddau sy'n llygru fel nitradau, ffosffadau a gwastraff anifeiliaid rhag diferu i mewn i ddyfrffyrdd. Bydd buddsoddi yn galluogi mentrau adfer afonydd yn ogystal â ffocws ar astudiaethau peilot dŵr ymdrochi.

13.13 Bydd cydweithio â'r sector rheoli llifogydd yn ein galluogi i gyflwyno cynlluniau rheoli dalgylchoedd, a Rheoli Llifogydd Naturiol yn effeithiol. Ochr yn ochr â helpu i warchod bioamrywiaeth leol, gallai technegau rheoli llifogydd sy'n lleihau'r angen am seilwaith adeiledig traddodiadol leihau'r carbon sydd wedi ei wreiddio yn y buddsoddiadau hynny mewn seilwaith. Byddwn yn gweithio gyda chwmnïau dŵr a'r rheoleiddiwr i sicrhau bod cynigion buddsoddi penodol yn cynnwys ystyriaethau bioamrywiaeth a sero net yn ogystal ag ansawdd dŵr.

Pennod 14 Addysg

Maes Seilwaith	2026-27 (£,000)
Seilwaith Addysg	380,810
Cyfanswm y Sector Addysg	**380,810**

Seilwaith Addysg

Canlyniadau Addysgol	Bydd ein buddsoddiadau yn ein hystad addysg yn codi safonau llety a thechnoleg i alluogi dysgwyr i wireddu eu llawn botensial
Canlyniadau Addysgol	Byddwn yn buddsoddi mewn seilwaith i gefnogi'r sector Addysg Uwch
Incwm Aelwydydd	Bydd ein buddsoddiadau mewn seilwaith addysg a'r blynyddoedd cynnar yn helpu rhieni sy'n gweithio i gynyddu incwm aelwydydd
Incwm Aelwydydd	Byddwn yn sicrhau bod ein buddsoddiad strategol mewn seilwaith sefydliadau angori lleol yn galluogi buddsoddiad o ansawdd uchel gan y sector preifat.
Datgarboneiddio	Wrth ddatblygu pob cynnig seilwaith, rhaid i'n hymateb ymgorffori ein hymrwymiad i fynd i'r afael â'r argyfwng hinsawdd a natur
Llesiant Meddyliol	Bydd ein buddsoddiadau mewn seilwaith yn ein hystad addysg yn cael eu dylunio i sicrhau buddion iechyd meddwl ochr yn ochr â chyrhaeddiad addysgol
Anghydraddoldebau Cymdeithasol	Bydd ein buddsoddiadau mewn seilwaith addysg yn helpu plant a theuluoedd i gael y dechrau gorau posibl mewn bywyd.
Anghydraddoldebau Cymdeithasol	Byddwn yn buddsoddi mewn seilwaith i gefnogi gwasanaethau cymunedol
Y Gymraeg	Byddwn yn buddsoddi mewn seilwaith i gefnogi rôl y sectorau Addysg a'r Blynyddoedd Cynnar yn hybu'r Gymraeg

14.2 Bydd darparu adeiladau addysg modern, sy'n addas i'r diben ac yn barod ar gyfer y genhedlaeth ddigidol yn helpu i gyflawni'r Cwricwlwm i Gymru, er mwyn i'n plant a'n pobl ifanc yng Nghymru gael y cyfleoedd a'r cymorth gorau mewn bywyd i'w galluogi i ffynnu er budd Cymru yn y dyfodol.

14.3 Mae Cymunedau Dysgu Cynaliadwy (SCfL), ein rhaglen fuddsoddi sydd wedi hen ennill ei phlwyf mewn ysgolion a cholegau, yn rhaglen gyfalaf drawsbynciol sy'n effeithio ar ddarpariaeth Blynyddoedd Cynnar a Gofal Plant yr holl ffordd drwodd i ddysgu i oedolion a Sefydliadau Addysg Uwch. Mae'r rhaglen yn cynnwys ffrydiau cyd-gyflawni a buddsoddi penodol gan gynnwys:

- Adeiladu o'r newydd, ymestyn ac adnewyddu dwfn o ysgolion a cholegau
- Darpariaeth cyfrwng Cymraeg
- Anghenion Dysgu Ychwanegol
- Ysgolion Bro

- Y Blynyddoedd Cynnar a Gofal Plant
- Digidol
- Datgarboneiddio
- Ymchwil Addysg Uwch a Ffurfweddiad Ystadau

14.4 Mae buddsoddiad cyfalaf ehangach yn yr ystad addysg yn cynnwys rhaglen fuddsoddi mewn Gwaith Atgyweirio Brys i ysgolion ffydd a Thechnoleg Addysg.

14.5 Ers 2014 rydym wedi buddsoddi dros £2.9 biliwn o fuddsoddiad grant cyfalaf Llywodraeth Cymru mewn ysgolion a cholegau drwy brosiectau adnewyddu mawr ac adeiladu newydd. Rhwng 2014 a 2019, cyflenwodd Cam 1 204 o ysgolion newydd ac ysgolion wedi eu hadnewyddu ledled Cymru, gan wella'r amgylchedd dysgu i dros 100,000 o ddisgyblion. Daeth yr ail gam i ben ym mis Mawrth 2025 gan gyflenwi 126 yn rhagor o brosiectau adeiladu neu adnewyddu ysgolion a cholegau ledled Cymru, gan helpu ein plant a'n pobl ifanc i gyflawni eu nodau.

14.6 Cyhoeddwyd rhaglen 9 mlynedd fel rhan o brosiect Cymunedau Dysgu Cynaliadwy. Mae Cynlluniau Amlinellol Strategol a gyflwynwyd gan awdurdodau lleol a cholegau wedi cael eu cymeradwyo mewn egwyddor. Mae hyn yn cynnwys 329 o brosiectau newydd ar draws yr ystad addysg, gyda chyfanswm buddsoddiad arfaethedig o £5.545 biliwn dros y 9 mlynedd nesaf. Gyda chyllideb cyfalaf o £371 miliwn ar gyfer 2025-26, sy'n cynyddu i dros £378 miliwn ar gyfer 2026-27.

14.7 Mae'r holl brosiectau adeiladu, ymestyn ac adnewyddu mawr o fewn y Rhaglen Cymunedau Dysgu Cynaliadwy wedi'u hadeiladu i safonau amgylcheddol a chynaliadwyedd Rhagorol BREEAM. Mae prosiectau hefyd yn rhai Carbon Sero Net ar Waith ac yn darged ar gyfer lleihau carbon corfforedig. Rhwng 1 Ionawr 2002 a mis Mawrth 2025, amcangyfrifwyd bod 190,000 t/CO2e o allyriadau carbon uwchben llinell sylfaen y Rhaglen wedi cael eu harbed o ganlyniad uniongyrchol i'r mandad gweithredu sero net.

14.8 Mae'r arbediad yn debygol o fod yn llawer uwch gan y bydd gwaith llai, gan gynnwys cynnal a chadw cyfalaf, wedi lleihau allyriadau carbon a chostau cyfleustodau cysylltiedig i ysgolion a cholegau. Mae'r prosiectau hefyd yn cynnwys ymrwymiadau i greu a gwella cynefinoedd. Mae'r cynefinoedd hyn yn creu neu'n gwella dalfeydd carbon fel coetiroedd bach a dolau, sy'n helpu i leihau llygredd aer ac i ddal carbon.

14.9 Rydym yn parhau i fuddsoddi mewn seilwaith i gefnogi'r sector Addysg Uwch. Mae £2.7 miliwn wedi ei ddyrannu yng Nghyllideb Ddrafft 2026-27 i gynorthwyo a gwella seilwaith TG y Cwmni Benthyciadau i Fyfyrwyr er mwyn gallu darparu cymorth statudol i fyfyrwyr Addysg Uwch ac Addysg Bellach yng Nghymru. Bydd £10 miliwn yn cael ei ddarparu i Medr i gynorthwyo'r gwaith o gynnal ystadau sefydliadau addysg uwch.

Pennod 15 Gweinyddiaeth Llywodraeth Cymru

Maes Seilwaith	2026-27 (£,000)
Costau Rhedeg Canolog	15,611
Cyrff Eraill	5,557
Cyfanswm Sector Gweinyddiaeth Llywodraeth Cymru	**21,168**

Costau Rhedeg Canolog

Datgarboneiddio	Bydd ein buddsoddiadau mewn eiddo masnachol yn cefnogi gostyngiad mewn allyriadau carbon
Buddsoddi yng Nghymru	Bydd ein buddsoddiadau mewn eiddo masnachol yn arwain at fanteision dull gweithredu i gymunedau sy'n rhoi canol trefi yn gyntaf

15.1 Mae Cyllideb Ddrafft 2026-27 yn dyrannu £15.611 miliwn i'n sector gweinyddol, sy'n cynnwys buddsoddiadau cyfalaf yn Ystad Llywodraeth Cymru, gallu TGCh a gweithgareddau gweithredol eraill, yn ogystal ag Ystadau Cymru ar y cyd. Mae'r buddsoddiad hwn yn galluogi Llywodraeth Cymru i weithio'n effeithlon ac yn effeithiol, gan sicrhau bod adrannau'n gallu cyflawni ein dyletswyddau a'n hymrwymiadau statudol yn y ffordd fwyaf cost-effeithiol.

15.2 Rydym wedi ymrwymo o hyd i egwyddorion Canol Trefi yn Gyntaf, ac er gwaethaf rhywfaint o resymoli ar ystad Llywodraeth Cymru, rydym wedi cynnal ein presenoldeb mewn lleoliadau allweddol ledled Cymru er budd y gymuned ehangach. Yn ogystal â sicrhau gwerth am arian, bydd ein Strategaeth Gweithle'r Dyfodol yn helpu ein ffyniant cymdeithasol, economaidd a chenedlaethol ehangach gan sicrhau presenoldeb Llywodraeth Cymru ym mhob rhan o Gymru.

15.3 Bydd adferiad economaidd a llesiant cymunedau wrth galon penderfyniadau sy'n seiliedig ar leoliadau yn y dyfodol. Bydd cynlluniau'n ystyried yr holl gyfleoedd ar y cyd i rannu gofod â chyrff eraill y sector cyhoeddus yng Nghymru.

15.4 Byddwn yn parhau â'n hymdrechion parhaus i ddatgarboneiddio ystad swyddfeydd gweinyddol Llywodraeth Cymru. Erbyn 1 Ebrill 2025, roedd gostyngiad o 83% mewn allyriadau carbon wedi cael ei gyflawni gan roi cyfanswm ôl troed carbon diwygiedig am ddefnyddio gwasanaethau yn yr ystad o 2,132 tCO2. Gostyngiad o 6% ers y flwyddyn flaenorol. Mae hyn yn cyfateb i ostyngiad sylweddol cyffredinol o 12,562 tunnell o CO2 yng nghyfanswm allyriadau'r ystad. Yn 2024-25, gostyngodd y defnydd o nwy ar draws Ystad Weinyddol Llywodraeth Cymru 21% am yr ail flwyddyn yn olynol, yn bennaf oherwydd system rheoli ynni gadarn a chyflwyno mesurau arbed ynni.

15.5 Yn ogystal â hyn, rydym wedi ymrwymo i gyflawni allyriadau carbon sero net ar draws yr ystad gyhoeddus erbyn 2030. Roedd Llywodraeth Cymru wedi sefydlu Ystadau Cymru er mwyn galluogi a dylanwadu ar reoli asedau ar y cyd ar

draws y sector cyhoeddus a'r trydydd sector yng Nghymru. Bydd ein cyllid parhaus yn golygu y bydd yn gallu datblygu ei nodau o gefnogi a dylanwadu ar gydweithio ar reoli asedau ar hyd a lled gwasanaethau cyhoeddus a'r trydydd sector yng Nghymru i gefnogi gweithwyr proffesiynol ystadau allanol i gyflawni'r nod o ddatgarboneiddio Ystad y Sector Cyhoeddus.

Cyrff Eraill

15.6 Gwneir ein dyraniadau Cyllidebol i adrannau er mwyn iddynt ymgymryd ag amrediad eang o swyddogaethau. Mewn rhai achosion, bydd ein hadrannau'n trosglwyddo cyfran o'u dyraniad o'r maes buddsoddi ehangach yn uniongyrchol i'w cyrff cysylltiedig, ond mewn rhai achosion, rydym yn gwneud dyraniadau penodol drwy Gyllideb ddrafft 2026-27.

15.7 Mae'r cyrff hyn yn cyflawni amryw o swyddogaethau. Maent yn darparu arbenigedd a phrofiad mewn meysydd arbenigol, ac maent yn bartneriaid gwerthfawr sy'n cefnogi ac yn cyfrannu at lawer o fentrau a rhaglenni strategol Llywodraeth Cymru ac yn herio drwy graffu. Mae Cyllideb Ddrafft 2026-27 yn nodi £5.6 miliwn o gyllid cyfalaf i helpu i gefnogi hyn. Mae hyn yn cynnwys dyraniad i sefydlu'r Ardoll Ymwelwyr a'r system gofrestru genedlaethol.

15.8 Er mai cymharol fach yw symiau'r dyraniadau cyfalaf a wnaed, maent yn sicrhau ein bod yn darparu gwasanaethau hanfodol i bobl Cymru gan ddefnyddio arbenigedd na fyddai ar gael mewn ffyrdd eraill.

Atodiad

	Sector	Ardal Fuddsoddi	Llesiant Amgylcheddol				Llesiant Cymdeithasol				Llesiant Economaidd				Llesiant Diwylliannol			
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
1	Tai	Diogelwch Adeiladau					x	x	x									
2		Detgarboneiddio Cartrefi Cymru	x						x									
3		Cymorth Prynu							x									x
4		Cronfa Tai â Gofal ac Addasiadau					x		x									x
5		Tai'r Farchnad Agored							x									x
6		Y Sector Rhentu Preifat	x						x									x
7		Tai Cymdeithasol	x			x			x									x
8	Trafnidiaeth	Rhwydwaith Ffyrdd Strategol		x			x				x							
9		Rheilffyrdd	x								x	x			x			
10		Bysiau	x							x	x	x						
11		Trafnidiaeth Ranbarthol	x		x		x		x	x	x							
12	Adfywio	Trawsnewid Canol Trefi		x						x	x							x
13		Diogelwch Tomenni Glo			x		x											
14	Iechyd a Gwasanaethau Cymdeithasol	Seilwaith ac Offer GIG Cymru	x				x	x					x					
15		Digidol yn GIG Cymru a Gofal Cymdeithasol	x				x	x										
16		Seilwaith Gofal Sylfaenol a Chymunedol	x				x	x										

	Sector	Ardal Fuddsoddi	Llesiant Amgylcheddol				Llesiant Cymdeithasol				Llesiant Economaidd				Llesiant Diwylliannol			
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
17	Datgarboneiddio	Tlodi Tanwydd	x						x				x					
18		Ynni Lleol	x										x					
19		Gwasanaethau Ynni Llywodraeth Cymru a Byw'n Glyfar	x										x					
20	Natur a'r Amgylchedd	Ansawdd Aer			x													
21		Bioamrywiaeth		x				x										
22		Grantiau Amgylcheddol		x				x										
23		Tirweddau a Hamdden Awyr Agored		x													x	
24		Rhaglen Weithredu Genedlaethol ar Fawndiroedd	x	x	x													
25		Strategaeth Ddiwydiannol Pren a Choedwig Genedlaethol	x	x	x			x									x	
26	Datblygu Economaidd	Cymorth Busnes	x			x			x		x		x					
27		Economi Gylchol			x	x				x								
28		Bargeinion Dinesig a Bargeinion Twf																x
29		Banc Datblygu Cymru									x	x						
30		Seilwaith Digidol								x		x				x		
31		Seilwaith Eiddo									x	x						x
32		Gwyddoniaeth ac Arloesi	x			x						x						

	Sector	Ardal Fuddsoddi	Llesiant Amgylcheddol				Llesiant Cymdeithasol				Llesiant Economaidd				Llesiant Diwylliannol			
			1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
33		Seilwaith Strategol								x	x	x						
34		Y Cymoedd Technoleg	x						x	x		x						
35	Diwylliant, Twristiaeth a Chwaraeon	Celfyddydau, Diwylliant a Threftadaeth	x				x	x						x		x		
36		Cadw						x								x		
37		Creadigol										x			x			
38		Chwaraeon					x										x	
39		Twristiaeth													x	x		
40	Amaethyddiaeth, Pysgodfeydd a Bwyd	Pysgodfeydd a Dyframaethu		x							x	x						
41		Adnabod Da Byw a Thir Comin		x				x				x						
42		Buddsoddi Gwledig		x		x					x							
43	Cymunedau	Seilwaith Cymunedol					x	x	x									x
44	Llywodraeth Leol	Cyllid Cyfalaf Llywodraeth Leol				x												x
45	Llifogydd a Dŵr	Rheoli Perygl Llifogydd ac Arfordiroedd			x		x	x				x						
46		Cronfeydd Dŵr		x			x											
47		Ansawdd Dŵr		x	x													
48	Addysg	Seilwaith Addysg	x					x	x				x	x	x			
49	Gweinyddiaeth Llywodraeth Cymru	Costau Rhedeg Canolog	x															x